

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ฉบับสมบูรณ์

โครงการแนวทางฟื้นฟูป่าชายเลน เพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชน
อย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช - คลองอืดอาด บ้านเกาะนก ตำบลทุ่งมะพร้าว

อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา

คณะผู้วิจัย

นายอำนาจ นาวารักษ์

นายสง่า จินดาพล

นายจรูญ เขาทอง

นางสาวศิวพร นาวารักษ์

นายประสาน หลีขาว

นายยงยุทธ เจริญฉาย

นายประทีป เจริญฉาย

นายดีบุก สมุทวาริ

นางนิทราน ไมหมาด

นางสาววลัยพร สมุทวาริ

นางสาวสมฤทัย ชาลีเปี่ยม

นายลักษณะ สมุทวาริ

นายโรจน์ นาวาลัก

นายอนิรุทธ์ กล้าทะเล

นายพด สมุทวาริ

นายสมนึก แซ่ตัน

นายยงยุทธ สมุทวาริ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการแนวทางฟื้นฟูป่าชายเลน เพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช-คลองอีดอาด บ้านเกาะนก ตำบลทุ่งมะพร้าว อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา งานวิจัยเล่มนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระบบนิเวศป่าชายเลนบริเวณพื้นที่เสื่อมโทรม(นาร้าง)และฟื้นฟูพื้นที่นาร้างไปสู่ป่าชายเลนอย่างยั่งยืน 2) เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนบ้านเกาะนกนำไปสู่การมีทรัพยากร ป่าไม้ สัตว์น้ำ ไร่ไร่อย่างเพียงพอ และ 3) เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนชุมชนบ้านเกาะนก โดยดำเนินการกระบวนการวิจัยซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชาวบ้านเยาวชน โรงเรียน และองค์กรในชุมชน เริ่มจากการร่วมวางแผนและกำหนดทิศทางการทำงานโครงการวิจัย เก็บข้อมูลประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านเกาะนก การลงพื้นที่สำรวจคลองทุ่งมะพร้าว เพื่อศึกษาชนิดพันธุ์ไม้และสัตว์น้ำป่าชายเลนกับการใช้ประโยชน์ รวมทั้งการศึกษาสภาพดินและน้ำของป่าชายเลนบริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีดอาด เพื่อนำมาวิเคราะห์และกำหนดแผนปฏิบัติการร่วมกัน

ผลการศึกษาพบว่า บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีดอาด ที่เป็นพื้นที่นาร้าง มีเนื้อที่ประมาณ 20 ไร่ เป็นบริเวณที่น้ำทะเลขึ้นถึงทั้งแปลง มีชนิดพันธุ์ไม้ทั้งหมด 71 ชนิด โดยพันธุ์ไม้ที่พบมากได้แก่ ต้นเหียงอกปลาหมอ ที่ขึ้นอยู่ริมตลิ่ง เป็นที่อยู่ของ หอยถั่วเขียว หอยคันหอยกะทิ หอยกะทิลาย หอยกะทียอดปราบ หอยนงน ปูแสมก้ามส้ม ปูแสมก้ามยาว และปูแสมก้ามม่วง เป็นต้น ชุมชนที่อยู่รอบป่าชายเลนมีภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน ในหลายประการ อาทิ การเก็บหาหอย ตกปูทะเล ตกปลา ซ้อนกุ้ง เป็นต้น การเผาถ่านไม้โกงกาง ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นจาก ภูมิปัญญาด้านอาหาร นอกจากนี้ทางชุมชนยังมีรายได้เสริมจากการเพาะ จำหน่ายพันธุ์กล้าไม้ให้กับหน่วยงานที่สนใจมาปลูกป่าในพื้นที่ จากการสำรวจจำนวนเรือประมงพบว่า มีเรือหางยาวจำนวน 25 ลำ และเรือท้องแบนอีก 50 ลำ แต่ผู้ประกอบการอาชีพจับปูดำในชุมชนบ้านเกาะนกทั้ง 3 ชุมชน ซึ่งใช้เรือท้องแบนมีจำนวนทั้งสิ้น 24 คน แบ่งออกเป็นชุมชนบ้านเกาะนกจำนวน 9 คน ชุมชนบ้านห้วยไม้ไผ่ 8 คน และชุมชนบ้านคลองเจริญ 7 คน

สำหรับแผนฟื้นฟูพื้นที่นาร้างไปสู่ป่าชายเลนที่ยั่งยืนนั้น ทางทีมนักวิจัยได้ริเริ่มด้วยงานที่ทางทีมนักวิจัยสามารถทำได้เอง คือ การเพาะชำกล้าไม้จากเมล็ดพันธุ์ของป่าชายเลนในพื้นที่ เพื่อที่ทีมนักวิจัยจะได้ใช้ปลูกในแปลงตัวอย่างโดยประชาชนในชุมชนเองในวันเฉลิมพระชนมพรรษา 12 สิงหาคม และ 5 ธันวาคมของทุกปี ขณะเดียวกันทีมนักวิจัยได้ร่วมมือกับสถานีพัฒนาป่าชายเลนที่ 19 ลำแก่น เพื่อนำหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนเข้ามาปลูกป่าชายเลนในพื้นที่ และมีแผนปลูกต้นเหียงอกปลาหมอและต้นจากตลอดลำคลองของพื้นที่โครงการ เพื่อป้องกันน้ำกัดเซาะตลิ่ง

จากผลการดำเนินงาน หลังจากทีมนักวิจัยได้มีโอกาสได้พูดคุยทำความเข้าใจกับประชาชนทั้งเป็นการส่วนตัวและอย่างเป็นทางการในการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน และการนำประสบการณ์จากการศึกษาดูงานมาเล่าให้กับประชาชนในหมู่บ้านได้รับฟัง ทำให้ชุมชนเกิดความรู้และเข้าใจสถานการณ์คลองทุ่งมะพร้าวชุมชนบ้านเกาะนกออย่างแท้จริงในการบริหารจัดการ เพื่อความยั่งยืนของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดและให้มีการจัดการโดยชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อต้องการให้ป่าชายเลนที่เสื่อมโทรมสามารถช่วยลดการพังทลายของหน้าดินและตลิ่ง เพิ่มแหล่งอาหาร สมุนไพร และผลิตภัณฑ์แปรรูป เพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายให้แก่ประชากรในชุมชนบ้านเกาะนกอ และทางทีมนักวิจัยมีแผนปรับพื้นที่บริเวณ โครงการร่วมกับสถานีพัฒนาป่าชายเลนที่ 19 ลำแก่น เพื่อความสะดวกในการเข้าไปปลูกป่าชายเลนของหน่วยงานต่าง ๆ และขุดคลองเพื่อความสะดวกในการนำเรือเข้าถึงพื้นที่และเพื่อเป็นแนวพิทักษ์ป่า อีกทั้งมีแผนสร้างที่พักสำหรับชาวบ้าน และเจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า รวมไปถึงนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสธรรมชาติ

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานต่าง ๆ ต้องทำแบบค่อยเป็นค่อยไป โดยเฉพาะกระบวนการมีส่วนร่วมโดยตรงของประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจ สิ่งที่เป็นอุปสรรคมากที่สุดของการดำเนินโครงการวิจัยในครั้งนี้กลับเป็นเรื่องของแนวความคิดของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งมะพร้าว ที่มีการขุดขยายคลองทุ่งมะพร้าวให้กว้างขึ้น ด้วยเหตุผลทางด้านการป้องกันน้ำท่วมในชุมชนทุ่งมะพร้าว ซึ่งนี่จะเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พื้นที่ของป่าชายเลนลดลง

ข้อเสนอแนะ

1. ในการดำเนินโครงการวิจัยใด ๆก็ตาม ผู้วิจัยควรศึกษาหรือหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่วิจัยจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถตอบคำถามต่าง ๆ ได้อย่างมั่นใจ
2. ทีมนักวิจัยต้องมีการจัดประชุมก่อนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทุกครั้ง และต้องกำหนดหัวข้อของการพูดคุยอย่างชัดเจน เพื่อแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับทีมนักวิจัย ไม่ให้ภาระงานหลายอย่างตกอยู่ที่คน ๆ เดียว
3. เมื่อดำเนินกิจกรรมในขั้นตอนใดแล้ว ให้ดำเนินการสรุปผลกิจกรรมนั้นหลังเสร็จสิ้นการทำงานในพื้นที่ ไม่ปล่อยให้เป็นที่ดินพอกหางหมูจนสร้างภาระหนักในภายหลัง
4. ทีมนักวิจัยต้องจัดหาเครื่องมือ เครื่องมือ อุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการดำเนินกิจกรรมให้พร้อม ไม่ว่าจะเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องพริ้นเตอร์ กล้องถ่ายรูป เทปบันทึกเสียง เครื่องบันทึกวิดีโอ หรือแม้กระทั่งเครื่องเขียน กระดาษต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมราบรื่น
5. ทีมนักวิจัยต้องเป็นผู้เสียสละ มีความอดทน มีความอดกลั้น พร้อมทั้งจะทำให้เป็นตัวอย่าง ทำโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนที่เป็นตัวเงิน ทำอย่างมีความสุข เพราะผลที่ดีที่สุดแล้วมันจะเป็นทางนำไปหาค้นอื่นปฏิบัติตาม
6. ผู้ที่เข้ามาอยู่ในทีมนักวิจัย นอกจากจะมีบุคลิกตามข้อ 5 แล้ว จำเป็นต้องเป็นคนช่างสังเกต ช่างจดช่างจำ และขยันบันทึกสิ่งที่ได้พบเห็น หรือได้รับฟัง อีกทั้งยังต้องเป็นคนกล้าถามและกล้าตอบ และมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลอีกด้วย

7. นักวิจัยในที่วิจัยต้องมีคนที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับโครงการวิจัยนั้นอยู่ด้วย เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ปัญหาได้อย่างตรงจุด

8. ประชาชนในชุมชนจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อรักษาแหล่งอาหารไว้ให้กับลูกหลานของตนเองในอนาคต ไม่ใช่ปล่อยให้เป็นที่ของใครคนใดคนหนึ่ง

9. ประชาชนในชุมชนควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในสิ่งที่สงสัย และควรมองย้อนกลับไปในอดีต เพื่อค้นหาสาเหตุว่า เพราะเหตุใดการประกอบอาชีพประมงในปัจจุบันจึงลำบากขึ้นทุกวัน ๆ

10. ประชาชนในชุมชน โดยเฉพาะผู้นำในชุมชนต้องให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่หน่วยงานจัดขึ้น เพื่อให้มีความรู้อย่างกว้างขวางในเรื่องต่าง ๆ และมีความเข้าใจที่ตรงกัน ซึ่งจะเป็นการลดความเห็นแก่ตัวไปได้มากยิ่งขึ้น

คณะที่มนักวิจัย

เมษายน 2558

คำนำ

จากสถานการณ์ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นปัญหาหลัก ปัญหาหนึ่งของประเทศในปัจจุบัน ที่ทุกฝ่ายให้ความสำคัญ และภาคส่วนที่มีความสำคัญยิ่งในการแก้ปัญหา คือชุมชนท้องถิ่น ซึ่งอยู่ใกล้ชิดกับปัญหาและได้รับผลกระทบจากปัญหาโดยตรง ชุมชนเกาะนก ซึ่งประสบปัญหาความเสื่อมโทรมของป่าชายเลน โดยเฉพาะป่าชายเลนบริเวณคลองหมื่นเดช-คลองอีตอาด ที่ในอดีตที่มีความอุดมสมบูรณ์ แต่หลังจากมีการอนุญาตให้ตัดไม้ป่าชายเลนเพื่อการเผาถ่านได้ จึงทำให้ป่าชายเลนเสื่อมโทรมลง หลังจากนั้นชาวบ้านเกาะนกส่วนหนึ่งได้เข้าไปพูดคุยและปรับพื้นที่เป็นแปลงนาเพื่อปลูกข้าวเลี้ยงชีพในยุคนั้น จนกระทั่งมาตัดสินใจเลิกการทำนาเมื่อปี พ.ศ. 2535 เพราะได้ผลผลิตไม่คุ้มค่าทำให้คืนนาที่เหลืออยู่เพียงเล็กน้อยบริเวณคลองหมื่นเดช-คลองอีตอาด และมีการปรับพื้นที่นาเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน จากการดำเนินงานวิจัย เรื่องการจัดการที่ดิน บ้านเกาะนก ที่ผ่านมา ได้ทำให้ชุมชนเห็นปัญหาของความเสื่อมโทรมในบริเวณ พื้นที่ป่าชายเลนคลองหมื่นเดช-คลองอีตอาด ซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะ และแนวโน้มที่จะถูกบุกรุกเป็นพื้นที่ส่วนบุคคล ซึ่งในพื้นที่นี้ในอดีตเป็นพื้นที่ที่สมาชิกได้เข้าใช้ประโยชน์ร่วมกัน ทางสมาชิกในชุมชนจึงได้สนใจทำการศึกษา แนวทางฟื้นฟูป่าชายเลน เพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช - คลองอีตอาด บ้านเกาะนก ตำบลทุ่งมะพร้าว อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา

ทางคณะทำงานกลุ่มเรารักป่าชายเลนคลองทุ่งมะพร้าวซึ่งเป็นคณะที่มนักวิจัยขอขอบพระคุณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการวิจัย ให้ความรู้ คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างมากตลอดจนนายกิตติภักดิ์ ลากชูรัตน์ หัวหน้าสถานีพัฒนาป่าชายเลนที่ 19 ลำแก่น ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศน์ป่าชายเลน และเข้าร่วมทีม นักวิจัยในฐานะที่ปรึกษาโครงการ รวมทั้งประชาชนในพื้นที่ที่ให้ความร่วมมือต่องานวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี อนึ่งรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ฉบับนี้ หากมีข้อผิดพลาดประการใด โดยเฉพาะในด้านข้อมูลเนื้อหา ทางทีมวิจัย ขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

นายอำนาจ นาวารักษ์

หัวหน้าทีมวิจัยโครงการฯ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
บทที่ 1 บทนำ	1 - 10
บทที่ 2 บริบทชุมชน	11-18
บทที่ 3 กระบวนการวิจัย	19-91
บทที่ 4 ผลการดำเนินงาน	92-111
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา	112-113
ภาคผนวก	
- ประวัตินักวิจัย	

บทที่ 1 บทนำ

บ้านเกาะนก ตั้งอยู่ติดถนนเพชรเกษม ซึ่งเป็นเส้นทางสายหลักของการท่องเที่ยวฝั่งอันดามัน ห่างจากเขาหลัก โดยเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดพังงา ประมาณ 10 กิโลเมตร เป็น 1 ใน 11 หมู่บ้านของตำบลทุ่งมะพร้าว ซึ่งเดิมชาวบ้านเรียกว่า บ้านเกาะทรัพย์ ที่ชื่อเกาะทรัพย์ก็เพราะพื้นดินอุดมไปด้วยแร่ดีบุก นับตั้งแต่มีนายทุนเข้าไปทำสัมปทานเหมืองแร่ เมื่อปี พ.ศ. 2506 แต่เมื่อแร่ดีบุกหมดไป และมีนกอพยพจากถิ่นอื่นเข้ามาอาศัยเป็นจำนวนมากในช่วงฤดูมรสุมเมื่อปี พ.ศ. 2508 ชาวบ้านจึงเปลี่ยนชื่อบ้านจากบ้านเกาะทรัพย์เป็นบ้านเกาะนกนับตั้งแต่นั้น ซึ่งบ้านเกาะนก หมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งมะพร้าว อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ประกอบด้วยชุมชนจำนวน 3 ชุมชน ได้แก่ บ้านเกาะนก บ้านห้วยไม้ไผ่ และบ้านคลองเจริญ ซึ่งมีประชากรรวมทั้งสิ้น 527 ครัวเรือน ประชากรที่มีชื่อในทะเบียนราษฎรจำนวนทั้งหมด 2,085 คน แบ่งเป็นประชากรชาย 1,074 คน ประชากรหญิง 1,011 คน หมู่บ้านเกาะนก ประกอบด้วยกลุ่มบ้าน 3 กลุ่มบ้าน ได้แก่ 1) บ้านเกาะนก จำนวน 150 ครัวเรือน มีประชากรรวม 582 คน เป็นประชากรชาย 315 คน ประชากรหญิง 267 คน 2) บ้านห้วยไม้ไผ่ จำนวน 109 ครัวเรือน มีประชากรรวม 448 คน เป็นประชากรชาย 221 คน ประชากรหญิง 227 คน และ 3) บ้านคลองเจริญ จำนวน 268 ครัวเรือน มีประชากรรวม 1,055 คน เป็นประชากรชาย 538 คน ประชากรหญิง 517 คน

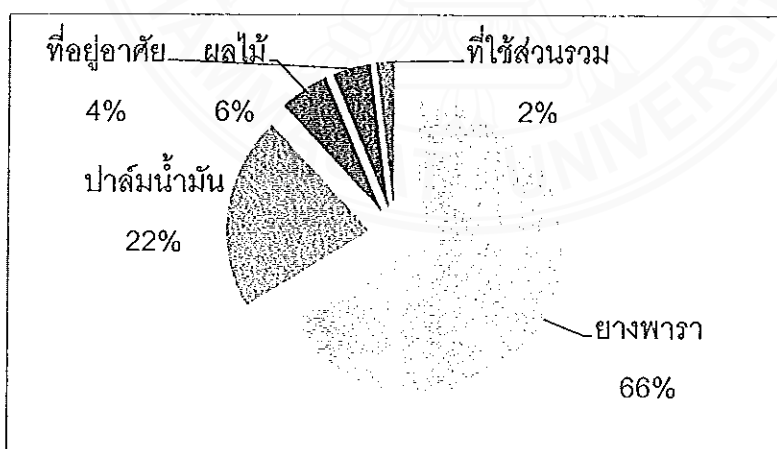
โดยชุมชนบ้านเกาะนก มีประชากรนับถือศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 60 ศาสนาพุทธประมาณร้อยละ 38 และศาสนาคริสต์ประมาณร้อยละ 2 ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวนประมาณ 450 คน หรือร้อยละ 22 รองลงมาได้แก่ ลูกจ้างบริษัท และโรงแรม จำนวนประมาณ 300 คน หรือร้อยละ 15 อาชีพเกษตรกร ได้แก่ ทำสวนยางพารา ปลูกน้ำมัน ประมาณ 180 คน หรือร้อยละ 9 และอาชีพประมง จำนวน 105 คน หรือร้อยละ 6 ที่เหลือประกอบอาชีพ ค้าขาย และรับราชการ

ทั้งนี้ชาวมอแกลนจากบ้านเกาะนก(บ้านสำนักหิน) เป็นชาวบ้านกลุ่มแรกที่เข้ามาอยู่อาศัยในบ้านเกาะนกใน ปีพ.ศ.2496 โดยเข้ามาแผ้วถางป่า ทำไร่เลื่อนลอย ปลูกข้าว ปลูกผัก และทำประมงพื้นบ้าน เนื่องจากมีทรัพยากรทางทะเลที่สมบูรณ์มาก และมีอ่าวสำหรับหลบลมมรสุมได้เป็นอย่างดี ก่อนที่จะเกิดวาคภัยพายุแสรเรียด ในปีพ.ศ.2505 ทำให้ต้นไม้นขนาดใหญ่หัก โคนล้มเป็นจำนวนมาก และปีเดียวกันนั้นเอง ทางองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ออป.) ได้อนุญาตให้โรงเลื่อยไม้จากจังหวัดภูเก็ตเข้ามาทำสัมปทานป่าไม้ในพื้นที่ ทำให้ไม้ใหญ่ทั้งไม้ที่ล้มจากพายุและไม้ยืนต้นหมดไปจากพื้นที่ และมีชาวบ้านอพยพมาตามเส้นทางลำเลียงไม้เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่มากขึ้นจนกลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่ เป็นการเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ก่อน ก่อนที่จะมีการประกาศ

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอี๊ดอาด
บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ให้บ้านเกาะนกกอยู่ในเขตป่าสงวนป่าคลองทุ่งมะพร้าว ตามประกาศกฎกระทรวง ฉบับที่ 1152 (พ.ศ.2529) ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

ซึ่งผลจากการลงพื้นที่ศึกษาเก็บข้อมูลการใช้ประโยชน์จากที่ดินบ้านเกาะนกก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 พบว่าประชาชนในหมู่บ้านเกาะนกก หมู่ที่ 2 ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เนื่องจากประกาศกฎกระทรวงฉบับดังกล่าว โดยพบว่าชาวบ้านได้มีการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดินตามหลักฐาน ภ.บ.ท.5 ซึ่งมีภาพรวมของการใช้ประโยชน์พื้นที่ ดังนี้ 1) ที่อยู่อาศัย จำนวน 103 ไร่ 2) สวนยางพารา 1,570 ไร่ 3) สวนปาล์มน้ำมัน 510 ไร่ 4) สวนผลไม้ 133 ไร่ และ 5) พื้นที่ใช้รวม 50 ไร่ (นาข้าว แหล่งน้ำจืด และน้ำประปา) ดังแผนภูมิรูปภาพ

ดังนั้นจากการศึกษาโครงการวิจัยที่ผ่านมา ภายใต้โครงการแนวทางการจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนเกาะนกกเพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยชุมชนมีส่วนร่วม ที่ผ่านมามีพบว่าการจัดการที่ดินและการใช้ประโยชน์จากที่ดินอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนบ้านเกาะนกกนั้นมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในสภาพพื้นที่ๆแตกต่างกันปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นมีพื้นที่แตกต่างกันอยู่ 2 ส่วน คือ พื้นที่ดอนกับพื้นที่นา พื้นที่ดอนนั้นก็เหมาะสำหรับการปลูกพืชบางชนิดส่วนใหญ่จะปลูกยางพารา ปาล์มน้ำมัน และบ้านพักอาศัย ส่วนที่นาปัจจุบันไม่ได้ปลูกข้าวแล้วเพราะไม่คุ้มทำก็เลยหันมาขุดกันปลูกปาล์มน้ำมันเป็นส่วนใหญ่ ที่นาบางส่วนไม่ได้ใช้ประโยชน์เพราะติดคลองทุ่งมะพร้าว(ป่าชายเลน) น้ำทะเลท่วมถึงต้องคืนที่ดินให้กับสถานีพัฒนาป่าชายเลนที่ 19 (ลำแก่น) ทั้งนี้เพื่อร่วมกันสร้างพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อชุมชน

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอี๊ดอาด
บ้านเกาะนกก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

หลังจากเกิดภัยพิบัติสึนามิเมื่อช่วงปลายปี พ.ศ.2547 ได้เกิดภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ ซึ่งทำให้ได้รับความเสียหายต่อชุมชนในครั้งนั้นเพียงเล็กน้อย เนื่องจากได้ป่าโกงกางช่วยป้องกันไว้ส่งผลให้ชาวบ้านในชุมชนบ้านเกาะนกงมมองเห็นจนเกิดความตระหนักและให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะป่าชายเลนดังกล่าว จึงเริ่มหันมาให้ความสนใจมากยิ่งขึ้นในการช่วยกันดูแลรักษาป่าชายเลน เช่น การปลูกป่าทดแทน โดยคนในหมู่บ้านสามารถตัดไม้ไปใช้ประโยชน์ได้แต่มีกฎว่า โคน 1 ต้น ปลูก 3 ต้น มีการสร้างจิตสำนึกโดยกรรมการด้านสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก การส่งเสริมให้เยาวชนรุ่นใหม่ฝึกอบรมเกี่ยวกับกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชายเลน ปลูกป่าชายเลนและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ เช่น ปูดำ ลูกปลากะพงขาวในพื้นที่ป่าชายเลน ตลอดทั้งการเฝ้าระวังการลักลอบการตัดไม้ทำลายป่าชายเลน นอกจากนี้ก็ยังมีการทำงานเป็นพื้นที่กว้างในบริเวณคลองทุ่งมะพร้าว ทางด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้านเกาะ ซึ่งบริเวณพื้นที่ดังกล่าวในอดีตมีความอุดมสมบูรณ์โดยบริเวณริมคลองทุ่งมะพร้าวเต็มไปด้วยป่าจาก ซึ่งมีป่าชายเลนขึ้นเต็มพื้นที่ แต่หลังจากมีการอนุญาตให้ตัดไม้ป่าชายเลนเพื่อการเผาถ่านได้ จึงทำให้ป่าชายเลนที่เคยอุดมสมบูรณ์เหลือแต่ตอ ซึ่งหลังจากนั้นชาวบ้านเกาะนกงส่วนหนึ่งได้เข้าไปขุดตอและปรับพื้นที่เป็นแปลงนาเพื่อปลูกข้าวเลี้ยงชีพในยุคนั้น จนกระทั่งมาตัดสินใจเลิกการทำนาเมื่อปี พ.ศ.2535 เนื่องจากมีนกและแมลงศัตรูพืชจำนวนมาก ส่งผลให้ชาวบ้านในพื้นที่ต้องเลิกการทำในครั้งนั้น เพราะได้ผลผลิตไม่คุ้มค่าทำให้ผืนนาที่เหลืออยู่เพียงเล็กน้อยบริเวณคลองหมื่นเดช-คลองอีดอาด และมีการปรับพื้นที่นาเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ที่ผ่านมามีทำให้ทรายไหลเข้าไปทับถมพื้นที่นาที่เหลือ จึงกลายเป็นพื้นที่นาร้างในปัจจุบัน

จากการดำเนินงานวิจัยที่ผ่านมา ได้แก้ไขปัญหาของชุมชนในการจัดสรรที่ดินทำกินได้เกิดกระบวนการจัดการภายในชุมชนขึ้นและประสบความสำเร็จระดับหนึ่ง โดยผ่านกระบวนการวิจัย สร้างการพูดคุยกันระหว่างหน่วยงานกับชาวบ้าน มีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องสามารถแก้ไขได้อีกระดับ จากประสบการณ์ของนักวิจัยที่ได้เรียนรู้ภายใต้งานวิจัยที่ผ่านมา ทำให้นักวิจัยได้มองเห็นปัญหามากขึ้นของชุมชนอีกหลายด้านที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขอีกหลายประการ ตั้งแต่การทำมาหากิน การใช้ประโยชน์และการเข้าถึงการใช้สอยทรัพยากรอย่างแท้จริง รวมถึงการวางแผนการฟื้นฟูทรัพยากรอย่างมีส่วนร่วมและมีระบบมากยิ่งขึ้น จึงเกิดการพูดคุยกันในระดับชุมชนเพื่อนำปัญหามาร่วมกันแก้ไข โดยใช้ทักษะที่ได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนจากงานวิจัยครั้งนี้เป็นตัวตั้งและเป็นแนวทางในการดำเนินงานในครั้งนี้ ได้ร่วมพูดคุยกันระหว่างเจ้าหน้าที่ป่าชายเลนเพื่อต้องการที่จะร่วมมือกันในการหาแนวทางการฟื้นฟูนาร้างและคลังของคลองหมื่นเดช – คลองอีดอาดบ้านเกาะนกงเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ดังในอดีตได้อย่างไร

ดังนั้นคลองทุ่งมะพร้าว ซึ่งเป็นคลองสายหลักของตำบลทุ่งมะพร้าว อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา เกิดจากการรวมตัวกันของคลอง 3 สาย ได้แก่ คลองฝ่ายท่า คลองนิคม และคลองลำภี มีจุดเริ่มต้นที่หาดน้ำล้อม หมู่ที่ 5 บ้านเขากลิ้ว ตำบลทุ่งมะพร้าวสิ้นสุดที่คลองทับละมุ หมู่ที่ 5 ตำบลลำแก่น รวมระยะทาง 11 กิโลเมตร

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีดอาด
บ้านเกาะนกง ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

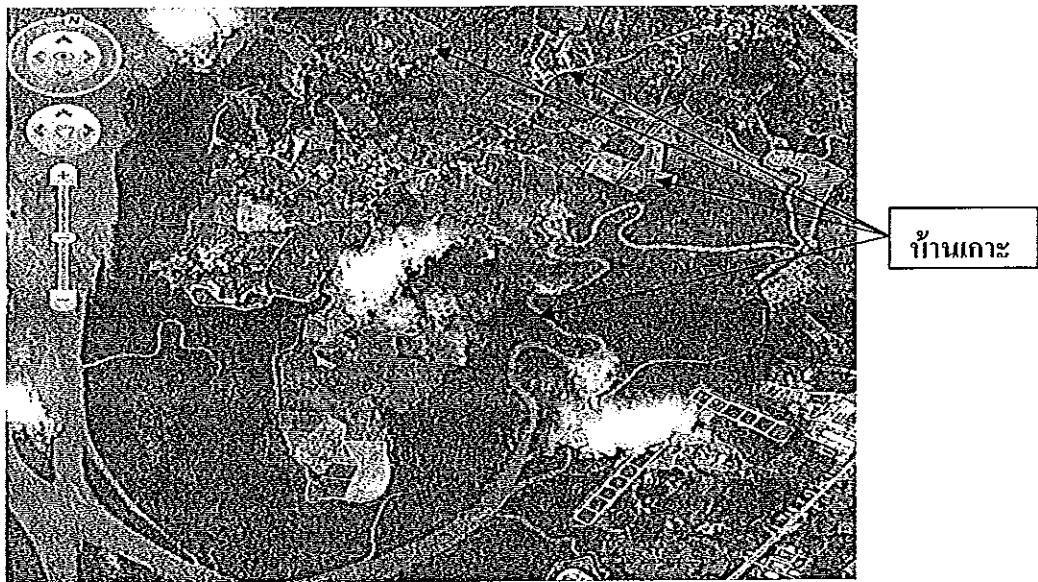
คลองทุ่งมะพร้าวเป็นคลองที่ใช้เป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำ เป็นเส้นทางออกสู่ทะเลอันดามันของผู้ประกอบอาชีพประมง เป็นแหล่งประกอบอาชีพของชาวประมงชายฝั่งหลายหมู่บ้าน ทั้งการหาหอย ปลา ปู กุ้ง หรือแม้กระทั่งเพรียงมาจำหน่ายเพื่อหาเงินเลี้ยงครอบครัว โดยในการจัดการนาร้างไปสู่ป่าชายเลน เป็นการขยายฐานทรัพยากรที่มีให้เพิ่มมากขึ้นและเพื่อป้องกันการบุกรุกของนายทุนที่อาจจะแอบบุกรุกเข้าไปใช้ประโยชน์เพื่อทำการเกษตร โดยชุมชนได้ร่วมกับหน่วยงานภาคี จัดตั้งกฎกติกาในการใช้ประโยชน์ร่วมกัน คนในชุมชนบ้านเกาะนกจึงได้ร่วมมือกัน ลงมติให้เป็นป่าชายเลนชุมชนเพื่อแสดงอาณาเขตว่านี่คือป่าชายเลนของชุมชน ในอดีตชุมชนบ้านเกาะนกแห่งนี้ได้ใช้ชีวิตแบบวิถีชาวมอแกนมาอย่างยาวนาน โดยอาศัยพึ่งพาทรัพยากรที่มี เช่น การประกอบอาชีพหลักของชุมชนสมัยก่อน คือ ได้ตัดปูดำมาขาย การจับหอยตามพื้นป่าชายเลน ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์เหล่านี้ รายได้ของชุมชนเกิดจากการหาปู หาปลาขาย ซึ่งนับได้ว่าเป็นรายได้จากป่าชายเลนเป็นหลัก รายได้ที่เกิดขึ้นทำให้ชุมชนอยู่ได้ไม่เป็นหนี้สิน ในแต่ละวันจะออกทะเลและเข้าป่าชายเลนเป็นหลัก ไม่มีการออกไปทำงานนอกพื้นที่ ปัญหาครอบครัวก็ไม่มีเพราะได้อยู่ด้วยกัน ยาเสพติดก็ไม่มี เพราะเป็นชุมชนที่ดูแลตนเองมาตลอด ในการดำเนินชีวิตแบบวิถีชาวมอแกน แม้ว่าสิทธิทำกินยังไม่ได้มาเป็นของตนเอง แต่ชุมชนก็อยู่แบบไม่ลำบาก ทรัพยากรที่ชุมชนได้ใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ พืชสมุนไพร ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชาวมอแกนมาตั้งแต่อดีต ใช้เป็นยารักษาโรค ยาสระผม ยาฆ่าเหา และเป็นอาหาร ในการนำวัตถุดิบจากป่าชายเลนมาแปรรูป ชุมชนมองว่าสามารถพัฒนาให้เกิดรายได้ เช่น การตัดดอกจากมาทำน้ำตาลสด การใช้ผลของจากมาเชื่อม ในปัจจุบันใบจากยังนำมาบุงเป็นหลังคาบ้าน ได้เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและสามารถส่งขายให้กับชุมชนใกล้เคียงตลอดจนนักท่องเที่ยว อีกทั้งพืชสมุนไพรชุมชนเคยใช้มาก่อนในอดีต

ปัจจุบันการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนโดยภูมิปัญญาได้ลดจำนวนลงมาก ชุมชนกลัวว่าสิ่งเหล่านี้จะหายไปและเยาวชนรุ่นใหม่จะไม่ได้ใช้หรือไม่ทราบความสำคัญของสิ่งเหล่านี้ ชุมชนต้องการฟื้นฟูเพื่อให้เกิดกลุ่มอาชีพที่ชุมชนได้พึ่งพาตนเองได้ ไม่ต้องจากบ้านเพื่อไปหางานทำที่อื่น ในการทำงานครั้งนี้ชุมชนมองเห็นคุณค่าของป่าชายเลนว่าเป็นแหล่งอาหารที่ควรจจะรักษาฐานตรงนี้ให้ดีและสมบูรณ์ที่สุด เป็นการบริหารจัดการโดยอาศัยภูมิปัญญาในการจัดการ คือ เป็นกลยุทธ์ในการใช้ประโยชน์และดูแลรักษาเป็นการเรียนรู้ ว่า ต้นจากอายุเท่าไร ใช้ประโยชน์อย่างไร และจะต้องสร้างกฎกติกา ร่วมกันในการใช้ประโยชน์เหล่านี้ สิ่งที่ทำหายของชุมชนบ้านเกาะนก คือ ทำอย่างไรที่จะทำให้ชุมชนอื่นๆที่เข้ามาใช้ทรัพยากรแห่งนี้ ไม่ว่าจะเป็น สัตว์น้ำที่จับกันตลอดฤดูกาล ไม่มีการเว้นช่วงให้ ปู ปลา ได้วางไข่หรือเจริญเติบโต และต้นจากที่ชุมชนอื่นๆมาตัดนำไปขาย โดยไม่มีการปลูกทดแทนหรืออนุรักษ์เลย การตัดการจับที่ผิดวิธีทำให้ทรัพยากรที่มีอยู่รอบๆชุมชนบ้านเกาะลดลงอย่างต่อเนื่อง ขาดการพูดคุยและร่วมหาแนวทางการฟื้นฟู ชุมชนจึงมองว่าควรที่จะสร้างกระบวนการบริหารจัดการร่วมกันระหว่างชุมชนบ้านเกาะนกและชุมชนใกล้เคียงที่ร่วมใช้ประโยชน์ป่าชายเลนร่วมกัน ทั้งนี้เหตุผลที่ทีม

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ - คลองอี๊ดอาด
บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

นักวิจัยเลือกพื้นที่บริเวณคลองหมื่นเดช-คลองอีตอาด เป็นแปลงเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ เนื่องจากเป็นแปลงนาร้าง ที่ไม่มีผู้ใดเข้าไปยึดครอง จึงไม่มีปัญหาเรื่องความขัดแย้งหรือการคัดค้าน อีกทั้งบริเวณดังกล่าวมีการพังทลายของหน้าดินและตลิ่ง จึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกป่าชายเลน เพื่อให้เป็นแหล่งอาหาร สมุนไพร และ วัตถุดิบที่จะนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันคลองทุ่งมะพร้าวได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีตมาก สืบเนื่องมาจากการขยายตัวของชุมชน การขยายพื้นที่เพาะปลูก การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ อันเนื่องมาจากภาวะโลกร้อน ทั้งความแห้งแล้งและฝนตกหนัก ส่งผลให้หน้าดินและตลิ่งถูกกัดเซาะเป็นบริเวณกว้าง ป่าชายเลนที่เคยอุดมสมบูรณ์ถูกทำลายเป็นจำนวนมาก ทำให้จำนวนประชากรสัตว์น้ำลดลงอย่างรวดเร็ว และชาวประมงต้องออกไปหากินไกลขึ้น สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย และมีรายได้ไม่คุ้มทุน จนหลายคนต้องเปลี่ยนอาชีพเพื่อความอยู่รอดของครอบครัว ด้วยสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นจึงได้เกิดกลุ่มเรารักป่าชายเลนคลองทุ่งมะพร้าวขึ้น เพื่อเป็นแกนนำในการรณรงค์ให้คนในหมู่บ้านร่วมกันปลูกป่าชายเลน อาทิ เช่น จาก แป้ง เหงือก ปลาหมอ โกงกาง พังกา ตะบูนขาว ตะบูนดำ ถั่วดำ ถั่วขาว และ แสม เป็นการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าชายเลนคลองทุ่งมะพร้าว พลิกฟื้นคืนป่าที่เสื่อมโทรมให้กลับมามีชีวิต เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์ต่าง ๆ เป็นแหล่งที่มีความมั่นคง และยังยืนทั้งทางด้านอาหาร สมุนไพรรักษาโรค วัตถุดิบในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ตลอดจนเป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไป

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีตอาด
บ้านเกาะนค ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

2. โจทย์การวิจัย: แนวทางการฟื้นฟูป่าชายเลนและนาร้างบ้านเกาะนกออย่างมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานและชุมชนเพื่ออนุรักษ์และการใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดควรเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระบบนิเวศป่าชายเลนบริเวณพื้นที่ล้อมโตรม(นาร้าง)และฟื้นฟูพื้นที่นาร้างไปสู่ป่าชายเลนอย่างยั่งยืน
2. เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนบ้านเกาะนกอไปสู่การมีทรัพยากร ป่าไม้ สัตว์น้ำ ไร่ใช้อย่างเพียงพอ
3. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนชุมชนบ้านเกาะนกอ

4. กลุ่มเป้าหมาย

1. กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพประมง หมู่ที่ 2 บ้านเกาะนกอ จำนวน 105 คน
2. กลุ่มเยาวชนหมู่ที่ 2 บ้านเกาะนกอ
3. กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอื่น ๆ หมู่ที่ 2 บ้านเกาะนกอ
4. สถานีพัฒนาป่าชายเลนที่ 19 ตำบลลำแก่น
5. โรงเรียนบ้านเกาะนกอ
6. หน่วยงานราชการและเอกชนอื่นๆ

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผลเชิงวิจัย

1. เกิดองค์ความรู้ในเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในการฟื้นฟูเพื่อลดการพังทลายของหน้าดินและตลิ่งป่าชายเลนคลองทุ่งมะพร้าว
2. เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบมีส่วนร่วมในชุมชนบ้านเกาะนกอ
3. เกิดแนวทางการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลนบริเวณนาร้างอย่างมีส่วนร่วม
4. เกิดแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลนอย่างมีส่วนร่วม

ผลเชิงพัฒนา

1. ชุมชนบ้านเกาะนกอเกิดความตระหนักเกี่ยวกับความสำคัญของการฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลนแบบมีส่วนร่วม
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลน

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองจืดอาด
บ้านเกาะนกอ ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

3. เกิดแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อนในพื้นที่คลองทุ่งมะพร้าว
4. เกิดแหล่งอาหาร สมุนไพร และวัตถุดิบเพื่อการแปรรูปที่มีความมั่นคงในชุมชนบ้านเกาะนก

6. ขอบเขตการศึกษา

1. สภาพแวดล้อมของป่าชายเลนคลองทุ่งมะพร้าว
2. สภาพดินและน้ำของป่าชายเลนคลองทุ่งมะพร้าว
3. จำนวนประชากรในชุมชนที่ประกอบอาชีพประมงในป่าชายเลนคลองทุ่งมะพร้าว
4. สาเหตุและปัจจัยที่ทำให้เกิดการกัดเซาะหน้าดินและตลิ่งป่าชายเลนคลองทุ่งมะพร้าว
5. สาเหตุและปัจจัยที่ทำให้ป่าชายเลนคลองทุ่งมะพร้าวมีจำนวนลดลง
6. ประเภทสัตว์และพันธุ์พืชต่าง ๆ ในป่าชายเลนคลองทุ่งมะพร้าว
7. สาเหตุและปัจจัยที่ทำให้จำนวนสัตว์ต่าง ๆ ในป่าชายเลนคลองทุ่งมะพร้าวมีจำนวนลดลง
8. ประโยชน์ของพันธุ์พืชชนิดต่าง ๆ ในป่าชายเลนคลองทุ่งมะพร้าว
9. วิธีการปลูกและขยายพันธุ์พืชชนิดต่าง ๆ ในป่าชายเลนคลองทุ่งมะพร้าว
10. วิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากป่าชายเลน
11. กระบวนการสร้างความตระหนักและจิตสำนึกให้กับประชากรในชุมชน

7. นิยามศัพท์

การฟื้นฟู หมายถึง ทำให้กลับเจริญรุ่งเรืองขึ้นอีก ในงานวิจัยนี้ หมายถึง การทำให้น้ำร้างบริเวณคลองหมื่นเดช-คลองอีดอาดที่เสื่อมโทรมให้กลับมาเป็นพื้นที่ซึ่งเต็มไปด้วยพันธุ์ไม้ป่าชายเลนเหมือนในอดีตอีกครั้ง

ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งอันเป็นทรัพย์ที่เกิดและเป็นอยู่ตามธรรมชาติของสิ่งนั้นๆ ในส่วนงานวิจัย หมายถึง พันธุ์พืชป่าชายเลนต่าง ๆ น้ำ ดิน และสัตว์น้ำบริเวณคลองหมื่นเดช-คลองอีดอาด

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลเข้าร่วมการประชุม เพื่อรับฟังข้อมูล คำชี้แจง ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมลงมติ และการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนหรือสังคมนั้น ๆ

ความตระหนัก หมายถึง สภาวะที่บุคคลมีความรู้ ความรู้สึกทางจิตใจและพฤติกรรมที่มองเห็นว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่เป็นสมาชิกอยู่ ใส่ใจต่อปัญหาและลงมือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อร่วมรับผิดชอบต่อชุมชนหรือสังคมนั้น ๆ

น้ำร้าง หมายถึง พื้นที่ดินที่เคยทำนา แต่ถูกปล่อยให้รกร้างว่างเปล่า ไม่ได้ถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ในส่วนงานวิจัยนี้ หมายถึง พื้นที่บริเวณคลองหมื่นเดช-คลองอีดอาด

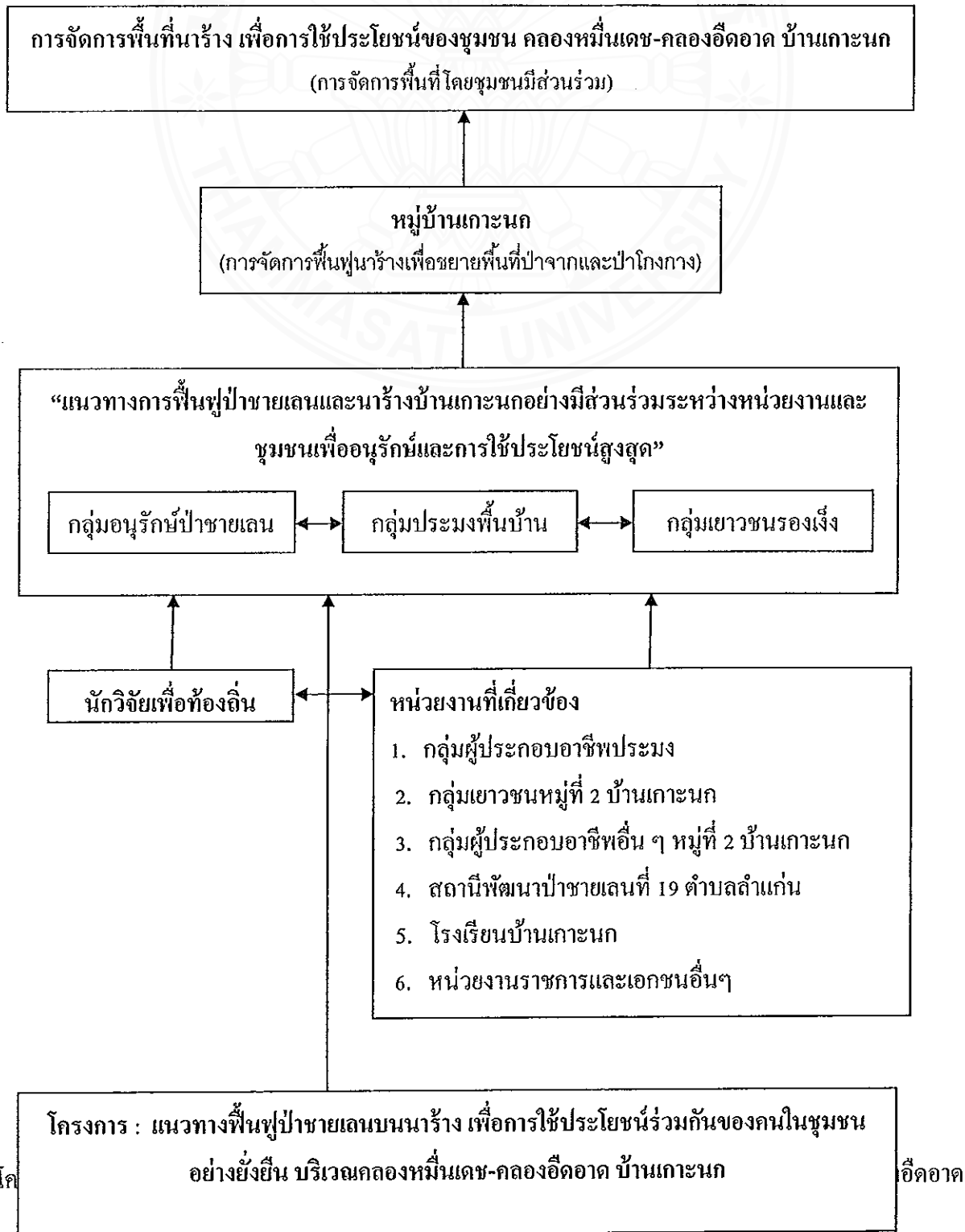
โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีดอาด
บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

8. พื้นที่ดำเนินงาน

คลองหมื่นเดช-คลองอีดอาด หมู่ที่ 2 บ้านเกาะนก ตำบลทุ่งมะพร้าว อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา

9. ระยะเวลาดำเนินการ 1 ปี 6 เดือน

10. กรอบแนวคิด

11. ขั้นตอนการดำเนินงาน :

ลำดับ ที่	วิธีดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ		
		ทีม วิจัย	สถานี ป่าชาย เลน	ชุมชน
1.	ประชุมทีมนักวิจัยเพื่อเตรียมความพร้อม / วางแผนการดำเนินงานวิจัย / แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ / กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงาน	✓		
2.	จัดเวทีประชุมเพื่อชี้แจงงานวิจัยต่อชุมชน	✓	✓	✓
3.	ศึกษาข้อมูลประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านเกาะนก(ข้อมูลมือสอง) ค้นหาหาข้อมูลมือสองที่เกี่ยวข้องกับ โครงการจากเอกสาร อินเทอร์เน็ต / และสัมภาษณ์ผู้มีความรู้	✓		
4.	ลงสำรวจพื้นที่ตลอดคลองทุ่งมะพร้าวโดยทางเรือ ศึกษาชนิดพันธุ์ไม้และสัตว์น้ำป่าชายเลนกับการใช้ประโยชน์	✓	✓	
5.	ศึกษาสภาพดินและน้ำของป่าชายเลนบริเวณคลองหมื่นเดช-คลองอีตอาด	✓	✓	
6.	จัดเวทีเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากการลงพื้นที่สำรวจป่าชายเลน	✓		
7.	ศึกษาดูงานในชุมชนที่มีสภาพปัญหาใกล้เคียงกัน	✓		✓
8.	สรุปบทเรียนที่ได้จากการศึกษาดูงาน เพื่อการเขียนแผนการปฏิบัติงาน	✓		
9.	ลงสำรวจพื้นที่คลองหมื่นเดช-คลองอีตอาดโดยทางบก เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมโดยละเอียด และกำหนดพื้นที่สำหรับการทำเป็นแปลงตัวอย่าง	✓		
10.	จัดเวทีแลกเปลี่ยนเพื่อกำหนดชนิดพันธุ์พืชที่จะปลูกในพื้นที่ / และชนิดพันธุ์สัตว์น้ำที่จะปล่อยเพื่อการฟื้นฟูอนุรักษ์	✓	✓	✓
11.	จัดกิจกรรมปลูกป่า – ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ	✓	✓	✓
12.	สำรวจภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน	✓	✓	
13.	สำรวจติดตามผลการเปลี่ยนแปลงของชนิดพันธุ์ไม้ป่าชายเลนในแปลงต้นแบบ	✓	✓	
14.	สรุปบทเรียนการดำเนินงานวิจัยที่ผ่านมา	✓	✓	

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีตอาด
บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ลำดับ ที่	วิธีดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ		
		ทีม วิจัย	สถานี ป่าชาย เลน	ชุมชน
15.	จัดเวทีนำเสนอผลการวิจัยต่อชุมชน / ปิดโครงการ	✓		
16.	จัดทำรายงานความก้าวหน้า,ฉบับสมบูรณ์ พร้อมด้วยสรุปการเงิน โครงการ	✓		

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอีตอาด
บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

บทที่ 2

บริบทชุมชน

ประวัติชุมชน

บ้านเกาะนก ตั้งอยู่ติดถนนเพชรเกษม ซึ่งเป็นเส้นทางสายหลักของการท่องเที่ยวฝั่งอันดามัน ห่างจากเขาหลัก ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดพังงา ประมาณ 10 กิโลเมตร เป็น 1 ใน 11 หมู่บ้านของตำบลทุ่งมะพร้าว เดิมชาวบ้านเรียกว่า บ้านเกาะทรัพย์ ที่ชื่อเกาะทรัพย์ก็เพราะพื้นดินอุดมไปด้วยแร่ดีบุก นับตั้งแต่มีนายทุนเข้าไปทำสัมปทานเหมืองแร่ เมื่อปี พ.ศ. 2506 แต่เมื่อแร่ดีบุกหมดไป และมีนกอพยพจากถิ่นอื่นเข้ามาอาศัยเป็นจำนวนมากในช่วงฤดูมรสุมเมื่อปี พ.ศ. 2508 ชาวบ้านจึงเปลี่ยนชื่อบ้านจากบ้านเกาะทรัพย์เป็นบ้านเกาะนกนับตั้งแต่นั้น

ชาวมอแกลนจากบ้านสำนักหินเป็นชาวบ้านกลุ่มแรกที่เข้ามาอยู่อาศัยในบ้านเกาะนกในปีพ.ศ. 2496 โดยเข้ามาแผ้วถางป่า ทำไร่เลื่อนลอย ปลูกข้าว ปลูกผัก และทำประมงพื้นบ้าน เนื่องจากมีทรัพยากรทางทะเลที่สมบูรณ์มาก และมีอ่าวสำหรับหลบลมมรสุมได้เป็นอย่างดี ก่อนที่จะเกิดวาทภัยพายุแฮเรียต ในปีพ.ศ. 2505 ทำให้ต้นไม้ขนาดใหญ่หักโค่นล้มเป็นจำนวนมาก และปีเดียวกันนั้นเอง ทางองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้(ออป.) ได้อนุญาตให้โรงเลื่อยไม้จากจังหวัดภูเก็ตเข้ามาทำสัมปทานป่าไม้ในพื้นที่ ทำให้ไม้ใหญ่ทั้งไม้ที่ล้มจากพายุและไม้ยืนต้นหมดไปจากพื้นที่ และมีชาวบ้านอพยพมาตามเส้นทางลำเลียงไม้เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่มากขึ้นจนกลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่ เป็นการเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ก่อน ก่อนที่จะมีการประกาศให้บ้านเกาะนกอยู่ในเขตป่าสงวนป่าคลองทุ่งมะพร้าว ตามประกาศกฎกระทรวง ฉบับที่ 1152(พ.ศ. 2529) ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

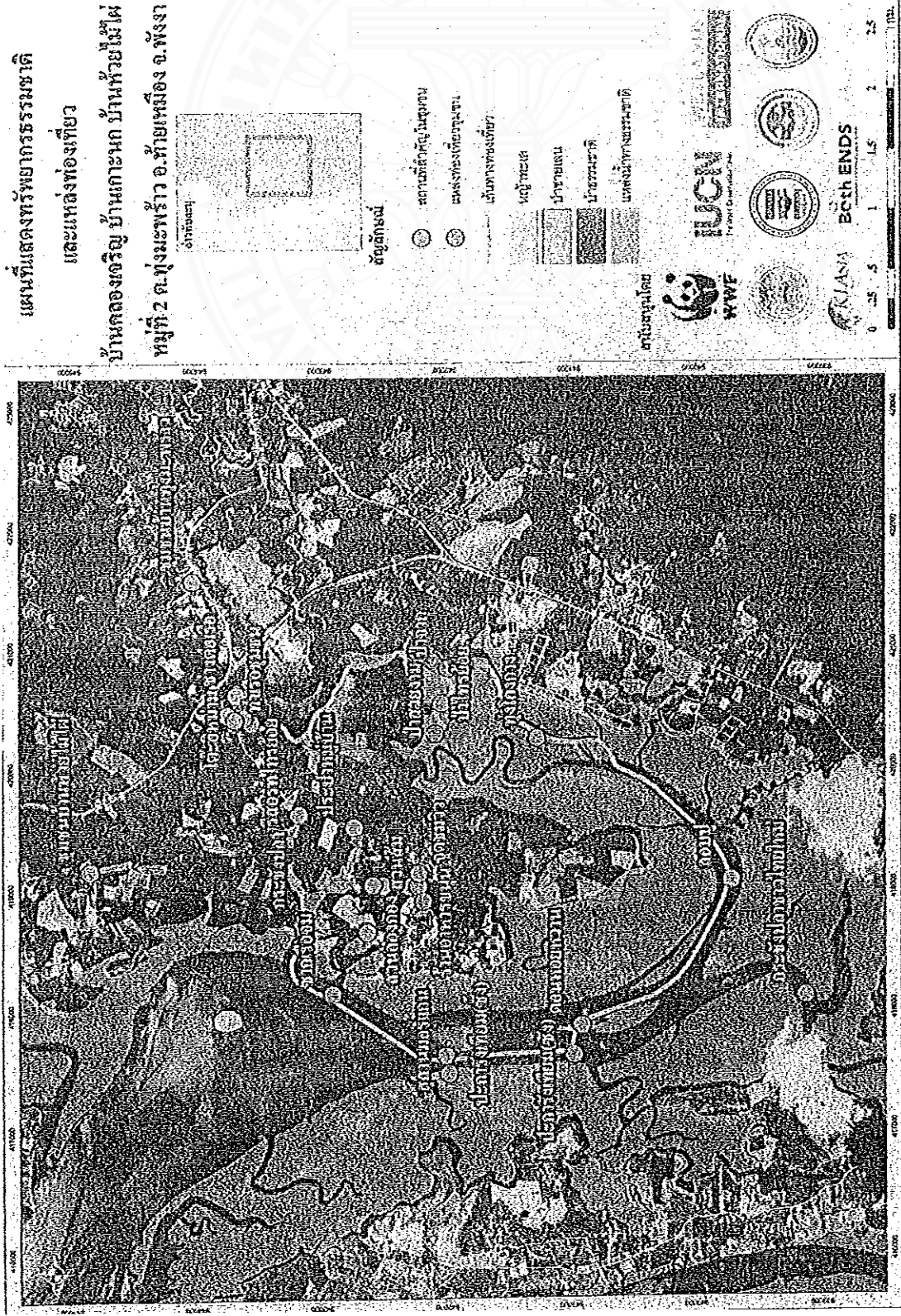
บ้านเกาะนกเป็นจุดเริ่มต้นของหมู่บ้านขนาดใหญ่ แบ่งเป็น 3 ชุมชน คือ บ้านเกาะนก บ้านคลองเจริญ และบ้านห้วยไม้ไผ่ ตั้งอยู่ติดถนนเพชรเกษม ซึ่งเป็นเส้นทางสายหลักของการท่องเที่ยวฝั่งอันดามัน ห่างจากเขาหลัก ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดพังงา ประมาณ 10 กิโลเมตร

ที่ตั้งอาณาเขต

ทิศเหนือ	จด	หมู่ที่ 3 บ้านลำแก่น ตำบลลำแก่น
ทิศใต้	จด	คลองทุ่งมะพร้าว และ หมู่ที่ 7 บ้านขนิม ตำบลทุ่งมะพร้าว
ทิศตะวันออก	จด	หมู่ที่ 3 บ้านฝ้ายท่า ตำบลทุ่งมะพร้าว
ทิศตะวันตก	จด	ทะเล

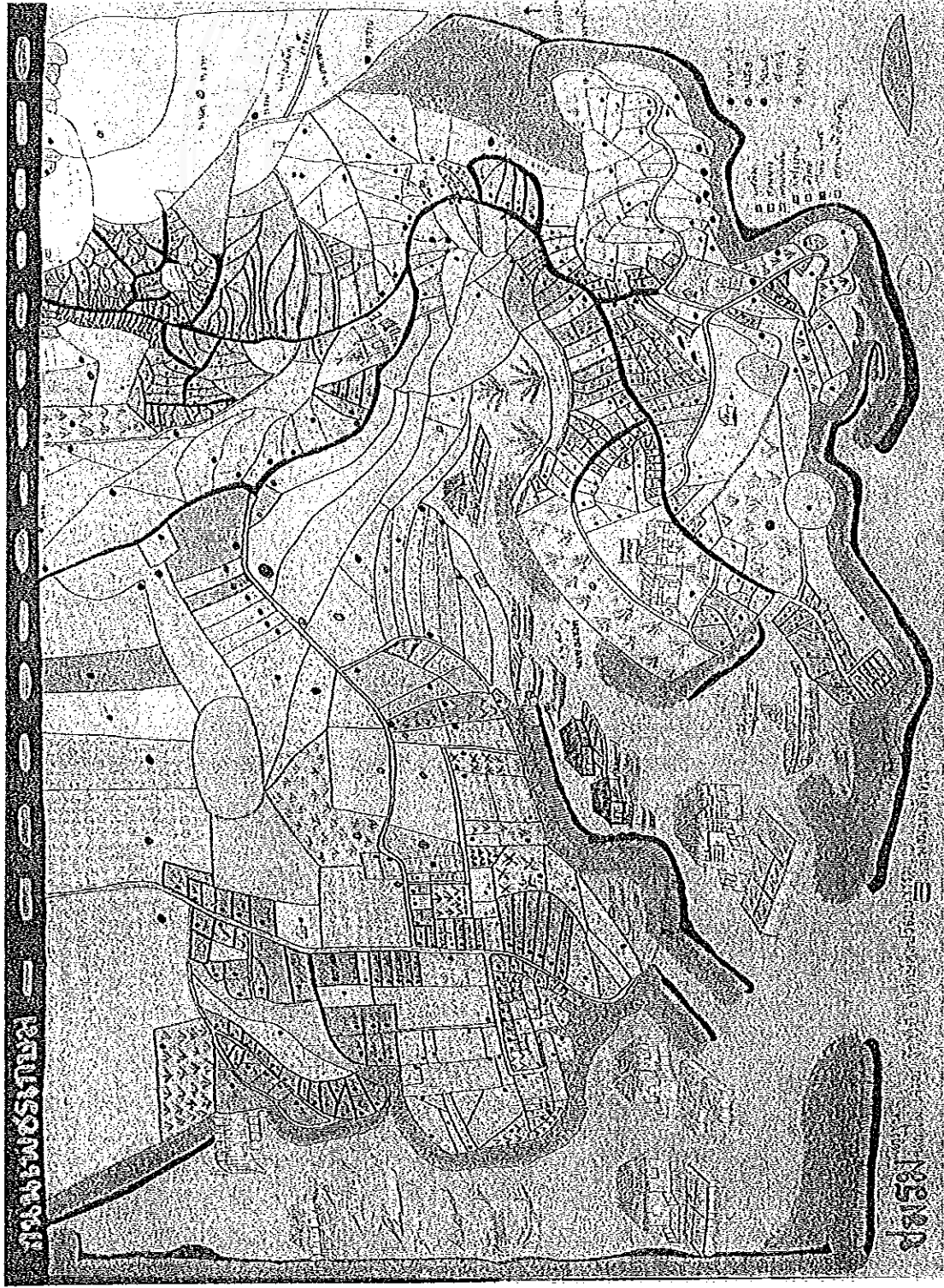
โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอี๊ดอาด
บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

แผนที่หมู่ที่ 2 บ้านเกาะนก (แบบ 1)

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมีนเคช - คลองอีตอตา บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

แผนที่หมู่ที่ 2 บ้านเกาะนาค (แบบที่ 2)

โครงการฟื้นฟูเพื่อการไว้ประ โยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมีนาค บ้านเกาะนาค ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ลักษณะทางภูมิศาสตร์

หมู่บ้านเกาะนกมีพื้นที่ติดทะเลร้อยละ 50 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่เป็นที่ราบ 70 % เป็นภูเขา เป็นหมู่บ้านที่มีทางออกสู่ทะเลอันดามัน ที่มีแหล่งท่องเที่ยวสวยงามอย่างหมู่เกาะสิมิลัน และหมู่เกาะสุรินทร์ มีชุมเหืองเก่า ซึ่งกลายเป็นแหล่งจอดเรือและประกอบอาชีพเลี้ยงปลาในกระชังในปัจจุบัน

หมู่บ้านเกาะนกมีทางเข้า-ออกเพียงทางเดียว ทำให้เป็นหมู่บ้านที่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากที่สุดหมู่บ้านหนึ่ง

สภาพทางสังคม วัฒนธรรม

หมู่บ้านเกาะนกเป็นหมู่บ้านที่ไม่มีความขัดแย้งทางศาสนา หรือความเชื่อทางศาสนา ถึงแม้ว่าจะเป็นหมู่บ้านที่มีความหลากหลายทางศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ทั้งไทยพุทธ ไทยมุสลิม ไทยคริสต์ รวมไปถึงชาวมอแกน

หมู่บ้านเกาะนกมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 527 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 2,285 คน แบ่งเป็นประชากรชาย 1,074 คน ประชากรหญิง 1,011 คน มีสถานภาพสมรส 331 ครัวเรือน หย่าร้าง 34 ครัวเรือน และหม้าย 45 ครัวเรือน

ประชากรนับถือศาสนาอิสลาม 1,113 คน (ร้อยละ 66.5) ศาสนาพุทธ 536 คน (ร้อยละ 32.0) และศาสนาคริสต์ 24 คน (ร้อยละ 1.4)

ด้านการศึกษา มีประชากรจบการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า 39 คน อนุปริญญาหรือเทียบเท่า 29 คน มัธยมศึกษาตอนปลาย 185 คน มัธยมศึกษาตอนต้น 259 คน ประถมศึกษา 692 คน ต่ำกว่าระดับประถมศึกษา 157 คน และ ไม่เคยเข้ารับการศึกษามากกว่า 207 คน

ทางด้านประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม ประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธจะไปทำบุญ และฟังธรรมที่วัดใกล้บ้านเช่น วัดประชุมศึกษา, วัดหลักแก่น และวัดหาดทรายขาว เมื่อถึงวันพระ คือวันขึ้น 8 ค่ำ และ วันขึ้น 15 ค่ำ หรือวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันมาฆบูชา และ วันวิสาขบูชา อีกทั้งมีการทำบุญใส่บาตรพระทุกเช้าที่หน้าบ้านของตนเองอีกด้วย

ประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลาม จะมีการละหมาดเพื่อขอพรจากพระเจ้าวันละ 5 เวลา และร่วมละหมาดพร้อมกันทุกวันศุกร์เวลา 13.00 น. ที่มัสยิด อีกทั้งยังมีการถือศีลอดเป็นระยะเวลา 1 เดือนในเดือนรอมฎอน และร่วมละหมาดพร้อมกันที่มัสยิดในวันตรุษอีดิ้ลฟิตรีห์ หรือวันตรุษหลังสิ้นสุดเดือนรอมฎอน และ วันตรุษอีดิ้ลอัฎฮา ประชาชนที่นับถือศาสนาคริสต์ จะไปทำพิธีทางศาสนาที่โบสถ์แถวบางเนียงทุกวันอาทิตย์

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอี๊ดอาด บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ด้านชาวมอแกลนบ้านเกาะนกกมีทั้งหมด 75 ครัวเรือน จำนวน 289 คน เป็นเพศชาย 154 คน และเพศหญิง 135 คน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ แม้ว่าชาวมอแกลนบ้านเกาะนกกจะไม่ใช่ประชากรส่วนใหญ่ของหมู่บ้าน แต่ก็ยังเป็นกลุ่มประชากรที่มีความโดดเด่นเป็นพิเศษ โดยเฉพาะวัฒนธรรม ประเพณีที่ปฏิบัติ

ประเพณีสำคัญของชาวมอแกลน ได้แก่ ประเพณีลาซัง ลามัง ประเพณีทำบุญบูรณาสี ประเพณีหาคอน ขณะที่ร้องเง็งเป็นศิลปะการแสดงของชาวมอแกลน

ลาซัง ลามัง เป็นประเพณีที่มีขึ้นในเดือน 3 ของทุกปี เพื่อแสดงความขอบคุณเจ้าแม่โพสพและบรรพบุรุษที่ได้ให้ลูกหลานมีข้าวปลาอาหารไว้รับประทาน

ทำบุญบูรณาสี เป็นประเพณีที่มีขึ้นในเดือน 4 ของทุกปี เป็นการทำบุญให้กับบรรพบุรุษ

หาคอน เป็นประเพณีที่มีขึ้นในเดือน 5 ของทุกปี คล้ายประเพณีลอยเรือ เพื่อการสะเดาะเคราะห์ ให้สิ่งชั่วร้ายออกไปจากหมู่บ้าน และทำบุญให้กับบรรพบุรุษที่ล่วงลับ และ เจ้ากรรมนายเวร
ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการและระบบกรรมสิทธิ์

หมู่บ้านเกาะนกก มีเนื้อที่ดินทั้งหมด 3,100 ไร่ แบ่งการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ดินสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย 600 ไร่ พื้นที่สำหรับทำสวนยางพารา 1,500 ไร่ พื้นที่สำหรับทำสวนผลไม้ 350 ไร่ และ พื้นที่อื่น ๆ เช่น พื้นที่ป่าชายเลน พื้นที่สาธารณประโยชน์ 450 ไร่

หมู่บ้านเกาะนกกมีบ่อน้ำตื้น ซึ่งเป็นบ่อส่วนตัวที่ใช้การได้จำนวน 350 บ่อ มีบ่อสาธารณะจำนวน 3 บ่อ แต่ใช้การได้เพียง 1 บ่อ บ่อบาดาลสาธารณะ 3 บ่อ แต่ใช้การไม่ได้ไม่ได้เลย มีบ่อน้ำตื้นที่สะอาดสามารถใช้เพื่อการบริโภคได้

สภาพดินของหมู่บ้านเกาะนกกมีความเหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกพืช มีปัญหาดินเปรี้ยวหรือดินเสื่อมคุณภาพในบางพื้นที่แต่ไม่รุนแรงมากนัก

หมู่บ้านเกาะนกกมีสถานที่ท่องเที่ยว คือ จุดชมวิว เขาสามแยกสามพี่น้อง ป่าไทรย้อย สวนราษฎร์สภา ดอนหอยหวาน กระจังเลียงปลา ชุมชนชาวมอแกลน และ คลองทุ่งมะพร้าว

สภาพทางเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ทำสวนยางพารา ปลูกปาล์ม น้ำมัน และสวนผลไม้ต่าง ๆ เลี้ยงปลาในกระชังและทำประมงน้ำตื้น น้ำลึก นอกจากนั้นยังประกอบอาชีพการเลี้ยงสัตว์ เช่น ควาย หมู แพะ เป็ด ไก่ เป็นอาชีพเสริมและประกอบอาชีพค้าขายอยู่บ้าง รับราชการบ้าง แต่ส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากการอาชีพรับจ้าง ทำสวนยางพาราและปลูกปาล์ม น้ำมัน

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอี๊ดอาด บ้านเกาะนกก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

หมู่บ้านเกาะนกไม่มีผู้ประกอบการอาชีพทำนากุ้ง ดังนั้นจึงไม่มีปัญหาเรื่องน้ำเสีย ทรัพยากรทางน้ำจึงยังอุดมสมบูรณ์ ชาวประมงสามารถประกอบอาชีพประมงชายฝั่งหารายได้เหมือนกับในอดีต เช่น การตกปู ตกปลาบริเวณคลองต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก

จำนวนประชากรที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ แบ่งออกได้ดังนี้ ทำสวน 130 คน รับจ้างทั่วไป 587 คน รับราชการ 12 คน ค้าขาย 76 คน ธุรกิจส่วนตัว 16 คน พนักงานบริษัท 5 คน รับจ้างทั่วไป 587 คน ประมง 107 คน อาชีพอื่น ๆ 110 คน ไม่มีอาชีพ 148 คน และ กำลังศึกษา 480 คน

สภาพปัญหาของชุมชน สังคม

ประชาชนส่วนใหญ่ขาดทักษะในการประกอบอาชีพ ทำให้มีอาชีพที่ไม่มั่นคง มีรายได้น้อย และมีค่าใช้จ่ายสูงกว่ารายได้ ส่งผลให้หลายครอบครัวมีภาวะหนี้สิน โดยเฉพาะครอบครัวมีหัวหน้าครอบครัวติดบุหรี่ ติดเหล้า ติดการพนัน เช่น หวย ไพ่ มวยตู้ หรือครอบครัวที่มีบุตรมาก และอยู่ในวัยเรียน อีกทั้งราคาสินค้าอุปโภคบริโภคที่ขยับตัวสูงขึ้น ทำให้แต่ละครอบครัวมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้น

หมู่บ้านเกาะนกยังมีปัญหาเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ที่ยังอยู่ในช่วงการต่อสู้เพื่อให้กรมป่าไม้กันพื้นที่ออกจากป่าสงวนแห่งชาติ ทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อกิจการอื่นได้ นอกเหนือจากการทำการเกษตรเท่านั้น ในขณะที่ต้นทุนการเกษตรก็สูงขึ้น อันเนื่องมาจากปุ๋ยมีราคาแพง รวมไปถึงค่าแรงที่สูงขึ้น และสภาพลมฟ้าอากาศที่แปรปรวน ทำให้เกษตรกรมีรายได้ลดลง

ขณะเดียวกันที่ดินส่วนใหญ่ตกอยู่ในมือของคนเพียงไม่กี่คนในหมู่บ้าน และเป็นที่ดินของคนนอกหมู่บ้านจำนวนหลายแปลง หลายครอบครัวในหมู่บ้านจึงไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง จึงต้องไปหางานทำนอกหมู่บ้าน ทั้งการรับจ้างทั่วไป เป็นลูกจ้างของโรงแรม โรงงาน จึงมีรายได้เพียงทางเดียว ขณะที่การรวมกลุ่มเพื่อหารายได้พิเศษจากอาชีพเสริมก็ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง ๆ เนื่องจากขาดความรู้ความชำนาญในการหาตลาด และขาดแคลนงบประมาณ

ประชาชนในหมู่บ้านเกาะนกส่วนใหญ่มีการศึกษาไม่จบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทำให้มีทางเลือกในการประกอบอาชีพน้อย ขณะนักเรียนอีกจำนวนหนึ่งต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน เพราะครอบครัวแตกแยก มีบุตรหลายคน ทำให้ไม่สามารถส่งบุตรหลานเรียนในระดับสูงขึ้นได้ ขณะที่เด็กอีกจำนวนหนึ่งสมัครใจออกจากโรงเรียน เพื่อออกมาทำงานหาเงินเลี้ยงชีพเอง โดยส่วนหนึ่งสมัครเรียนการศึกษานอกโรงเรียน (กสน.) จนจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ก็แทบไม่มีผู้ที่สมัครเรียนต่อในระดับปริญญาตรี แม้ว่าจะมีการเปิดมหาวิทยาลัยรามคำแหงขึ้นที่อำเภอท้ายเหมือง เนื่องจากมองตนเองว่า ความรู้พื้นฐานไม่แน่นพอ ทำให้เข้าใจเนื้อหา ยาก โอกาสเรียนจบแทนไม่มี จึงเป็นการสิ้นเปลืองเงินทอง

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอี๊ดอาด บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

เด็กรุ่นใหม่ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางศาสนา เนื่องจากไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครอง หรือการหลีกเลี่ยงการตามผู้ปกครองเข้าวัด มัสยิด โดยเฉพาะในวันสำคัญทางศาสนา

ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยในปัจจุบัน ทั้งโทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์เคลื่อนที่ และการเข้ามาของชาวต่างชาติ เนื่องจากเป็นเมืองท่องเที่ยว ทำให้เด็กรุ่นใหม่รับวัฒนธรรมของชาวต่างชาติมาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะการแต่งกาย ขณะที่ชาวมอแกนรุ่นใหม่ก็แทบพูดภาษามอแกนไม่ได้ เนื่องจากไม่ได้พูดในชีวิตประจำวัน และไม่สนใจที่จะเรียนรู้จากปู่ย่าตายาย ส่วนศิลปะการแสดงแขนงต่าง ๆ ทั้งเพลงบอก ร้องเง็ง ก็แทบหาคนสืบทอดไม่ได้

ประชาชนในหมู่บ้านเกาะนกก โดยเฉพาะผู้สูงอายุไม่ได้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ รับประทานอาหารไม่ครบ 5 หมู่ และอาหารที่ไม่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ บางส่วนก็ทำงานหนัก พักผ่อนน้อย อีกทั้งยังดื่มสุราสิ่งมีนเมา ขาดความรู้ความเข้าใจในการดูแลตนเองให้ปลอดภัยจากโรค อีกทั้งส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการตรวจสุขภาพประจำปี หรือหลีกเลี่ยงการเข้ารับการตรวจ ทำให้ไม่รู้เกี่ยวกับสุขภาพของตนเอง จึงดูแลตนเองไม่ถูกวิธี และมีสุขภาพไม่แข็งแรง ก่อให้เกิดโรคประจำตัว เช่น ความดัน โลหิต เบาหวาน หัวใจ โรคอ้วน ไขมันในเส้นเลือด พิษสุราเรื้อรัง เป็นต้น

ปัญหาการคิดยาเสพติด โดยเฉพาะกระท่อม กำลังเป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้กับทุกหมู่บ้านรวมทั้งหมู่บ้านเกาะนกก อันสืบเนื่องมาจากปัญหาทางด้านครอบครัว หลายคนขาดความอบอุ่น ขณะที่บางส่วนอยากสู้ อยากเห็น อยากลอง อีกทั้งตอบปฏิเสธเพื่อนไม่เป็น จนเป็นบ่อเกิดของปัญหาเล็กเล็ขโมยน้อย ครอบครัวแตกแยก และการหย่าร้าง

ปัญหาด้านสวัสดิการ ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสวัสดิการที่รัฐจัดให้ ทำให้ไม่ได้ใช้บริการสวัสดิการของรัฐตามสิทธิที่ได้ควรได้รับ ขณะที่เงินสงเคราะห์ผู้สูงอายุก็มีจำนวนน้อยเกินไป ไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค บ้านเกาะนกกมีถนนสายหลักเข้าสู่หมู่บ้านรวม 3 สาย แต่สภาพถนนของแต่ละสายเป็นหลุมเป็นบ่อ เพราะไม่มีคุระบายน้ำ ทำให้น้ำกัดเซาะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถนนสายหลักและถนนในซอยของหมู่บ้านห้วยไม้ไผ่ที่ชาวบ้านประสบปัญหาในการสัญจรไปมา เนื่องจากยังเป็นถนนลูกรังและเป็นหลุมเป็นบ่อ ทำให้น้ำขังเมื่อฝนตก

ด้านไฟฟ้าของหมู่บ้าน เกี่ยวกับไฟส่องสว่างข้างทางแต่ละจุดก็อยู่ห่างกันเกินไป ทำให้เป็นปัญหาในการช่วยกันสอดส่องดูแลรักษาความปลอดภัยของชาวบ้าน และมีบางซอยของหมู่บ้านห้วยไม้ไผ่ที่ไม่มีไฟฟ้าของ

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอี๊ดอาด บ้าน

เกาะนกก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคมาติดตั้งให้ ทำให้ต้องลงทุนซื้อเสาเอง และพ่วงสายมาจากบ้านของเพื่อนบ้าน ส่งผลให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย

หมู่บ้านเกาะนกกมีน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคไม่เพียงพอในฤดูแล้ง แม้ว่าจะมีการทำท่อประปาเข้ามายังหมู่บ้าน แต่เป็นโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งมะพร้าว ไม่ใช้การขยายเขตประปาของการประปาส่วนภูมิภาค ดังนั้นท่อที่ใช้จึงเป็นท่อพีวีซีไม่สามารถรับแรงดันสูงได้ ทำให้ท่อบางส่วนแตกหรือมีรอยรั่ว ภาระค่าใช้จ่ายเรื่องค่าน้ำจึงตกอยู่กับหมู่บ้าน ส่งผลให้ต้องหยุดการปล่อยน้ำเข้าหมู่บ้านในที่สุด

ปัญหาด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บ้านเกาะนกกมีปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างในบางครั้ง เนื่องจากมีการเก็บขยะล่าช้า อีกทั้งมีขยะเคลื่อนถนนและข้างถนน เพราะถังขยะชำรุดและไม่เพียงพอ บางครั้งก็มีสุนัขคุ้ยขยะ รวมไปถึงปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้น เพราะไม่ได้มีการคัดแยกขยะในระดับครัวเรือน

ป่าชายเลนถูกบุกรุก แม้ว่าทางหมู่บ้านจะมีการออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการโค่นต้นไม้ในป่าชายเลน แต่ก็มี การแอบโค่นโดยไม่ได้รับอนุญาต มีการทำสวนปาล์มน้ำมันไปจนถึงตลิ่ง โดยเฉพาะบริเวณคลองทุ่งมะพร้าว ส่งผลให้น้ำกัดเซาะตลิ่งพังเป็นแนวทางยาว

หมู่บ้านเกาะนกกเป็นทางตัน ไม่มีถนนตัดผ่านไปยังหมู่บ้านอื่น ทำให้มีทางเข้า-ออกเพียงทางเดียว ส่งผลให้ชาวบ้านต้องนำผลผลิตออกไปขายนอกหมู่บ้าน ทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอี๊ดอาด บ้าน
เกาะนกก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

บทที่ 3

กระบวนการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การดำเนินงานวิจัยของโครงการแนวทางฟื้นฟูป่าชายเลน เพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช-คลองอีตาด บ้านเกาะนก ตำบลทุ่งมะพร้าว อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา มีการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด 16 กิจกรรม แบ่งเป็นระยะที่ 1 จำนวน 9 กิจกรรม และระยะที่ 2 อีก 7 กิจกรรม

ในส่วนของกิจกรรมระยะที่ 2 นั้น ทางทีมวิจัยได้มีการเปลี่ยนแปลงขั้นตอนของการจัดกิจกรรมจากที่ สกว. กำหนด เพื่อความเหมาะสมในการดำเนินงาน โดยให้เปลี่ยนกิจกรรมที่ 11 คือการสำรวจติดตามประเมินผลการดำเนินงานการปลูกป่าชายเลน เป็นกิจกรรมที่ 13 แทน เพื่อให้ผลการสำรวจมีความชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะกิจกรรมที่ 10 คือการปลูกป่าชายเลน-ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ กับกิจกรรมที่ 11 เดิม นั้น มีระยะเวลาที่กระชั้นชิดเกินไป โดยเลื่อนกิจกรรมที่ 12 คือ สำรวจภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน และ กิจกรรมที่ 13 คือสำรวจการใช้ประโยชน์การประมง มาเป็นกิจกรรมที่ 11 และ 12 ตามลำดับ

ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้ง 16 กิจกรรมเรียงตามลำดับ เป็นดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1 : การประชุมทีมนักวิจัยเพื่อวางแผนการทำงาน

สถานที่ : ที่ทำการคณะกรรมการหมู่บ้าน หมู่ที่ 2 บ้านเกาะนก

วัน เดือน ปี ที่ดำเนินกิจกรรม : 23 มกราคม 2557 และ 7 กุมภาพันธ์ 2557

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม : เพื่อให้ทีมนักวิจัยทราบหน้าที่รับผิดชอบและขั้นตอนการปฏิบัติงานตามโครงการ

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม : ทีมนักวิจัยโครงการจำนวน 15 คน และที่ปรึกษา 3 คน

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม :

ขั้นตอนเตรียมการ

หัวหน้าโครงการวิจัยได้จัดเตรียมเอกสารสรุปข้อเสนอโครงการ สัญญารับทุนอุดหนุนการวิจัย เอกสารการตอบรับสัญญาโครงการวิจัย คู่มือบริหารจัดการโครงการวิจัย ที่ได้รับจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยการถ่ายสำเนาเอกสารมอบให้กับทีมนักวิจัย เพื่อใช้ประกอบการชี้แจงต่อทีมนักวิจัยและที่ปรึกษาโครงการวิจัย

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีตาด บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

นอกจากนี้ได้มีการประสานงานไปยังที่เลี้ยงจากศูนย์ประสานงานวิจัยของสกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัด
พังงา เข้าร่วมประชุมและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนิน โครงการวิจัย

เครื่องมือและวิธีการ

1. สำเนาเอกสารของสกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อใช้ประกอบการชี้แจงโครงการวิจัยต่อที่มนักวิจัยและที่
ปรึกษา ประกอบด้วย

1.1 เอกสารการตอบรับสัญญาโครงการวิจัย

1.2 เอกสารสรุปข้อเสนอโครงการวิจัย

1.3 เอกสารคู่มือบริหารจัดการโครงการวิจัย

2. แผนผังขนาดใหญ่แสดงขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการวิจัย เพื่อใช้ประกอบการกำหนด
วันดำเนินกิจกรรม และผู้รับผิดชอบหน้าที่ต่าง ๆ ในกิจกรรม

3. แบบบันทึกการประชุมสำหรับเลขานุการใช้บันทึกผลการประชุม

4. แบบลงชื่อผู้เข้าร่วมการประชุม

5. แบบใบสำคัญรับเงิน สำหรับการลงชื่อรับค่าตอบแทนของที่มนักวิจัยที่เข้าร่วมการประชุม

6. แบบใบรับรองแทนในเสร็จรับเงินสำหรับเหรียญ เพื่อเป็นหลักฐานในการจ่ายเงินค่าอาหาร ค่า
ประสานงาน ค่าถ่ายเอกสาร

7. กล้องถ่ายรูป สำหรับบันทึกภาพการจัดกิจกรรม

ขั้นตอนดำเนินการ

การประชุมวันที่ 23 มกราคม 2557 ทางหัวหน้าโครงการวิจัยได้มีการทบทวนรายละเอียดเกี่ยวกับ
โครงการวิจัยให้ที่มนักวิจัยได้รับทราบในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสรุปข้อเสนอของโครงการวิจัย สัญญาการรับ
ทุนอุดหนุนการวิจัย รวมทั้งวงเงินงบประมาณและการเบิกจ่ายงบประมาณ ตลอดจนวิธีการปฏิบัติตามกฎหมาย
ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ(ปปช.) หลังจากนั้นก็ได้ร่วมกันวางแผนการดำเนินการตามกิจกรรมต่าง
ๆ ตามเอกสารแนบหมายเลข 2 เพิ่มเติมของสกว.แล้วแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในกิจกรรมต่างๆตามความสามารถ อีกทั้ง
ทั้งมีการกำหนดกรอบระยะเวลาของการดำเนินกิจกรรมต่างๆอย่างชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานมีความราบรื่น

นายยุทธนา พวงแก้ว สกว.จังหวัดพังงา ได้เข้าร่วมประชุมและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนิน
กิจกรรมอย่างเป็นระบบ ตลอดจนการจัดทำรายงานโครงการวิจัย ซึ่งมี 3 ประเภท คือ รายงานความก้าวหน้า จำนวน
3 เล่ม ร่างรายงานฉบับสมบูรณ์ จำนวน 5 เล่ม และรายงานฉบับสมบูรณ์ จำนวน 5 เล่ม ขณะที่นางสาวชามีญา สาดี

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีตอาด บ้าน

เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

สกว.จังหวัดพังงา ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ และการจัดทำบัญชีอย่างถูกต้องตามแนวทางการปฏิบัติเรื่องการเงิน บัญชี และพัสดุ ภายใต้ระเบียบของ สกว.

วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2557 ทางคณะทีมนักวิจัยได้เข้าร่วมการประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเปิดเวทีชี้แจงงานวิจัยต่อชุมชน ในการประชุมครั้งนี้ได้มีการประชุมเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะจัดให้มีขึ้นในวันดังกล่าว การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการจัดเตรียมสถานที่ ป้ายเวที เครื่องเสียง อาหาร ทำหนังสือเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การจัดเตรียมข้อมูล หัวข้อและประเด็นที่จะพูดคุยทำความเข้าใจ และซักถาม เพื่อขอทราบความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ

ขั้นสรุปผลและแผนงาน

ที่ประชุมได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการกำหนดวัน เวลา และสถานที่สำหรับการเปิดเวทีชี้แจงงานวิจัยต่อชุมชน ซึ่งได้กำหนดให้มีขึ้นในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2557 ที่ศาลา ๘.99 บ้านเกาะนก ตั้งแต่เวลา 16.00 น.เป็นต้นไป โดยกำหนดส่งหนังสือเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย หัวหน้าหน่วยบริหารจัดการประมงทะเลสิมิลัน หัวหน้าสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดพังงา หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรตำบลทุ่งมะพร้าว หัวหน้าสำนักงานป่าไม้จังหวัดพังงา นายกองตรีบริหารส่วนตำบลทุ่งมะพร้าว กำนันตำบลทุ่งมะพร้าว ผู้ใหญ่บ้านจากหมู่บ้านใกล้เคียง และหัวหน้ากลุ่มอาชีพประมง บ้านเกาะนก เข้าร่วมประชุมพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

นอกจากนี้ที่ประชุมสามารถกำหนดตัวบุคคลที่ต้องทำหน้าที่รับผิดชอบในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการเปิดเวทีชี้แจงงานวิจัยต่อชุมชน ทั้งฝ่ายจัดเตรียมสถานที่ ติดตั้งป้ายเวที เครื่องเสียง อาหารสำหรับจัดเลี้ยงผู้เข้าร่วมเวที โดยในส่วนของเครื่องเสียงและอาหารได้มอบหมายให้กับคนในชุมชนรับผิดชอบ เพื่อเป็นการกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชนเอง ส่วนการประสานงานกับบุคคลภายนอกได้ให้ฝ่ายประสานงานดำเนินการติดต่อทั้งทางโทรศัพท์และจดหมาย

ในส่วนของข้อมูล หัวข้อและประเด็นการพูดคุยทำความเข้าใจนั้น ได้มีการแบ่งหน้าที่ผู้รับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. เรื่องโครงการวิจัย โดยอธิบายเกี่ยวกับหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ ขอบเขตการศึกษา ตลอดจนผลที่คาดว่าจะได้รับจากการดำเนินโครงการวิจัย
2. ประวัติชุมชนบ้านเกาะนก
3. แนวการอนุรักษ์ป่าชายเลนและประโยชน์ที่ได้รับจากป่าชายเลน
4. การสัมภาษณ์หน่วยงานราชการที่เข้าร่วมการเปิดเวทีในประเด็นเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ รวมถึงความสามารถในการให้การสนับสนุนโครงการวิจัย

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอี๊ดอาด บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

5. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับความแตกต่างของสภาพแวดล้อมป่าชายเลนในอดีตและปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพประมง การเปรียบเทียบรายได้จากการประกอบอาชีพประมงในอดีตและปัจจุบัน

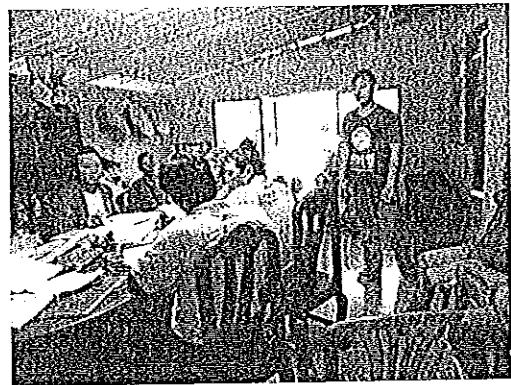
ปัญหาและอุปสรรค

ทีมนักวิจัยส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความเข้าใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับป่าชายเลน ทั้งในเรื่องของชนิดพันธุ์พืช วิธีการขยายพันธุ์ วิธีการอนุรักษ์ อีกทั้งขาดการจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ที่น่าสนใจ และไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของนักวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ/ แนวทางแก้ไข

เชิญผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์เฉพาะด้านมาให้ความรู้ ความเข้าใจกับทีมนักวิจัย การค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาจัดพิมพ์แจกจ่ายให้กับทีมนักวิจัย เพื่อเป็นคู่มือในการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

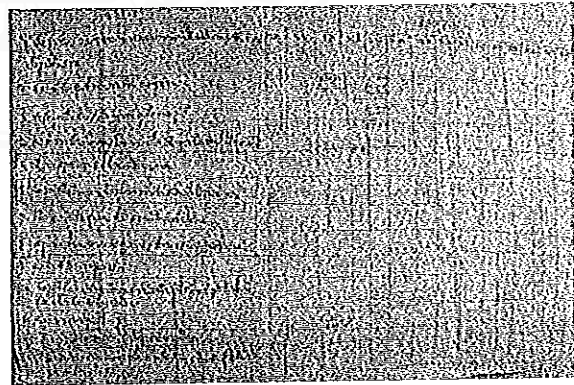
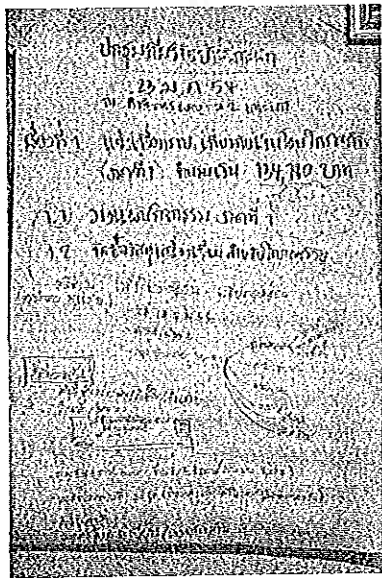
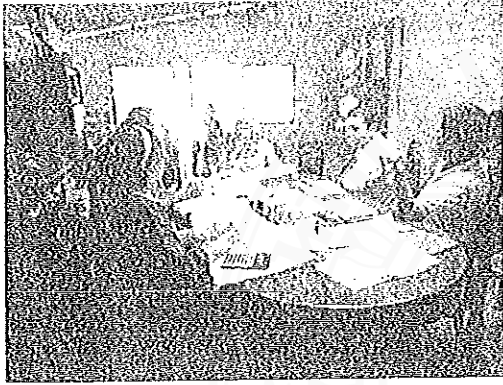
ขณะที่ สกว. ควรจัดทำคู่มือเกี่ยวกับการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่เป็นรูปเล่ม ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เพื่อมอบให้กับคณะทำงานวิจัย ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินโครงการ

ภาพการประชุมทีมนักวิจัยเพื่อวางแผนการทำงาน

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอี๊ดอาด บ้าน

เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ข้อมูลด้านการเงิน และ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

กิจกรรมที่ 2 : จัดเวทีประชุมชี้แจงโครงการวิจัยต่อประชาชนในชุมชน รับฟังข้อเสนอ ความคิดเห็น

สถานที่ : ศาลา ๘.๙๙ บ้านเกาะนก

วัน เดือน ปี ที่ดำเนินกิจกรรม : 10 กุมภาพันธ์ 2557

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม : เพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ โครงการวิจัยและมีส่วนร่วมในการเสนอแนะสถานการณ์ของป่าชายเลนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม : ทีมนักวิจัยโครงการจำนวน 15 คน และที่ปรึกษา 3 คน ผู้นำ-ผู้ใหญ่บ้าน 3 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน ผู้แทนหน่วยงานราชการ 3 คน และประชาชน 118 คน

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ - คลองอีคอด บ้าน

เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม :

ขั้นตอนการเตรียมการ

ทีมนักวิจัยฝ่ายประสานงานได้ดำเนินการติดต่อหน่วยงานราชการทั้งทางโทรศัพท์ และทางจดหมาย เพื่อเชิญหัวหน้าส่วน หรือตัวแทน เข้าร่วมการเปิดเวทีชี้แจงงานวิจัยต่อชุมชน อีกทั้งมีการประกาศผ่านเสียงตามสายของหมู่บ้านและติดป้ายประกาศเชิญชวนประชาชนในหมู่บ้านเข้าร่วมกิจกรรม ขณะที่ทีมนักวิจัยซึ่งต้องรับผิดชอบในการนำเสนอได้จัดเตรียมข้อมูลและทำการฝึกซ้อมเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ

ด้านสถานที่จัดกิจกรรมเปิดเวทีชี้แจง ได้มีการเตรียมพื้นที่ทั้งการทำความสะอาด ระบบไฟฟ้า โต๊ะ เก้าอี้ สถานที่จอดรถ รวมทั้งอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ จอโปรเจกเตอร์ สื่อภาพ และ ข้อความที่ใช้ประกอบการนำเสนอข้อมูล

ขณะที่อาหารและเครื่องดื่มได้จ้างคนให้ในหมู่บ้านเป็นผู้รับผิดชอบ โดยทีมนักวิจัยได้ขอให้ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมนำงานและชิ้นมาจากบ้าน เพราะสถานที่จัดกิจกรรมไม่สะดวกในเรื่องน้ำสำหรับการล้างถ้วยล้างจาน

ด้านหัวหน้าโครงการเป็นผู้รับผิดชอบในการติดต่อจ้างทำป้ายไว้นิสัยข้อความการเปิดเวทีชี้แจงงานวิจัยต่อชุมชน

เครื่องมือและวิธีการ

1. แบบบันทึกการประชุมสำหรับเลขานุการใช้บันทึกผลการประชุม
2. แบบลงชื่อผู้เข้าร่วมการประชุม
3. แบบใบสำคัญรับเงิน สำหรับการลงชื่อรับค่าตอบแทนของทีมนักวิจัยที่เข้าร่วมการประชุม
4. แบบใบรับรองแทนในเสร็จรับเงินสำหรับเหรียญกษาปณ์ เพื่อเป็นหลักฐานในการจ่ายเงินค่าอาหาร ค่าประสานงาน ค่าถ่ายเอกสาร ค่าบำรุงสถานที่และเครื่องเสียง
5. หนังสือเชิญหัวหน้าหรือตัวแทนของหน่วยงานราชการเข้าร่วมกิจกรรม
6. ประกาศเชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งนำไปติดตามร้านค้าในชุมชน
7. เครื่องคอมพิวเตอร์ จอโปรเจกเตอร์ สื่อภาพและข้อความ สำหรับการนำเสนอกิจกรรม
8. เครื่องขยายเสียง ไมโครโฟน ลำโพง สำหรับการนำเสนอกิจกรรม
9. กล้องถ่ายรูป สำหรับการบันทึกภาพกิจกรรม

ขั้นตอนดำเนินการ

การเปิดเวทีชี้แจงงานวิจัยต่อชุมชนมีขึ้นในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2557 ที่ศาลา ๘.99 บ้านเกาะนก ตั้งแต่เวลา 17.00 น. โดยผู้เข้าร่วมจำนวน 118 คน และมีตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐจำนวน 3 หน่วยงาน ประกอบด้วย นายกิตติภักดิ์ ลากชูรัตน์ หัวหน้าสถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 19 ลำแก่น ร.ต.ต.คิด จันเพ็ชรสี จากสถานี

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอี๊ดอาด บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ตำรวจภูธรตำบลทุ่งมะพร้าว นายวันชัย ผลาชุม จากหน่วยบริหารจัดการประมงทะเลสีมิลัน ตลอดจนนายศิริ กิตติศักดิ์ กำนันตำบลทุ่งมะพร้าว และผู้ใหญ่บ้านจากหมู่บ้านใกล้เคียง ได้แก่ หมู่ที่ 7 บ้านขนิม และหมู่ที่ 8 บ้านลำปี เข้าร่วมพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

นายอำนาจ นาวารักษ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ในฐานะหัวหน้าโครงการวิจัยได้กล่าวแนะนำตัวทีมนักวิจัยและที่ปรึกษาแก่ประชาชนผู้เข้าร่วมงาน จากนั้นนายประสาน หลีขาว เป็นตัวแทนทีมนักวิจัยได้อธิบายถึงหลักการและเหตุผลสำคัญที่นำไปสู่การดำเนินโครงการ รวมไปถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินการ กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการให้เข้าร่วมงาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับขอบเขตของการศึกษา และผลที่คาดว่าจะได้รับจากการดำเนินโครงการนี้

นอกจากนี้ยังได้ชี้แจงเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดโครงการ พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมการปลูกป่าชายเลน

จากนั้นหัวหน้าโครงการวิจัยได้เล่าประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านเกาะนก ก่อนเปิดโอกาสให้ตัวแทนภาครัฐได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและให้ความรู้โดยนายกิตติศักดิ์ หัวหน้าสถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 19 ลำแก่น ในฐานะที่ปรึกษาโครงการวิจัย ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติประโยชน์ของป่าชายเลนที่มีต่อประชาชาติและชุมชน แนวทางการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน รวมไปถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับป่าชายเลน

ด้าน ร.ต.ต.กิตติ ตัวแทนจากสถานีตำรวจภูธร ได้ชี้แจงเกี่ยวกับอำนาจตามกฎหมายของการดำเนินการกับผู้บุกรุกป่าชายเลน โดยพร้อมดำเนินคดีตามกฎหมายสำหรับผู้บุกรุกป่าชายเลน ส่วนผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 และ หมู่ที่ 8 ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาป่าชายเลนและการบริหารจัดการป่าชายเลนในชุมชนของตน ขณะที่นายศิริ กิตติศักดิ์ กำนันตำบลทุ่งมะพร้าว ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของป่าชายเลนและขอความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ในการดูแลรักษาผืนป่าชายเลนและร่วมกันปลูกป่าชายเลนเพื่อให้เป็นแหล่งอาหารของชุมชน

จากนั้นนายประทีป เจริญชัย ผู้ประสานงานทีมนักวิจัย เป็นตัวแทนในการตั้งคำถามต่อประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะกับผู้ที่ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการประกอบอาชีพประมง ในประเด็นความแตกต่างของสภาพแวดล้อมคลองทุ่งมะพร้าวในอดีตและปัจจุบัน ปริมาณของสัตว์น้ำในอดีตและปัจจุบัน ความแตกต่างระหว่างรายได้ในอดีตและปัจจุบัน

นางสุนอ่อง บัวสาย ซึ่งมีบุตรประกอบอาชีพทางการประมง บอกว่า ปริมาณของสัตว์น้ำในปัจจุบันลดลงจากอดีตเป็นจำนวนมาก แต่รายได้ไม่ได้ลดลงมากนัก เนื่องจากปลามีราคาแพงขึ้นกว่าเดิม ส่วนนายมุด กล้าทะเล ได้เล่าให้ฟังว่า การหาปลา หาปูในปัจจุบันหาได้น้อยลง และต้องออกไปหากินไกลจากฝั่งมากขึ้น เนื่องจากสภาพความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลนลดน้อยลง ส่วนในประเด็นการหากุ้งตามคลองนั้น ทางนางโอย นาวาลัก

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอี๊ดอาด บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

บอกว่าต้องแช่อยู่ในน้ำเป็นเวลานานกว่าจะได้กึ่งมาประกอบอาหารในมือหนึ่ง ๆ และ นางพรรณิ หัพไชย ซึ่งมีอาชีพลอกใบจาก กล่าวว่า ยอดจากไม่ค่อยมีให้ตัดเพราะมีคนภายนอกชุมชนเข้ามาตัดและตัดกันผิดวิธี ทำให้ไม่เหลือใบอ่อนให้เจริญเติบโตต่อ

สรุปผลและแผนงาน

จากการดำเนินกิจกรรมพบว่า ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นผู้ได้รับประโยชน์ในทางอ้อมจากป่าชายเลน โดยอยู่ในฐานะของผู้บริโภค ขณะที่ประชาชนจำนวนไม่มากนักที่ยังหาเลี้ยงชีพโดยการยึดอาชีพทางด้านประมง แต่เป็นประมงขนาดเล็ก เช่น วางอวนด้วยเรือหางยาว ตกปลา ตกปู หาหอย หากุ้ง บริเวณชายฝั่ง ซึ่งทั้งหมดบอกเป็นเสียงเดียวกันว่า การหาสัตว์น้ำในปัจจุบันหายากมากขึ้น ต้องใช้เวลานานกว่าจะได้ปริมาณที่ต้องการและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากขึ้น ทำให้รายได้จากการประกอบอาชีพประมงมีไม่มากนัก ส่งผลให้คนจำนวนมากเลิกอาชีพนี้และไปประกอบอาชีพรับจ้าง หรือถูกจ้างตาม โรงงาน โรงแรม ร้านอาหาร บริษัทท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อหาเงินเลี้ยงครอบครัว นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการเลี้ยงปลาในกระชัง ที่ประสบปัญหาในการหาพันธุ์ปลาตามธรรมชาติมาปล่อยในกระชัง ด้านผู้ที่ประกอบอาชีพทำใบจาก และจากมุงหลังคา ก็มีรายได้ลดลง เนื่องจากใบจากหายาก เพราะจากโตไม่ทันและมีปริมาณน้อยลง เพราะการตัดจากที่ไม่ถูกวิธีและการไม่ปลูกเพิ่ม

ดังนั้นเพื่อให้ป่าชายเลนในชุมชนกลายเป็นแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ของประชาชนในพื้นที่ในอนาคต ทีมนักวิจัยจึงได้กำหนดพื้นที่สำหรับการอนุรักษ์ป่าชายเลนจำนวน 120 ไร่ และพื้นที่หวงห้ามของชุมชนขึ้นในพื้นที่นาร้างคลองหมื่นเดช-คลองอีตอาด จำนวน 20 ไร่ เพื่อใช้เป็นที่ดำเนินโครงการวิจัย โดยการปลูกป่าและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ โดยในส่วนของพันธุ์พืชที่ใช้สำหรับการปลูกนั้น ทางโครงการวิจัยมีแผนเพาะพันธุ์เอง เพื่อลดต้นทุนในการจัดซื้อและสร้างรายได้จากการจำหน่ายให้กับชุมชนอื่นต่อไป

ปัญหา อุปสรรค

หน่วยงานราชการบางหน่วยงานที่ได้ประสานงานให้เข้าร่วมการเปิดเวที ไม่ส่งตัวแทนเข้าร่วม ทำให้ประชาชนพลาดการได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ขณะที่ผู้ประกอบการทางการประมงเข้าร่วมรับฟังไม่ครบทุกกลุ่ม ทำให้ทีมวิจัยไม่ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพ

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีตอาด บ้าน

เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

นักวิจัยนัดหมายพูดคุยกับตัวแทนหน่วยงานราชการ ณ สถานที่ทำงาน หรือสถานที่อื่นตามวัน เวลา ที่สะดวก แล้วนำข้อมูลมาชี้แจงกับประชาชนผ่านทางเสียงตามสาย หรือติดประกาศให้ประชาชนในหมู่บ้านทราบ เช่นเดียวกับผู้ประกอบการประมงที่ทีมนักวิจัยต้องเข้าไปพูดคุยสอบถามเป็นการส่วนตัว

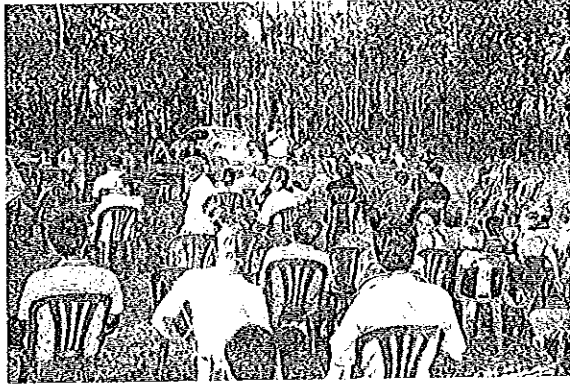
ทีมนักวิจัยควรทำหนังสือเชิญหัวหน้าหน่วยงานราชการล่วงหน้าหลายวัน เพื่อให้สามารถกำหนดแผนการปฏิบัติงานของตนเองล่วงหน้าได้ หรือมีเวลาพิจารณาส่งตัวแทนเข้าร่วมเวทีแทน หรือการระบุหัวข้อหรือเรื่องที่ต้องการให้เข้าร่วมให้ข้อมูลหรือแสดงความคิดเห็น เพื่อให้ตัวแทนหน่วยงานราชการที่ไม่สามารถเข้าร่วมได้ เขียนคำชี้แจงให้ทีมนักวิจัยนำมาพูดคุยกับประชาชนแทน

ป้ายเปิดเวทีชี้แจง

อาหารพร้อม

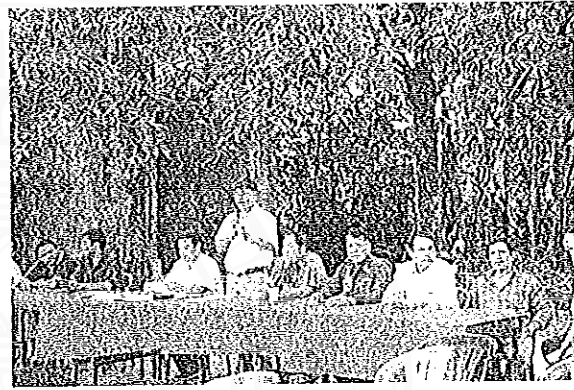
ผู้ฟังพร้อม

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอี๊ดอาด บ้าน

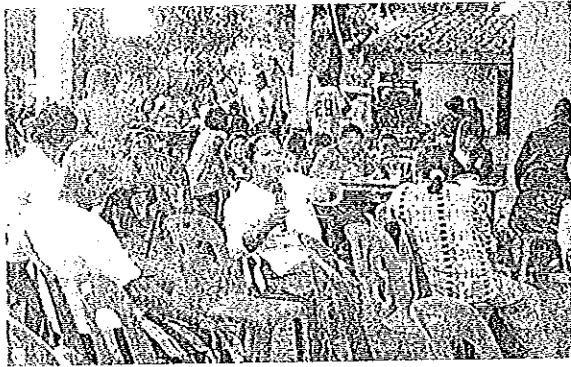
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

อุปกรณ์นำเสนอพร้อม

ประธานกล่าวเปิดงาน

ร่วมแสดงความคิดเห็น

กิจกรรมที่ 3 : ศึกษาข้อมูลประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านเกาะนก(ข้อมูลมือสอง) ค้นคว้าข้อมูลมือสองที่เกี่ยวข้องกับโครงการจากเอกสาร อินเทอร์เน็ต และสัมภาษณ์ผู้มีความรู้

วัน เดือน ปี ที่ดำเนินกิจกรรม : 15 กุมภาพันธ์ 2557

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม : ทีมนักวิจัยสามารถนำข้อมูลของชุมชนบ้านเกาะนกและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการมาใช้เป็นข้อมูลในการเขียน โครงการวิจัย

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม : ทีมนักวิจัยโครงการจำนวน 15 คน และที่ปรึกษาจำนวน 3 คน ผู้มีความรู้ในหมู่บ้าน-ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน จำนวน 10 คน

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมีนเดช – คลองอีตาด บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม :

ขั้นตอนเตรียมการ

ทีมนักวิจัยศึกษาข้อมูลหมู่บ้านจากแผนพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อตรวจสอบว่ามีข้อมูลอะไรที่ต้องการรายละเอียดเพิ่มเติมหรือไม่ จากนั้นให้ดำเนินการติดต่อผู้อาวุโสในหมู่บ้าน และผู้มีความรู้ในหมู่บ้าน ซึ่งเข้ามาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านตั้งแต่แรกเริ่ม เพื่อเชิญมาให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน ขณะเดียวกันทีมนักวิจัยได้ค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยจากอินเทอร์เน็ต เพื่อให้มีข้อมูลรอบด้านดำเนินโครงการวิจัยด้วย

เครื่องมือและวิธีการ

1. แบบบันทึกการประชุมสำหรับเลขานุการ ใช้บันทึกผลการประชุม
2. แบบลงชื่อผู้เข้าร่วมการประชุม
3. แบบใบรับรองแทนในเสร็จรับเงินสำหรับเหรียญ เพื่อเป็นหลักฐานในการจ่ายเงินค่าอาหาร ค่าประสานงาน และ ค่าถ่ายเอกสาร
4. เครื่องคอมพิวเตอร์ สำหรับการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต
5. แผนพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ โครงการวิจัย
6. โครงการแนวทางการจัดการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนบ้านเกาะนก เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัย
7. กล้องถ่ายรูป สำหรับการบันทึกภาพกิจกรรม

ขั้นตอนดำเนินการ

ทีมนักวิจัยช่วยกันศึกษาข้อมูลจากแผนพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งเป็นแผน 3 ปี ที่ทางหมู่บ้านต้องจัดพิมพ์และส่งให้กับทางอำเภอเป็นประจำทุกปี และข้อมูลจากโครงการแนวทางการจัดการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนบ้านเกาะนก เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยชุมชนมีส่วนร่วม หากพบว่าข้อมูลใดที่ไม่ชัดเจนหรือมีรายละเอียดไม่เพียงพอให้สัมภาษณ์ผู้มีความรู้และผู้อาวุโสของหมู่บ้าน

สรุปผลและแผนงาน

จากการศึกษาพบว่า แผนพัฒนาหมู่บ้านมีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน และข้อมูลงานวิจัยโครงการแนวทางการจัดการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนบ้านเกาะนก เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยชุมชนมีส่วนร่วม สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลสำหรับการดำเนินโครงการวิจัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นประวัติของหมู่บ้าน ที่ตั้ง/อาณาเขต ลักษณะทางภูมิศาสตร์ สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ สภาพทางเศรษฐกิจ และสภาพปัญหาของชุมชนและสังคม มีเพียงข้อมูลบางส่วนที่ต้องหาเพิ่มเติม ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ผู้มี

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอี๊ดอาด บ้าน

เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

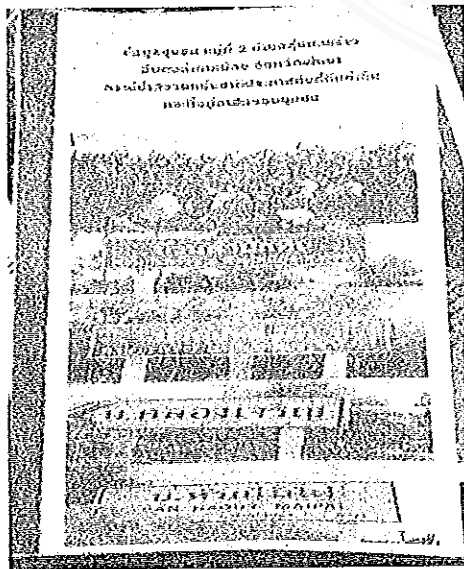
ความรู้และผู้อาวุโสของหมู่บ้าน โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับสภาพคลองทุ่งมะพร้าว คลองอีตอาด และคลองหมื่นเดช ซึ่งเป็นพื้นที่สำหรับการดำเนิน โครงการวิจัยในครั้งนี้ ส่วนข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตนั้น มีข้อมูลเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพิ่มเติมได้

ปัญหา/อุปสรรค

ทีมนักวิจัยไม่สามารถหาหลักฐาน เช่น ภาพถ่าย มาใช้ประกอบการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสภาพป่าชายเลน บริเวณคลองทุ่งมะพร้าว คลองอีตอาด และคลองหมื่นเดชในอดีตกับปัจจุบันว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร

ข้อเสนอแนะ/ แนวทางแก้ไข

สัมภาษณ์ผู้ที่เคยใช้ประโยชน์ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว การเดินสำรวจสภาพพื้นที่ป่าบริเวณดำเนิน โครงการ และบริเวณโดยรอบ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลเปรียบเทียบถึงความอุดมสมบูรณ์จากสภาพป่า นอกจากนี้ควรประสานงานขอภาพถ่ายดาวเทียมจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

แผนพัฒนาหมู่บ้าน

กิจกรรมที่ 4 : ลงพื้นที่สำรวจสภาพดินและชนิดพันธุ์ไม้ริมคลองทุ่งมะพร้าว

วัน เดือน ปี ที่ดำเนินกิจกรรม : 24 กุมภาพันธ์ 2557

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม : เพื่อให้ทีมนักวิจัยทราบชนิดพันธุ์ไม้และสัตว์น้ำป่าชายเลนกับการใช้ประโยชน์

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม : ทีมนักวิจัยโครงการจำนวน 15 คน ที่ปรึกษาจำนวน 1 คน

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีตอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม :

ขั้นตอนเตรียมการ

ทีมนักวิจัยได้เรียกประชุมเพื่อออกแบบวิธีการสำรวจสภาพดินและชนิดพันธุ์ไม้ริมคลองทุ่งมะพร้าว มีการจัดพิมพ์และถ่ายสำเนาเอกสารบันทึกผลการสำรวจมอบให้กับทีมนักวิจัย การติดต่อประสานงานกับผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับป่าชายเลน เพื่อให้เข้าร่วมกิจกรรมสำรวจ ประสานงานเช่าเรือหางยาวเพื่อการสำรวจทางน้ำ เครื่องมือและวิธีการ

1. หนังสือพันธุ์ไม้ป่าชายเลนในประเทศไทย(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ของสำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทีมนักวิจัยใช้เป็นคู่มือในการสำรวจพันธุ์ไม้ป่าชายเลนบริเวณพื้นที่โครงการวิจัย

2. แบบบันทึกข้อมูลชนิดของพันธุ์ไม้ป่าชายเลนสำหรับทีมนักวิจัย เพื่อบันทึกผลการสำรวจพบในพื้นที่โครงการวิจัย

3. กล้องถ่ายรูปสำหรับทีมนักวิจัย เพื่อบันทึกภาพตัวอย่างพันธุ์ไม้ที่สำรวจพบในพื้นที่โครงการวิจัย

4. เครื่องจับพิกัดดาวเทียมภาคพื้นดิน(GPS) สำหรับทีมนักวิจัยเพื่อกำหนดพิกัดพื้นที่โครงการวิจัย และพิกัดที่ตรวจพบต้นไม้ขนาดใหญ่ในพื้นที่โครงการวิจัย

5. สายวัดขนาดความยาวรอบวงของต้นไม้ขนาดใหญ่ในพื้นที่โครงการวิจัย

6. ถุงพลาสติกสำหรับทีมนักวิจัย เพื่อเก็บตัวอย่างดินและตัวอย่างน้ำในพื้นที่โครงการวิจัย

7. แบบบันทึกการประชุมสำหรับเลขานุการใช้บันทึกผลการประชุม

8. แบบลงชื่อผู้เข้าร่วมการประชุม

9. แบบใบรับรองแทนในเสร็จรับเงินสำหรับเหรียญ เพื่อเป็นหลักฐานในการจ่ายเงินค่าอาหาร ค่าประสานงาน และ ค่าถ่ายเอกสาร

10. แบบใบสำคัญรับเงิน สำหรับการลงชื่อรับค่าตอบแทนของทีมนักวิจัยที่เข้าร่วมการสำรวจ

11. ปากกา หรือดินสอสำหรับทีมนักวิจัยใช้จดบันทึกผลการสำรวจ

12. อาหารกล่อง น้ำดื่ม และขนมสำหรับทีมสำรวจ

ขั้นตอนดำเนินการ

ทีมนักวิจัยได้แบ่งทีมสำรวจออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเดินทางโดยทางเรือหางยาวไปตามคลองทุ่งมะพร้าว เพื่อสำรวจพันธุ์ไม้ และสัตว์ริมคลองทั้งสองฝั่ง กลุ่มนี้มีหัวหน้าสถานีพัฒนาป่าชายเลนที่ 19 ลำแก่น ซึ่งเป็นที่ปรึกษาโครงการนำทีม ส่วนอีกกลุ่มเป็นทีมนักวิจัยที่เชี่ยวชาญเส้นทางในป่าชายเลน ใช้วิธีเดินเท้าสำรวจสภาพดิน

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอี๊ดอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

พันธุ์ไม้และสัตว์บริเวณพื้นที่อนุรักษ์และพื้นที่นาร้างคลองหมื่นเดช-คลองอีตอาด โดยเริ่มการสำรวจตั้งแต่เวลา 09.00 น. ถึงเวลา 15.00 น. โดยมีการบินที่ภาพถ่ายตัวอย่างพันธุ์ไม้ในพื้นที่โครงการวิจัย พิกัดจีพีเอสบริเวณพื้นที่โครงการวิจัย บันทึกผลการสำรวจพบพันธุ์ไม้ในพื้นที่ และการจัดเก็บตัวอย่างดินและน้ำในพื้นที่โครงการวิจัย

สรุปผลและแผนงาน

จากการแบ่งทีมสำรวจออกเป็น 2 เส้นทาง คือ ทางบกและทางน้ำ ผลการสำรวจทางบกพบว่าบริเวณพื้นที่โครงการวิจัยมีพันธุ์ไม้ป่าชายเลนหลายชนิดและขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น โดยเฉพาะในส่วนของพื้นที่อนุรักษ์ 120 ไร่ พบพันธุ์ไม้ประกอบด้วย ลำพูทะเล ลำแพนหิน โกงกางใบเล็ก โกงกางใบใหญ่ แสมขาว แสมดำ ต้นจาก ตั้วขาว เหงือกปลาหมอ แดงน้ำ ตะบูนดำ ตะบูนขาว พังกาหัวสุมดอกขาว ตีนเป็ดน้ำ ประทะเล มะนาวผีผลกลม หลุมพอทะเล หวายลิง ขณะที่ผลการสำรวจทางน้ำพบว่ามีเหงือกปลาหมอขึ้นอยู่ริมสองฝั่งคลอง โดยมีมากในช่วงโค้งของคลอง

อย่างไรก็ตาม ต้นจาก ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจในพื้นที่ได้ถูกตัดยอดอย่างผิดวิธี ทำให้ต้นจากที่พบมีขนาดเล็ก และขึ้นอยู่อย่างบางตา ส่งผลให้ดินบริเวณริมตลิ่งถูกน้ำกัดเซาะเป็นระยะ ๆ

ในขณะที่สำรวจทางบก ทางทีมนักวิจัยได้พบหอยถั่วเขียว หอยก้น หอยกะทิ หอยกะทิลาย หอยกะทิยอดราบ หอยก้น หอยดัลหรือในพื้นที่เรียกว่าหอยหวาน ปูแสมก้ามสั้น ปูแสมก้ามยาว ปูแสมก้ามม่วง เปรียงเจาะไม้ รวมไปถึงไส้เดือนทะเล

ด้านสภาพดินในบริเวณริมตลิ่งคลองทุ่งมะพร้าว นั้นเป็นดินเลนปนดินเหนียว นิ่มแต่ไม่เป็นโคลน ทำให้เดินได้อย่างสะดวกโดยที่เท้าไม่จมอยู่ในเลน และจากการทดสอบสภาพความเค็มปรากฏว่า ดินไม่เค็มจัดเหมือนดินที่อยู่ตามป่าชายเลนทั่ว ๆ ไป เนื่องจากน้ำในบริเวณดังกล่าวนี้มีสภาพเป็นน้ำกร่อย อันเนื่องมาจากคลองทุ่งมะพร้าวรองรับน้ำที่ลงมาจากภูเขาและน้ำขึ้นจากทะเลนั่นเอง

ปัญหา อุปสรรค

การเดินทางสำรวจโดยทางเรือ ประสบปัญหาเกี่ยวกับสภาพอากาศที่ร้อนจัด ทำให้น้ำที่จัดไปบริการไม่เพียงพอเหตุเพราะหลายคนติดภารกิจส่วนตัว ทำให้ไม่สามารถออกเดินทางตั้งแต่ตอนเช้าได้ ขณะที่การสำรวจทางเท้าก็ประสบปัญหาต้นไม้ในพื้นที่ขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น มีต้นไม้ต้นเล็กต้นน้อยจำนวนมาก รวมถึงต้นเหงือกปลาหมอที่มีหนาม ซึ่งเป็นอุปสรรคเมื่อต้องเดินสำรวจลึกเข้าไปในพื้นที่

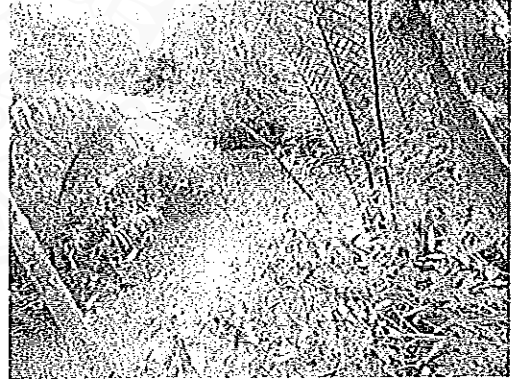
ขณะที่เครื่องจับพิกัดดาวเทียมภาคพื้นดิน GPS ก็มีเพียงแต่เครื่องเดียว ทำให้การบินที่ข้อมูลพิกัดเกี่ยวกับขนาดพื้นที่ และต้นไม้ขนาดใหญ่ในพื้นที่ต้องใช้เวลานาน

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช -- คลองอีตอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

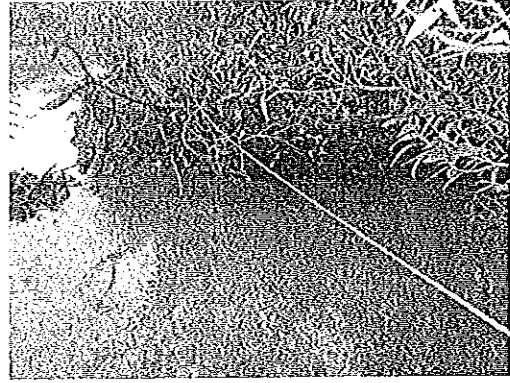
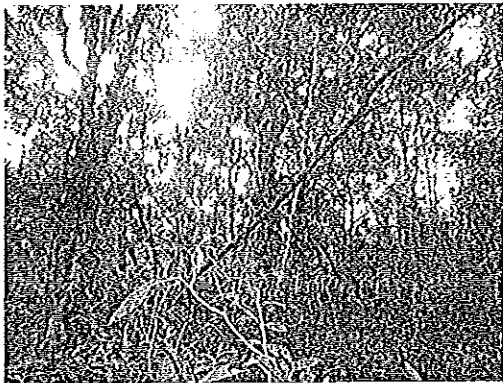
ข้อเสนอแนะ/ แนวทางแก้ไข

ในการสำรวจทางน้ำ ทีมนักวิจัยควรออกเดินทางให้เร็วขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงสภาพอากาศที่ร้อนจัด หรือเตรียมหมวกเตรียมน้ำดื่มให้เพียงพอสำหรับทีมนักวิจัยทุกคน ส่วนเครื่องจับพิกัดดาวเทียมภาคพื้นดิน GPS นั้นให้ทีมนักวิจัยขอรับการสนับสนุนเพิ่มจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประหยัดเวลาและได้ปริมาณงานที่เพิ่มขึ้น

ส่วนการสำรวจทางบกให้จัดเตรียมเครื่องมือสำหรับการตากถางได้แก่ พร้าและขวานให้พร้อม เพื่อตากถางหรือตัดต้นไม้ขนาดเล็กที่สามารถตัดได้เพื่อให้เดินสำรวจได้อย่างสะดวก โดยเฉพาะเมื่อต้องการสำรวจเพิ่มเติมในครั้งต่อไป

สภาพป่าและคลองทุ่งมะพร้าว

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมีนาค – คลองอี๊ดอาด บ้าน
เกาะนค ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

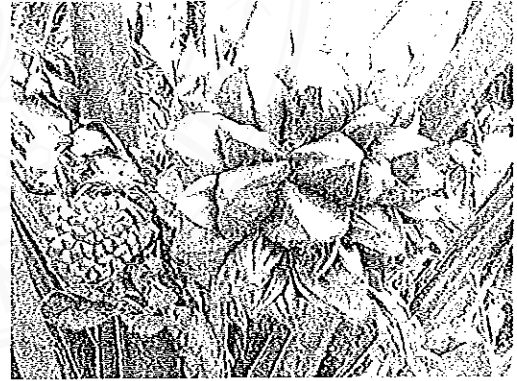
สภาพป่า

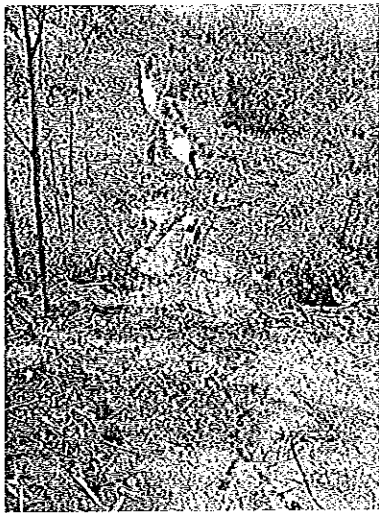
ตลิ่ง

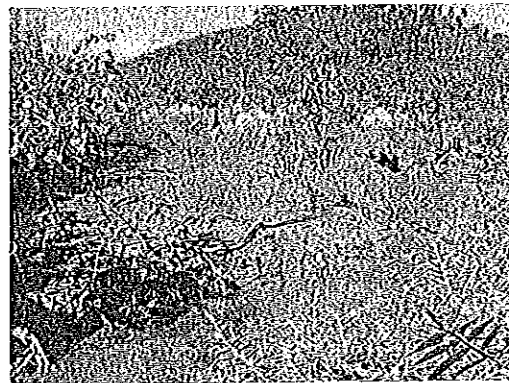
ต้นจากถูกตัดยอดจนไม่เหลือยอด

ดูจากที่โตเต็มที่

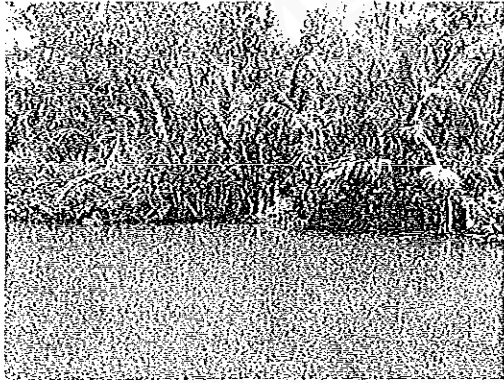

สภาพพื้นที่เมื่อมองจากมุมสูง

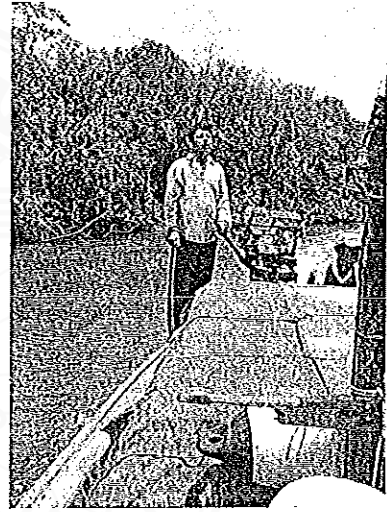

สภาพพื้นที่

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช - คลองอีตาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ภาพต้นไม้มิรมตหลังจากการสำรวจพื้นที่ทางเรือ

ประธานถือทางเอง

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอีตอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

แบบบันทึกสำรวจสภาพดินและชนิดพันธุ์ไม้ริมคลองทุ่งมะพร้าว

สภาพดิน	สภาพน้ำ	พันธุ์สัตว์น้ำ	พันธุ์ไม้ทางบก		พันธุ์ไม้ทางน้ำ	
			ชนิดพันธุ์ไม้	ขนาด (ซม.)	ชนิดพันธุ์ไม้	ขนาด (ซม.)
ระดับความเค็ม		1.	1.		1.	
1.มาก	1.เค็ม	2.	2.		2.	
2.ปานกลาง	2. กร่อย	3.	3.		3.	
3.น้อย	3. ชื้น	4.	4.		4.	
สภาพดิน	4. ใส	5.	5.		5.	
1.เหนียว	5.อื่น ๆ...	6.	6.		6.	
2.ร่วน		7.	7.		7.	
3.ทราย		8.	8.		8.	
4. แข็ง		9.	9.		9.	
5. เลน		10.	10.		10.	
6. เต็มดิน		11.	11.		11.	
7. ฟ้าไม่เต็มดิน		12.	12.		12.	
สีของดิน		13..	13..		13..	
1.ดำมาก		14.	14.		14.	
2. ดำ		15.	15.		15.	
3. สีอื่น.....		16.	16.		16.	
		17.	17.		17.	
		18.	18.		18.	

หมายเหตุ : ให้วงกลมรอบข้อมูลที่พบจากการสำรวจสภาพดินและน้ำ และ ให้วัดขนาดความยาวของรอบต้นไม้

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ - คลองอีคอด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

กิจกรรมที่ 5 : จัดวงสนทนาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากการลงพื้นที่สำรวจป่าชายเลน
สถานที่ : ที่ทำการคณะกรรมการหมู่บ้าน หมู่ที่ 2 บ้านเกาะนก
วัน เดือน ปี ที่ดำเนินกิจกรรม : 25 กุมภาพันธ์ 2557
วัตถุประสงค์ของกิจกรรม : เพื่อให้ทีมนักวิจัยได้ทราบข้อมูลที่เป็นข้อสรุปเบื้องต้นภายหลังจากร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล
เพื่อนำข้อมูลมาจัดกระบวนการวิธีแก้ไขเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติการฟื้นฟูป่าชายเลน
จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม : ทีมนักวิจัยโครงการ จำนวน 15 คน ที่ปรึกษาโครงการ จำนวน 3 คน ประชาชน และ
เยาวชนในหมู่บ้าน 10 คน
ขั้นตอนการจัดกิจกรรม :
ขั้นตอนเตรียมการ

หัวหน้าทีมนักวิจัย ร่วมกับฝ่ายประสานงานนัดหมายทีมนักวิจัย ที่ปรึกษา และผู้เข้าร่วมกิจกรรมลงพื้นที่
สำรวจ เข้าร่วมวงสนทนาวิเคราะห์ข้อมูล ประสานงานในส่วนของอาหารและเครื่องดื่ม ฝ่ายเลขานุการจัดเตรียม
เอกสารการประชุมที่เกี่ยวข้อง ส่วนเหรียญเบิกเงินล่วงหน้าเพื่อจ่ายเป็นค่าตอบแทนสำหรับทีมนักวิจัย และเตรียม
เอกสารสำหรับการลงชื่อรับเงิน

เครื่องมือและวิธีการ

1. หนังสือพันธุ์ไม้ป่าชายเลนในประเทศไทย(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ของสำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชาย
เลน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทีมนักวิจัยใช้เป็น
คู่มือในการตรวจสอบชนิดของพันธุ์ไม้ป่าชายเลนบริเวณพื้นที่โครงการวิจัย
2. แบบบันทึกข้อมูลชนิดของพันธุ์ไม้ป่าชายเลนของทีมนักวิจัย ที่บันทึกผลการสำรวจพื้นที่
โครงการวิจัย
3. ภาพถ่ายตัวอย่างพันธุ์ไม้ที่สำรวจพบในพื้นที่โครงการวิจัย
4. แบบบันทึกการประชุมสำหรับเลขานุการใช้บันทึกผลการประชุม
5. แบบลงชื่อผู้เข้าร่วมการประชุม
6. แบบใบสำคัญรับเงิน สำหรับการลงชื่อรับค่าตอบแทนของทีมนักวิจัยที่เข้าร่วมวงสนทนา
7. แบบใบรับรองแทนในเสร็จรับเงินสำหรับเหรียญ เพื่อเป็นหลักฐานในการจ่ายเงินค่าอาหาร ค่า
ประสานงาน และ ค่าถ่ายเอกสาร
8. กระดาษติดผนังและปากกาเคมี เพื่อใช้บันทึกผลการวิเคราะห์ข้อมูล

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอี๊ดอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

9. เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก และเครื่องฉายภาพ สำหรับการฉายภาพพันธุ์ไม้ที่สำรวจพบในบริเวณ
คลองทุ่งมะพร้าว
ขั้นตอนดำเนินการ

หัวหน้าทีมนักวิจัยชี้แจงเกี่ยวกับหัวข้อของวงสนทนาวิเคราะห์ข้อมูลให้ทีมนักวิจัย ที่ปรึกษา และทีมสำรวจได้ทราบ จากนั้นให้ผู้เข้าร่วมวงสนทนาได้นำเสนอผลการสำรวจของตนเอง ก่อนที่จะมีการฉายภาพพันธุ์ไม้ที่สำรวจพบ เพื่อช่วยกันลงความเห็นว่าเป็นพันธุ์ไม้ชนิดใด โดยใช้หนังสือพันธุ์ไม้ป่าชายเลนในประเทศไทย (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ของสำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นคู่มือในการตรวจสอบความถูกต้อง รวมไปถึงคำยืนยันในขั้นสุดท้ายของหัวหน้าสถานีพัฒนาป่าไม้ชายเลนที่ 19 ลำแก่น ซึ่งเป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัยที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับป่าชายเลน

วงสนทนาวิเคราะห์ข้อมูลยังได้พูดถึงปัญหาและอุปสรรคที่ทีมนักวิจัย ที่ปรึกษา และทีมสำรวจได้พบในระหว่างการลงพื้นที่สำรวจ พร้อมทั้งให้แต่ละคนได้เสนอแนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการในกิจกรรมต่อไปมีความราบรื่นยิ่งขึ้น

สรุปผลและแผนงาน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจพื้นที่ทั้งทางน้ำและทางบก พบว่า แม้ว่าบริเวณพื้นที่อนุรักษ์ 120 ไร่ จะมีพันธุ์ไม้ป่าชายเลนหลายชนิดและขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น ทั้งลำหูลทะเล ลำแพนหิน โกงกางใบเล็ก โกงกางใบใหญ่ แสมขาว แสมดำ คันทาก ถั่วขาว แดงน้ำ ตะบูนดำ ตะบูนขาว พังกาหัวสุมดอกขาว ตีนเป็ดน้ำ มะนาวผีผลกลม หลุมพอทะเล แต่กลับส่งผลเสียเมื่อต้นไม้ส่วนใหญ่ขึ้นอย่างไม่เป็นระเบียบ ทำให้ได้รับแสงแดดไม่เพียงพอ ส่งผลให้มีต้นไม้ขนาดเล็กจำนวนมาก เป็นอุปสรรคต่อการเข้าไปวัดขนาดของต้นขนาดใหญ่

ขณะที่คลองทุ่งมะพร้าว ซึ่งเป็นคลองสายหลักมีขนาดกว้างขึ้นทุกปี เนื่องจากการชะล้างหน้าดินริมตลิ่งของกระแสน้ำแรงที่เกิดจากฝนตกหนัก และขาดพืชยึดดินริมตลิ่ง ในส่วนของพื้นที่โครงการวิจัย 20 ไร่ นั้น เนื่องจากเคยเป็นทุ่งนามาก่อน ทำให้พื้นที่เกือบทั้งหมดเป็นพื้นที่โล่ง มีลำคลองขนาดเล็กไหลผ่าน มีต้นจากและต้นโกงกางที่เกิดจากการโครงการปลูกป่าในชุมชนในรอบหลายปีที่ผ่านมาขึ้นอยู่จำนวนหนึ่งแต่ไม่มากนัก และไม่เจริญเติบโตเท่าที่ควร เนื่องจากขาดการดูแลอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานของรัฐและคนในชุมชน จนเรียกได้ว่าปลูกแล้วทิ้ง

อย่างไรก็ตามบริเวณพื้นที่โครงการวิจัยเป็นพื้นที่ที่น้ำท่วมถึงตามระดับของน้ำขึ้นน้ำลง จึงสามารถใช้เป็นที่ปลูกป่าชายเลนได้ทั้งพื้นที่ และเป็นความสะดวกสบายสำหรับการจัดกิจกรรมปลูกป่าในพื้นที่ เนื่องจากผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมไม่ต้องลุยโคลนหรือน้ำทะเลเพื่อเข้าไปถึงพื้นที่

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอีตาด บ้าน

เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

และจากการสำรวจที่พบว่า บริเวณที่ตื้นไม่ถึงถูกทำลายโดยกระแสน้ำนั้นเป็นเพราะหน้าดินถูกยึดไว้โดยต้น
เหงือกปลาหมอที่ขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น รวมไปถึงบริเวณที่มีต้นจากขึ้นอยู่ด้วย

ปัญหา อุปสรรค

ข้อมูลของทีมนักวิจัยที่ได้จากการบันทึกผลการสำรวจนั้นมีการบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ ของพื้นที่ไม่มากนักพอ
เช่น ลักษณะของลำต้น ใบ และผล รวมถึงการนับจำนวนของชนิดพันธุ์ไม้ที่สำรวจพบ ทำให้ไม่สามารถแยกได้ว่า
บริเวณพื้นที่ที่มีพันธุ์ไม้ชนิดใดมากที่สุดและน้อยที่สุด และมีจำนวนเท่าใดโดยประมาณ

ขณะที่การสำรวจก็ไม่สามารถสำรวจได้ทั่วทั้งพื้นที่ เนื่องจากพื้นที่มีขนาดกว้างใหญ่ ต้นไม้ขึ้นหนาแน่น
ทีมนักวิจัยบางคนไม่ชำนาญพื้นที่ จึงมีความเสี่ยงต่อการหลงทาง ประกอบกับมีเครื่องมือสำหรับการบันทึกผลไม่
เพียงพอ ทั้งกล้องถ่ายรูปและเครื่องจับพิกัด GPS ขณะเดียวกันทีมสำรวจก็ไม่สามารถลงพื้นที่สำรวจหลายวันได้
เนื่องจากแต่ละคนติดภารกิจอื่น ๆ และงบประมาณมีอย่างจำกัด

นอกจากนี้ ทีมนักวิจัยและทีมสำรวจที่อยู่ในทีมสำรวจทางน้ำนั้นมีจำนวนมากเกินไป ทำให้ไม่สามารถแบ่ง
ทีมสำรวจทางบกออกเป็นทีมย่อยที่กระจายไปตามพื้นที่ต่าง ๆ ได้

ข้อเสนอแนะ/ แนวทางแก้ไข

ทีมนักวิจัยควรขอรับการสนับสนุนเครื่องจับพิกัดดาวเทียมภาคพื้นดิน GPS หรือขอกำลังเจ้าหน้าที่ ซึ่งมิ
ความชำนาญในการใช้เครื่องมือมาลงพื้นที่ร่วมการสำรวจ ส่วนกรณีของกล้องถ่ายรูปนั้น ทางทีมนักวิจัยที่มี
เครื่องโทรศัพท์แบบสมาร์ทโฟนร่วมบันทึกภาพด้วย และให้บันทึกภาพของพันธุ์ไม้ที่สำรวจพบอย่างละเอียดทั้ง
ลักษณะของใบ ลำต้น และผล เพื่อนำมาใช้ประกอบการพิจารณาชนิดของพันธุ์ไม้ได้อย่างถูกต้อง

นอกจากนี้ให้จัดแบ่งทีมนักวิจัยและทีมสำรวจทางน้ำและทางบกให้เหมาะสมกับงาน โดยให้ทีมสำรวจทางน้ำ
มีผู้ชำนาญทางลำละคนก็พอ และให้เพิ่มผู้ชำนาญทางไปช่วยในส่วนของการสำรวจทางบก เพื่อให้สามารถแบ่งทีม
สำรวจทางบกเป็นกลุ่มย่อย ซึ่งจะช่วยให้การสำรวจพื้นที่ที่มีความทั่วถึงมากขึ้น

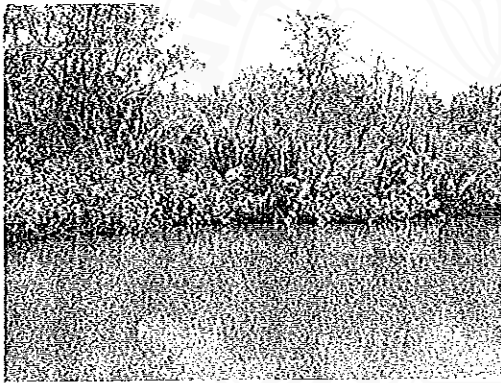
ในการสำรวจทั้งทางน้ำและทางบกนั้น ทีมนักวิจัยควรเตรียมผ้าสีแดงพร้อมหมายเลขไปผูกต้นไม้ขนาดใหญ่
ในพื้นที่ที่ผ่านการบันทึกผลการสำรวจเรียบร้อยแล้ว และง่ายสำหรับการกลับมาสำรวจเพื่อบันทึกผลเพิ่มเติมในครั้ง
ต่อไป

เนื่องจากพื้นที่บริเวณ โครงการวิจัย เป็นพื้นที่โล่งที่มีน้ำทะเลขึ้นถึงตามกระแสน้ำขึ้น-น้ำลง และในพื้นที่
อนุรักษ์มีพันธุ์ไม้สำหรับการแพร่ขยายพันธุ์เป็นจำนวนมาก จึงเหมาะสมอย่างยิ่งที่โครงการวิจัยจะใช้พื้นที่นี้ทำแปลง

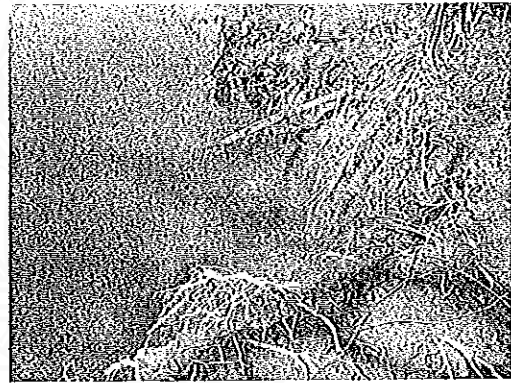
โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอีคอด บ้าน

เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

เพาะชำกล้าไม้ เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อพันธุ์กล้าไม้ และสามารถสร้างรายได้จากการจำหน่ายให้กับหน่วยงานที่สนใจเข้ามาจัดกิจกรรมปลูกป่าในพื้นที่อีกด้วย

สภาพป่าริมคลอง

คลังหังเป็นระยะ ๆ

กิจกรรมที่ 6 : ศึกษาดูงานการฟื้นฟูป่าชายเลนและวิถีกระบวนการทำงาน

สถานที่ : 1. ตำบลแหลมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

2. สถานที่ปลูกป่าและอนุรักษ์ป่าชายเลน บ้านบ่อล่าง หมู่ที่ 10 ตำบลบางแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

3. ศูนย์วิจัยทรัพยากรป่าชายเลนจังหวัดระนอง ตำบลหงาว อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

4. ศูนย์เรียนรู้ลายน้ำป่าชายเลน บ้านขมิ้น หมู่ที่ 8 ตำบลกะเปอร์ อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง

วัน เดือน ปี ที่ดำเนินกิจกรรม : 18 -21 เมษายน 2557

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม : เพื่อให้ทีมนักวิจัยและกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนสามารถนำความรู้และประสบการณ์จากการศึกษาดูงานมาปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมกับพื้นที่

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม : ทีมนักวิจัยโครงการ จำนวน 15 คน ที่ปรึกษาโครงการ จำนวน 1 คน ที่เลี้ยงโครงการ 2 คน ประชาชนและเยาวชนในหมู่บ้าน 5 คน

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมีนเดช – คลองอีตอาด บ้าน

เกาะนก ต.หุ้มนะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม :

ขั้นตอนเตรียมการ

ทีมนักวิจัยได้ร่วมกันศึกษาข้อมูลสถานที่ศึกษาจากอินเทอร์เน็ต และรายงานการวิจัยของโครงการอื่น ๆ ที่มีสภาพปัญหาคล้ายคลึงกัน ซึ่งข้อมูลที่ได้นำมาใช้เปรียบเทียบเพื่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ และกำหนดโปรแกรมการศึกษาจากนั้นได้ติดต่อเรื่องยานพาหนะในการเดินทาง การทำประกันอุบัติเหตุหมู่ ประสานงานไปยังสถานที่ศึกษาเรื่องที่พัก อาหาร และวิทยากร มีการจัดเตรียมเอกสารและเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการศึกษา เช่น สมุดบันทึกผลการศึกษาดูงานสำหรับทีมนักวิจัย กล้องถ่ายรูป แบบฟอร์มต่าง ๆ ของโครงการวิจัย เป็นต้น

เครื่องมือและวิธีการ

1. ข้อมูลสถานที่ศึกษา เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาเลือกสถานที่ศึกษา
2. บัตรประกันอุบัติเหตุหมู่สำหรับทีมนักวิจัย
3. กำหนดการศึกษาดูงาน เพื่อให้ทีมนักวิจัยและคนขับรถผู้ทราบเกี่ยวกับวัน เวลา สถานที่สำหรับการศึกษาดูงาน
4. สมุดบันทึกผลการศึกษาดูงานสำหรับทีมนักวิจัย เพื่อการจดบันทึกสิ่งที่ได้เห็นจากการลงพื้นที่ และเรื่องราวที่ได้รับฟังจากวิทยากรในพื้นที่ศึกษา
5. แบบฟอร์มต่าง ๆ ของโครงการวิจัย ได้แก่ แบบลงชื่อผู้เข้าร่วมประชุม แบบใบสำคัญรับเงินค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ใบสำคัญรับเงินสำหรับทีมนักวิจัย และ ใบรับรองแทนใบเสร็จรับเงิน
6. เครื่องคอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก เพื่อการบันทึกข้อมูลในการประชุมของทีมนักวิจัย
7. เครื่องพริ้นเตอร์สำหรับการพิมพ์งานที่เร่งด่วน และถ่ายเอกสารที่จำเป็น
8. กล้องถ่ายรูปสำหรับการบันทึกภาพตลอดกิจกรรม

ขั้นตอนดำเนินการ

ทีมนักวิจัยและคณะจำนวน 21 คน ได้ออกเดินทางโดยรถตู้ 2 คัน ในวันที่ 18 เมษายน 2557 เวลา 18.00 น. เริ่มจากบ้านเกาะนก ผ่านไปทางอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา แวะพักรับประทานอาหารค่ำที่ครัวคุณสาห์ราย จังหวัดชุมพร และเดินทางถึงสถานที่พักบ้านกลางสวน รีสอร์ท อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในเวลา 05.30 น ของวันที่ 19 เมษายน 2557

หลังจากรับประทานอาหารเช้า ในเวลา 09.30 น. ทางทีมนักวิจัยและคณะได้เดินทางออกจากที่พักไปยังทำการองค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่ ตำบลแหลมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อฟังการ

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอี๊ดอาด บ้าน

เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

บรรยายเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อแก้ปัญหาในพื้นที่ตำบลแหลมใหญ่ โดยมีนายอมรศักดิ์ ภัทรระทิน นายก อบต. แหลมใหญ่ ให้การต้อนรับและร่วมเป็นวิทยากรให้ข้อมูลและตอบข้อซักถามต่าง ๆ ซึ่งที่ทำการ อบต.แหลมใหญ่ตั้งอยู่ติดกับแม่น้ำแม่กลอง

หลังจกร่วมรับประทานอาหารกลางวัน ที่ทำการอบต.แหลมใหญ่แล้ว ทางทีมนักวิจัยแห่ง อบต.แหลมใหญ่ ได้นำทีมนักวิจัยและคณะชมสภาพแวดล้อมในพื้นที่และการประกอบอาชีพของคนในพื้นที่ ซึ่งมีการบุกเบิกร่องสวนในพื้นที่ดินเลนเพื่อปลูกมะพร้าว ทำให้เกือบทุกครัวเรือนของหมู่บ้านแห่งนี้และหมู่บ้านใกล้เคียง ประกอบอาชีพทำน้ำตาลจากมะพร้าวจำหน่าย แต่สิ่งหนึ่งที่อยู่คู่กับร่องสวนและมีความอุดมสมบูรณ์มาก คือ ต้นจาก ซึ่งทางทีมนักวิจัยได้ชมการสาธิตการตัดยอดจากและการดูแลต้นจากที่ถูกวิธีอีกด้วย

ก่อนเดินทางกลับผู้ที่พักเพื่อเตรียมงานสำหรับวันต่อไป ทางคณะที่วิจัยได้แวะไปชมแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดสมุทรสงครามได้แก่ ตลาดร่มหุบ และตลาดน้ำอัมพวา

วันที่ 20 เมษายน 2557 เวลา 09.00 น. ภายหลังจากรับประทานอาหารเช้า ทางทีมนักวิจัยและคณะได้เก็บข้าวของออกเดินทางจากบ้านกลางสวน รีสอร์ท สู่คอนฮอยหลอด แหล่งท่องเที่ยวสำคัญอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อชมพื้นที่โครงการวิจัยการแก้ไขปัญหาน้ำทะเลกัดเซาะชายฝั่งป่าชายเลนในอ่าวไทยของนายวิสูตร นวมศิริ หรือผู้ใหญ่แดง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 10 บ้านบ่อล่าง ตำบลบางแก้ว

ภายหลังรับประทานอาหารที่ปลาหูดกับข้าวสวยร้อนๆ ที่ทางทีมงานผู้ใหญ่แดงจัดมาบริการแล้ว ทีมนักวิจัยและคณะได้ออกเดินทางมุ่งสู่อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร แวะรับประทานอาหารค่ำและพักค้างคืนที่พศกษา รีสอร์ท เนื่องจากวันรุ่งขึ้นในวันที่ 21 เมษายน ทางคณะมีรายการดูงานอีก 2 สถานที่ในจังหวัดระนอง คือ ศูนย์วิจัยทรัพยากรป่าชายเลนจังหวัดระนอง ตำบลหงาว อำเภอเมือง จังหวัดระนอง และศูนย์เรียนรู้ล่อยน้ำป่าชายเลน บ้านซิมิ หมู่ที่ 8 ตำบลกะเปอร์ อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง ก่อนเดินทางกลับสู่บ้านเกาะนกโดยสวัสดิภาพเมื่อพลค่ำพอดี

สรุปผลและแผนงาน

ในการเข้ารับฟังการบรรยายเกี่ยวกับการบริหารงานในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่ ทางนายก อบต.แหลมใหญ่ นายอมรศักดิ์ ภัทรระทิน ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตำบลแหลมใหญ่ว่า อยู่ห่างจากตัวอำเภอเมืองสมุทรสงครามราว 5 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 19 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เป็นที่ราบชายฝั่งทะเล มีทั้งหมด 8 หมู่บ้าน ประชากรกว่า 8 พันคน มีโรงเรียนประถมศึกษาเพียง 1 แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ 1 แห่งเช่นกัน

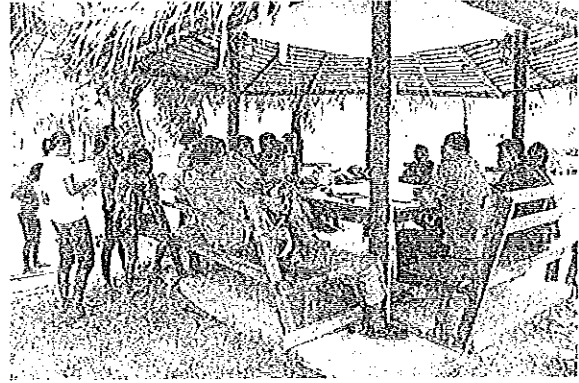
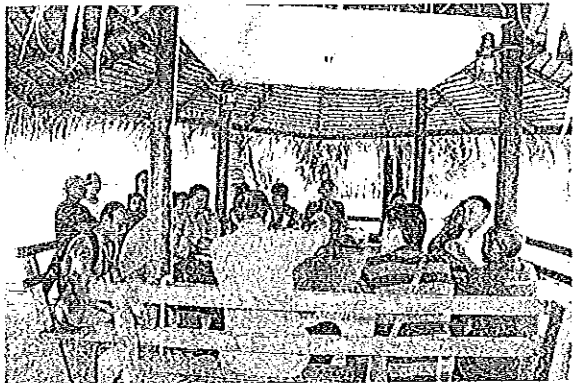
นอกจากนี้นายอมรศักดิ์ ได้พูดถึงประเพณีที่สำคัญที่มีชื่อเสียงของท้องถิ่น ได้แก่ การประกวดก่อเจดีย์ทรายที่ทำมากกว่า 10 ปีแล้ว และ การลอยกระทงสายกาบกล้วย ส่วนในเรื่องของสิ่งแวดล้อมนั้น ทาง อบต.แหลมใหญ่มี

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอืดอาด บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

นโยบายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม คือ การรณรงค์ปลูกจิตสำนึกผู้จ้กรักษาทรัพยากรของตำบล และส่งเสริมสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะว่า การทำงานวิจัยต้องเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม การพูดคุยกับชาวบ้านเพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมด้วยนั้น การพูดจาชักชวนโดยตรงมักจะไม่ค่อยได้ผล จำเป็นต้องเลี้ยงไปพูดคุยเรื่องอื่น เช่น ประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นแล้วเชื่อมโยงความสัมพันธ์ พร้อมกันนี้ยังได้กล่าวอีกว่า การทำงานใดๆ จะประสบความสำเร็จก็ต้องทำให้ผู้อื่นมีความรู้ เก่งเท่าเรา เพื่อเดินเคียงข้างกันไปด้วยความเข้าใจ ไม่ใช่เชื่อแต่เรา การสร้างจิตสำนึกให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม รักรักษาสิ่งแวดล้อม ช่วยกันดูแลสิ่งแวดล้อม ต้องเริ่มจากการให้ความรู้กับนักเรียน หรือเกาะประตูบ้านให้ความรู้กับชาวบ้าน มีการเรียกประชุมเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเป็นกลุ่มย่อย

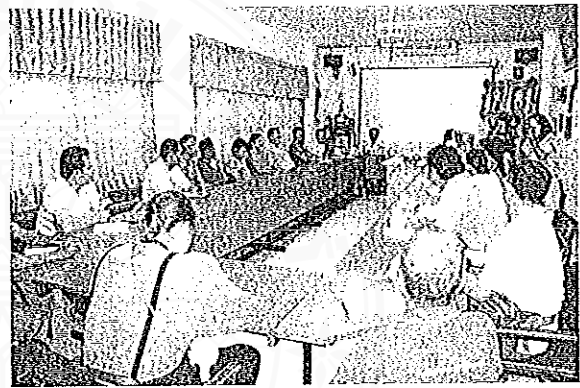
ขณะที่กิจกรรมการวิจัยของทีมนักวิจัยในพื้นที่ตำบลแหลมใหญ่เน้นการอนุรักษ์ปูแสม เพราะใกล้จะสูญพันธุ์จากพื้นที่ ขณะที่ต้นจาก ซึ่งมีน้อยในพื้นที่บ้านเกาะนก กลับมีเป็นจำนวนมากในพื้นที่บ้านแหลมใหญ่ หมู่ที่ 4 ตำบลแหลมใหญ่ เนื่องจากประชาชนไม่ได้ประกอบอาชีพสวนใบจากขาย และมีการทำจากมุงหลังคาขายเป็นอาชีพเสริมเท่านั้น เพราะมีราคาถูกเพียงดั่งละ 2.50 บาทเท่านั้น ขณะที่อาชีพหลักของที่นี่คือการทำน้ำตาลทรายจากมะพร้าว โดยมีการปลูกมะพร้าวแบบยกทรง และใช้บันไดไม้ไผ่ ที่ซื้อมาดั่งละ 50 บาท ขึ้นไปปาดจาวมะพร้าวเพื่อเก็บน้ำตาลมาเคี้ยวและใส่ปีปจำหน่าย

อย่างไรก็ดี ชาวบ้านที่นี่ไม่ได้โค่นทำลายต้นจากทิ้ง และมีการตัดกิ่งแต่งกอดต้นจากเพื่อให้ออกจากมีขนาดใหญ่และโตเร็ว โดยนายทองคำ เจือไทย รองนายก อบต.แหลมใหญ่ ได้แนะวิธีการตัดยอดจากที่ถูกตัดคือต้องตัดห่างจากโคนราว 1.50 เมตร หรือครึ่งหนึ่งของความยาวยอดทั้งหมด เพื่อให้เหลือยอดอ่อนที่เจริญเติบโตต่อไป

ประชุมชี้แจงก่อนลงพื้นที่ดูงาน

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีตาด บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ฟังการบรรยายโดยนายกอบต.แหลมใหญ่และทีมวิจัยแห่งตำบลแหลมใหญ่

จากที่นี้ไปใหญ่และหนา

จาก พี่สารพัดประโยชน์

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ - คลองอี๊ดอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ในส่วนของการศึกษาดูงาน ณ สถานที่ปลูกป่าและอนุรักษ์ป่าชายเลน เนื้อที่ 10 ไร่ บ้านป่อปล่าง หมู่ที่ 10 ตำบลบางแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งอยู่ใกล้กับคอนหอยตลอด แหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัด ทางทีมนักวิจัยและคณะได้รับการต้อนรับจากนายวิสูตร นวมศิริ หรือผู้ใหญ่แดง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 10 ซึ่งเป็นผู้ริเริ่ม โครงการและผู้ดูแล โครงการ

สถานที่แห่งนี้ได้ถูกกำหนดให้เป็นโรงเรียนธรรมชาติป่าชายเลน มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนที่สร้างจากไม้ไผ่ส่วนหนึ่ง และพื้นปูนซีเมนต์อีกส่วนหนึ่ง มีระยะทางรวม 1.3 กิโลเมตร มีจุดศึกษาเรียนรู้ 8 สถานี ได้แก่ สถานีที่ 1 นกกล้าปูแสม สถานีที่ 2 โกงกางไม้แนวหน้า สถานีที่ 3 ไม้เบิกนำ หัพหน้าป่าชายเลน สถานีที่ 4 สันดอนสายใยแห่งอาหาร สถานีที่ 5 เส้นทางหอยจู้บแจ่ง สถานีที่ 6 ตามรอยปลาตีน สถานีที่ 7 ชะคราม วัชพืชที่มีคุณค่า และสถานีที่ 8 เพื่อน 10 ขาแห่งป่าชายเลน

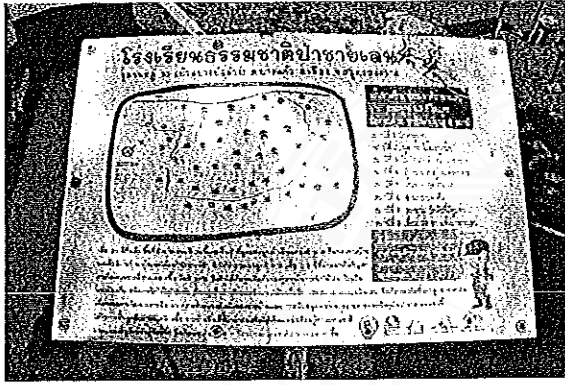
ผู้ใหญ่แดงเล่าให้ฟังว่า พื้นที่บริเวณนี้เคยเป็นป่าอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งทำมาหากินของชาวบ้าน แต่หลังจากมีการเข้ามาทำนาทุ่ง ป่าชายเลนก็ถูกทำลาย ก่อให้เกิดปัญหาน้ำทะเลกัดเซาะชายฝั่งทะเล ทำให้ชุมชนต้องเริ่มต้นหาทางหยุดยั้งการกัดเซาะ โดยเริ่มตั้งแต่ปี 2552 โดยการนำไม้ไผ่มาปักเป็นแนวป้องกันคลื่น และพบว่าได้ผลเป็นอย่างดี เพราะมีการสะสมของตะกอนดินเลนหลังแนวไม้ไผ่ และมีกึ่งเคย รวมทั้งปลากระบอกเข้ามาหากินบริเวณริ้วไม้ไผ่เป็นจำนวนมาก รวมไปถึงหอยแครงที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น หลังจากนั้นชาวบ้านในพื้นที่ก็เริ่มเห็นความสำคัญของการมีป่าชายเลน และได้ร่วมมือร่วมแรงกันปลูกป่าชายเลนเพิ่มขึ้น

ในระหว่างทางเดินศึกษาธรรมชาติ ซึ่งมีการทำสะพานเดินชมตลอดเส้นทาง และมีจุดแวะพักเพื่อฟังการบรรยายเป็นช่วง ๆ ทีมนักวิจัยได้พบเห็นลิงแสมจำนวนมาก ปลาตีนจำนวนมาก และมีชาวบ้านจำนวนหนึ่งมาหาหอยแครงในพื้นที่ และอยู่ด้านหลังของริ้วไม้ไผ่แน่นอนที่เป็นระยะทางยาวตลอดเส้นทางเดินชมธรรมชาติ อีกทั้งยังมีการตีป้ายให้ความรู้เกี่ยวกับต้นไม้และสัตว์ต่าง ๆ ในแต่ละสถานีอีกด้วย

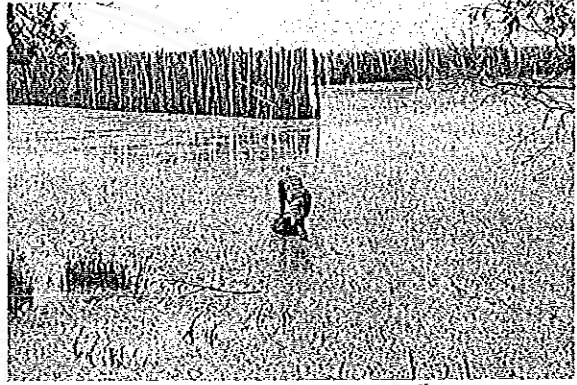
อย่างไรก็ตาม ทีมนักวิจัยกลับพบว่า ป่าไม้ชายเลนในบริเวณแห่งนี้ขึ้นอยู่อย่างบางตา ไม้ที่พบส่วนใหญ่เป็นไม้แสม ทั้งแสมขาว แสมดำ และแสมทะเล มีไม้โกงกางน้อยมาก แต่จุดเด่นอีกอย่างหนึ่งของสถานที่แห่งนี้คืออาคารเรียนรู้ป่าชายเลน หมู่ที่ 10 ที่สร้างจากไม้ไผ่หันมาทั้งหลังและไม่ใช้ตะปูในการยึดแม้แต่ตัวเดียว อาคารแห่งนี้ตั้งอยู่ระหว่างทางเดินชมธรรมชาติและติดกับชายฝั่งทะเล

ผู้ใหญ่แดงยังได้เปิดเผยอีกว่า ระบบนิเวศของพื้นที่เป็นระบบนิเวศ 3 น้ำ คือ น้ำจืด น้ำกร่อย และ น้ำเค็ม ทำให้พื้นที่แห่งนี้มีความแตกต่างจากพื้นที่ป่าชายเลนอื่น ๆ ทำให้มีนักวิจัยจำนวนมากเข้ามาทำงานวิจัยในพื้นที่

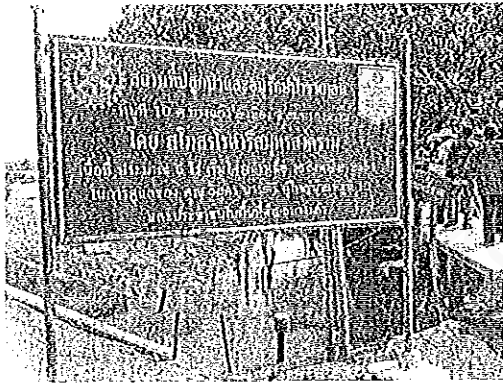
โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมีนเดซ – คลองอีตอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

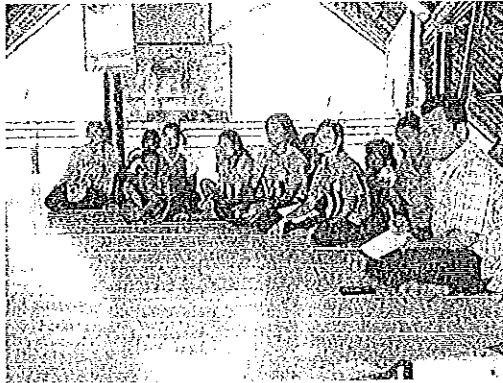
ป้ายแสดงแผนที่โครงการ

อาชีพหาหอยแครงในพื้นที่

พื้นที่ศึกษาดูงานบ้านบางล่าง

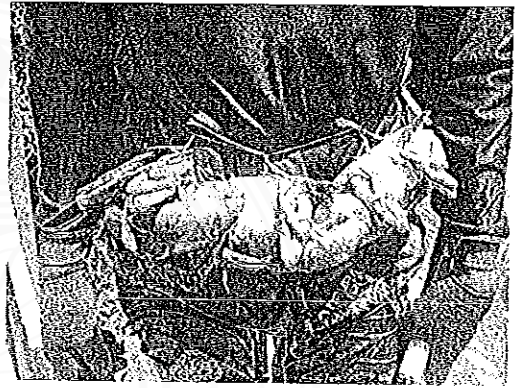

ผู้ใหญ่แดง

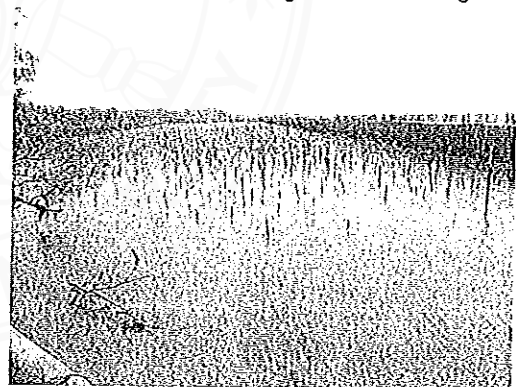
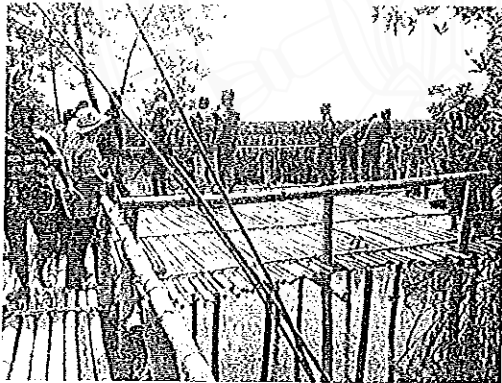
โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอีตอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

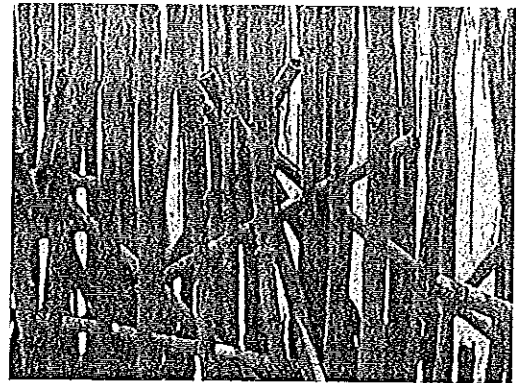
ประธานมอบของที่ระลึก

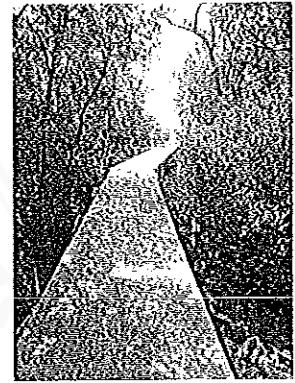
บุททะเลขนาดใหญ่

การป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งโดยกำแพงไม้ไผ่ – ปลูกป่าหลังแนวเขตกันคลื่น

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีตอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

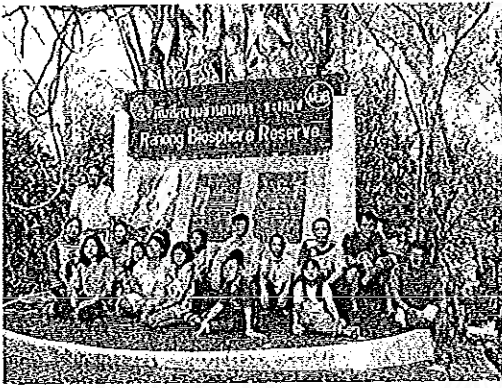
เส้นทางศึกษาธรรมชาติมีทั้งไม้ไผ่และพื้นคอนกรีต

สถานที่ 3 สำหรับการศึกษาดูงานในครั้งนี้อยู่ที่ตำบลหงาว อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ซึ่งได้แก่ ศูนย์วิจัยทรัพยากรป่าชายเลน จังหวัดระนอง ซึ่งทีมนักวิจัยได้เดินทางไปยังสถานที่แห่งนี้ในวันที่ 21 เมษายน 2557 โดยมีเจ้าหน้าที่ให้การต้อนรับเป็นอย่างดี พร้อมทั้งได้บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานวิจัยป่าชายเลนของศูนย์ฯ ซึ่งมีขึ้นตั้งแต่ปี 2525 จนกระทั่งในปี 2540 ทางองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ได้ประกาศให้ป่าชายเลนและพื้นที่ชายฝั่งในจังหวัดระนอง พื้นที่เกือบ 2 แสนไร่ เป็นพื้นที่สงวนชีวมณฑลระนอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 เขต คือ แกนกลาง ซึ่งเป็นพื้นที่สำหรับการวิจัยเท่านั้น เขตกันชน ซึ่งเป็นพื้นที่ให้ทำกิจกรรมด้านนิเวศป่าชายเลน เช่น การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การวิจัยและการศึกษาทดลอง และกิจกรรมฟื้นฟูพื้นที่เสื่อมโทรม และเขตรอบนอก ซึ่งเป็นพื้นที่ทำการเกษตรของประชาชนในพื้นที่

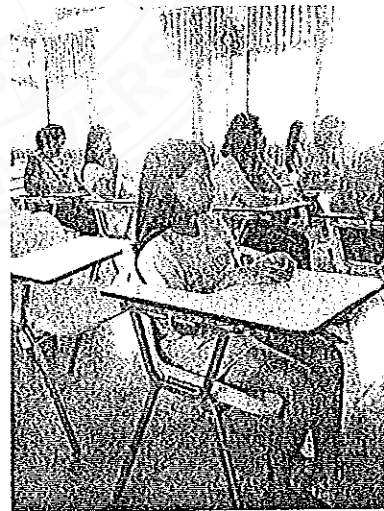
ที่ศูนย์วิจัยทรัพยากรป่าชายเลนแห่งนี้ มีการสร้างจุดชมวิว ซึ่งสามารถมองเห็นสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์และมองเห็นเกาะสองของประเทศเมียนมาร์ และมีการสร้างเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติเป็นทางปูนที่แข็งแรง มีระยะทางยาวประมาณ 850 เมตร ใช้เวลาเดินชมประมาณ 1 ชั่วโมง ตลอดเส้นทางเดินจะมีป้ายสื่อความหมายเกี่ยวกับป่าชายเลน และมีศาลาพักผ่อนจำนวน 10 หลัง ภายในศาลามีแผ่นป้ายให้ความรู้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเกี่ยวกับป่าชายเลนเช่นกัน ซึ่งสิ่งที่ทีมนักวิจัยได้พบเห็นและแตกต่างจากป่าชายเลนบริเวณอื่นๆ คือ ต้นไม้ขนาดใหญ่และสูงมีเป็นจำนวนมาก และมีการทำตาข่ายดักเก็บใบไม้ เพื่อนำมาทำปุ๋ยอีกด้วย

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอี๊ดอาด บ้าน

เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ทีมวิจัยดูงานที่ระนอง

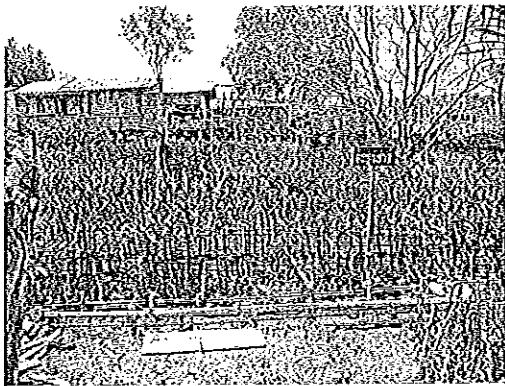
ฟังบรรยายอย่างตั้งใจ

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอี๊ดอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

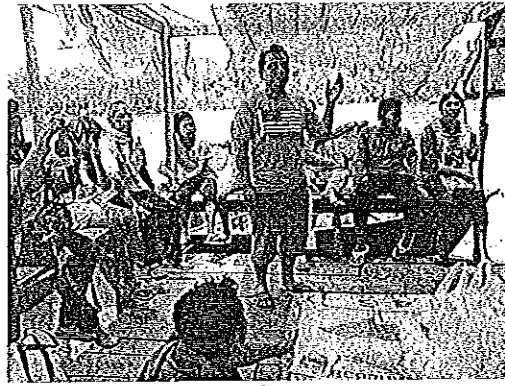

ทางเดินลัมผัสธรรมชาติป่าชายเลน

หลังจากนั้นทีมนักวิจัยได้เดินทางต่อไปยังสถานที่ศึกษาดูงานแห่งสุดท้าย คือ ศูนย์เรียนรู้ลอยน้ำป่าชายเลน บ้านซิมิ หมู่ที่ 8 ตำบลกะเปอร์ อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง โดยศูนย์ลอยน้ำแห่งนี้ตั้งอยู่ในแม่น้ำกะเปอร์ เป็นศูนย์ที่มีขนาดไม่เล็กไม่ใหญ่ แต่มีจุดเด่น คือ การเพาะชำกล้าไม้ป่าชายเลน ซึ่งมีทั้ง โกงกางใบใหญ่ โกงกางใบเล็ก ตะบูนขาว เต็มมือนาง ตันจาก พังกาหัวสุม ถั่วน้ำ ถั่วขาว ซึ่งทางนายวิโรจน์ เดชสองแพรก สอบต.ที่เป็นแกนนำได้เล่าให้ฟังว่า กล้าไม้ทั้งหมดนี้เป็นผลงานของเยาวชนในพื้นที่ ที่ร่วมออกหาเมล็ดพันธุ์และใส่ดินในถุง โดยได้รับค่าตอบแทนต้นละ 50 สตางค์ ซึ่งกล้าไม้ทั้งหมดนี้ นอกจากจะใช้สำหรับการปลูกในพื้นที่แล้ว ยังพร้อมจำหน่ายให้กับหน่วยงานต่างๆ ในราคาต้นละ 10 บาท

แปลงเพาะพันธุ์กล้าไม้บ้านซิมิ

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นบนเรือนแพ

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอีคอด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ประธานโครงการวิจัยมอบของที่ระลึก

ธรรมชาติและวิถีชีวิต

ปัญหา/อุปสรรค

จากการวางแผนการเดินทางที่ผิดพลาด เมื่อออกเดินทางจากพื้นที่เกาะนกกในตอนเย็น ทำให้เดินทางไปถึงที่พักในตอนเช้า ส่งผลให้ทีมนักวิจัยได้พักผ่อนไม่เต็มที่ เพราะต้องนั่งอยู่ในรถตู้ทั้งคืน แต่ทีมนักวิจัยต้องเดินทางไปศึกษาดูงานตามสถานที่ซึ่งได้นัดหมายไว้ ทำให้ร่างกายอ่อนล้าง่ายและไม่สดชื่นเท่าที่ควร ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้ของสมองไปด้วย

ทางด้านสถานที่ศึกษาดูงานนั้น นับว่ามีความเหมาะสม เพราะมีสภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงกับหมู่คลองหมื่นเดช-คลองอีดอาด บ้านเกาะนกก แต่ระยะเวลาของการอยู่ในพื้นที่ดูงานของแต่ละแห่งมีน้อยเกินไป ทำให้ไม่เห็นสภาพปัญหาที่มีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา อาทิเช่น ช่วงน้ำขึ้นสูงสุดและน้ำลงสูงสุด ขณะที่สถานศึกษาดูงานแห่งแรกที่บ้านแหลมใหญ่ก็มีปัญหาที่แตกต่างไปจากหมู่คลองหมื่นเดช-คลองอีดอาด บ้านเกาะนกก เนื่องจากที่หมู่บ้านแห่งนี้ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการตัดจาก หรือปัญหาน้ำกัดเซาะตลิ่ง

ส่วนการศึกษาดูงานที่บ้านบ่อล่างนั้น มีระยะทางของทางเดินศึกษาธรรมชาติที่ยาวมาก ทำให้ทีมนักวิจัยบางคนรู้สึกเหนื่อยล้า ขณะที่วิทยากรเดินนำไปตามจุดต่าง ๆ เร็วเกินไป บางช่วงก็ไม่ได้หยุดอธิบาย ทำให้ทีมนักวิจัยแทบไม่ได้หยุดสังเกตสภาพแวดล้อมและชีวิตของสัตว์ต่าง ๆ ในป่าชายเลน นอกจากนี้ยังส่งผลให้ทีมนักวิจัยถูกแยกออกเป็นกลุ่ม ๆ อีกด้วย จนทำให้ให้ไม่ได้รับฟังข้อมูลที่น่าสนใจจากวิทยากร

ส่วนการศึกษาดูงานสถานที่ 3 ศูนย์วิจัยทรัพยากรป่าชายเลน จังหวัดระนอง เป็นสถานที่ซึ่งเพิ่มขึ้นมาจากหมายกำหนดการเดิม เนื่องจากเป็นทางผ่าน มีจุดที่น่าสนใจมากที่สุดคือทางเดินศึกษาธรรมชาติป่าชายเลน แต่ทีมนักวิจัยไม่ได้ศึกษาแนวทางการทำงานตามโจทย์การวิจัยของบ้านเกาะนกก เพราะพื้นที่ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ของบริเวณนี้มีการบริหารจัดการโดยหน่วยงานของรัฐ โดยตรง ไม่ได้เกิดจากการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และไม่ได้มีสภาพปัญหาที่ใกล้เคียงกับหมู่คลองหมื่นเดช-คลองอีดอาด บ้านเกาะนกก ทำให้ทีมนักวิจัย

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีดอาด บ้านเกาะนกก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

รู้สึกว่าเป็นการเสียเวลามากกว่าที่จะได้รับความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการของทีมนักวิจัย บ้านเกาะนก

เนื่องจากทีมนักวิจัยได้เพิ่มกำหนดการดูงานที่ศูนย์วิจัยทรัพยากรป่าชายเลน ที่ตำบลหงาว อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ทำให้ทีมนักวิจัยเดินทางถึงสถานที่สุดท้ายคือ ศูนย์เรียนรู้ลอยน้ำป่าชายเลน บ้านซิมี่ หมู่ที่ 8 ตำบลกะเปอร์ อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง ในช่วงเวลาที่น้ำขึ้นสูงสุด ทำให้ไม่มีโอกาสได้สังเกตสภาพแวดล้อมในพื้นที่ รวมถึงการนั่งเรือนั่งดูสภาพการพังทลายของตลิ่งสองข้างคลองว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกับคลองหมื่นเดช-คลองอีตอาด บ้านเกาะนกอย่างไร

แนวทางแก้ไข และข้อเสนอแนะ

ทีมนักวิจัยควรวางแผนการเดินทางอย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงระยะทางที่ต้องเดินทางและโปรแกรมในการศึกษาดูงาน ถ้าเป็นการเดินทางระยะทางไกล ๆ และต้องศึกษาดูงานในวันรุ่งขึ้น ควรออกเดินทางตั้งแต่เช้าเพื่อให้ถึงที่พักในตอนค่ำ ซึ่งจะช่วยให้ทีมนักวิจัยมีโอกาสได้นอนพักผ่อนอย่างเต็มที่

ด้านสถานที่ศึกษาดูงานนั้น ทีมนักวิจัยควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่นั้น ๆ อย่างละเอียดทั้งข้อมูลเอกสารและรูปภาพว่ามีลักษณะของการดำเนินงาน หรือสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกับพื้นที่ของตนเองหรือไม่ เพื่อที่จะได้นำข้อมูลและประสบการณ์ในการทำงานมาช่วยในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่ของตนเอง และไม่สมควรเพิ่มสถานที่ดูงานอย่างกะทันหัน เนื่องจากเสี่ยงต่อความไม่พร้อมของสถานที่และวิทยากร

กิจกรรมที่ 7 : สรุปรบทเรียนจากการศึกษาดูงาน

วัน เดือน ปี ที่ดำเนินกิจกรรม : 23 เมษายน 2557

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม : เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับรูปแบบและแนวทางการฟื้นฟูป่าชายเลนที่มีศักยภาพ เพื่อการเขียนแผนการปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม :

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม :

ขั้นตอนเตรียมการ

ฝ่ายประสานงานทีมนักวิจัยนัดหมายทีมนักวิจัยเข้าร่วมการประชุมเพื่อสรุปรบทเรียนจากการศึกษาดูงาน โดยให้ทีมนักวิจัยเตรียมนำข้อมูลที่บันทึกจากการศึกษาดูงานของตนเองมานำเสนอต่อที่ประชุม หัวหน้าทีมนักวิจัยประสานงานเกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่ม ฝ่ายเลขานุการทีมนักวิจัยจัดเตรียมเอกสารต่าง ๆ เครื่องมือ อุปกรณ์ที่

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีตอาด บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

จำเป็นสำหรับการจัดการประชุม ขณะที่เหรียญกษาปณ์สำรองเงินเพื่อเป็นค่าอาหาร ค่าประสานงาน ค่าถ่ายเอกสาร เครื่องมือและวิธีการ

1. สมุดบันทึกผลการศึกษาดูงานของทีมนักวิจัย เพื่อการนำเสนอข้อมูลต่อที่ประชุม
2. แบบฟอร์มต่าง ๆ ของโครงการวิจัย ได้แก่ แบบลงชื่อผู้เข้าร่วมประชุม แบบใบสำคัญรับเงิน และใบรับรองแทนใบเสร็จรับเงิน
3. เครื่องคอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก เพื่อการบันทึกข้อมูลในการประชุมของทีมนักวิจัย
4. เครื่องพริ้นเตอร์สำหรับการพิมพ์งานที่เร่งด่วน และถ่ายเอกสารที่จำเป็น
5. กล้องถ่ายรูปสำหรับการบันทึกภาพตลอดกิจกรรม
6. กระดาษและปากกาเคมีสำหรับการจดบันทึกข้อสรุปในประเด็นต่าง ๆ

ขั้นตอนดำเนินการ

หัวหน้าทีมนักวิจัยกล่าวทบทวนเกี่ยวกับการเดินทางไปศึกษาดูงานในสถานที่ทั้ง 4 แห่ง และบอกวัตถุประสงค์ของการเรียกทีมนักวิจัยเข้าร่วมการประชุม หลังจากนั้นให้สอบถามความคิดเห็นของทีมนักวิจัยแต่ละคนเกี่ยวกับรูปแบบและแนวทางการฟื้นฟูป่าชายเลนว่า หลังจากการศึกษาดูงานในพื้นที่อื่นแล้ว ทางบ้านเกาะนกควรใช้วิธีการใดจึงจะเหมาะสมและได้ผลมากที่สุด เมื่อได้ข้อสรุปที่แน่ชัดแล้วจะได้ออกแบบแผนการปฏิบัติงานสำหรับทีมนักวิจัย ภายใต้อาสาสมัครของประชาชนในชุมชน เพื่อให้การดำเนินโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด

สรุปผลและแผนงาน

จากการศึกษาดูงานทั้ง 4 แห่ง พบว่ามีความแตกต่างในรูปแบบและแนวทางการอนุรักษ์ และการฟื้นฟูไม่มากนักแต่สิ่งที่แตกต่างกันของทั้ง 4 สถานที่ คือ สภาพแวดล้อมและสภาพปัญหา ทำให้ทีมนักวิจัยได้ค้นพบแนวทางที่จะนำมาใช้ในการฟื้นฟูป่าชายเลนคลองหมื่นเดช-คลองอีดอาด บ้านเกาะนก สำคัญ คือ การเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างทีมนักวิจัย ประชาชนในพื้นที่ และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

การอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลนคลองหมื่นเดช-คลองอีดอาด บ้านเกาะนก จำเป็นต้องอาศัยด้วยกฎหมายป่าชายเลน โดยขอความร่วมมือจากสถานีพัฒนาป่าไม้ชายเลนที่ 19 ลำแก่น โดยนายกิตติภักดิ์ ลากชูรัตน์ หัวหน้าสถานีในการปักป้ายประกาศพื้นที่อนุรักษ์ 120 ไร่ และพื้นที่โครงการวิจัยเพื่อฟื้นฟูป่าชายเลนคลองหมื่นเดช-คลองอีดอาด 20 ไร่ให้เป็นเขตห้ามตัดไม้ทำลายป่าอย่างเด็ดขาด พร้อมกันนี้ให้ดำเนินการออกกฎของหมู่บ้านเพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้ปฏิบัติตามอีกหนทางหนึ่งด้วย

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีดอาด บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

เนื่องจากพื้นที่โครงการวิจัยไม่สามารถเข้าไปถึงพื้นที่ได้อย่างสะดวกตลอดเวลา ด้วยอุปสรรคของน้ำขึ้น-น้ำลง ทางทีมนักวิจัยจึงมีแนวคิดขอความอนุเคราะห์แพะไม้ไผ่ที่กลุ่มบริษัทท่องเที่ยวใช้สำหรับการล่องแพบริเวณคลองวังเคียวคู่ ตำบลลำแก่น อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ซึ่งจะมีการเผาแพไม้ไผ่ทิ้งเมื่อหมดฤดูกาลท่องเที่ยวแต่ละปี มาทำทางเดินชมธรรมชาติและสร้างที่นั่งพักผ่อน เพื่อความสะดวกสำหรับผู้ที่มีความสนใจเข้ามาปลูกป่า หรือเพื่อท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ในส่วนของการดูแลป่าชายเลนในเขตอนุรักษ์ 120 ไร่ นั้น ทางทีมนักวิจัยวางแผนทำพิธีบวงสรวงต้นไม้ขนาดใหญ่ หรือดีดราทะเลเบียนต้นไม้ เพื่อเป็นอีกหนทางหนึ่งในการป้องกันการตัดโค่น ส่วนพื้นที่โครงการวิจัยนั้น จำเป็นต้องเร่งปลูกป่าเพิ่มเติม ทั้งการปลูกเองของประชาชนในชุมชน และการเปิดให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาทำกิจกรรมปลูกป่าในพื้นที่ โดยการปลูกแบบผสมผสานพันธุ์ไม้หลาย ๆ ชนิดในพื้นที่เดียวกัน เพื่อให้เกิดการพึ่งพาอาศัยกัน โดยเก็บเมล็ดพันธุ์ไม้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาเพาะชำเอง เพื่อเป็นการส่งเสริมความสามัคคีและหวงแหนทรัพยากรของประชาชนในชุมชน อีกทั้งเป็นการส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ของกลุ่มเยาวชนในหมู่บ้านอีกด้วย

ด้านการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำนั้น ให้ปล่อยภายในคลองสาขาแทนการปล่อยลงในคลองสายหลัก เพื่อให้ปลาไม่ว่ายออกไปสู่ทะเลและขยายพันธุ์อยู่ในพื้นที่โครงการวิจัย ขณะที่การแก้ไขปัญหาน้ำกัดเซาะตลิ่งนั้น ด้วยงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดจึงใช้วิธีกลับไปสู่ธรรมชาติดั้งเดิมในพื้นที่ คือการปลูกต้นเหงือกปลาหมอตลอดแนวตลิ่งเพื่อเป็นแนวกันภัยธรรมชาติในขั้นแรก ถัดมาให้ปลูกต้นจากเพื่อช่วยยึดดินอีกแรงหนึ่ง หากมีงบประมาณเพิ่มเติมก็จะดำเนินการปักรั้วไม้ไผ่เพื่อลดกระแสลมและเพิ่มดินตะกอนบริเวณหลังรั้วไม้ไผ่ แต่วิธีนี้ใช้งบประมาณจำนวนมาก

เพื่อให้ประชาชนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมการปลูกป่ามากขึ้น ทางทีมนักวิจัยเห็นสมควรว่าให้จัดกิจกรรมปลูกป่าเพื่อถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ในวันเฉลิมพระชนมพรรษา 12 สิงหาคม และ 5 ธันวาคมของทุกปี เพราะเป็นวันสำคัญของชาติ และเป็นวันหยุดราชการที่เกือบทุกคนทุกครัวเรือนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมนี้ได้ โดยต้นไม้แต่ละต้นที่ปลูกนั้น ให้ติดป้ายชื่อของผู้ปลูกไว้ด้วย เพื่อเป็นการกระตุ้นจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในทางอ้อม และได้กลับมาดูแลต้นไม้ที่ตนเองได้ปลูกเอาไว้ต่อไป

ปัญหา/อุปสรรค

ข้อมูลจากการศึกษาดูงานที่ทีมนักวิจัยนำมาใช้นั้นสอดคล้องที่ประชุมส่วนใหญ่บันทึกเฉพาะหัวข้อที่วิทยากรพูด ขาดการจดบันทึกในรายละเอียดของการดำเนินกิจกรรม ทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่ครอบคลุม โดยเฉพาะ

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอี๊ดอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

แนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการที่ศึกษาดูงาน รวมไปถึงวิธีการเอาชนะปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น หรือแนวทางการกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

แนวทางแก้ไข และข้อเสนอแนะ

ทีมนักวิจัยควรกำหนดหัวข้อที่ต้องจดบันทึกและรายละเอียดที่ต้องจดบันทึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความต้องการ รวมทั้งการขอเอกสารรายงานผลการวิจัยในพื้นที่ศึกษาดูงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลเอกสารมาประกอบการพิจารณาด้วย ขณะเดียวกันทีมนักวิจัยควรมีการบันทึกวิดีโอ หรือบันทึกเสียงการบรรยายของวิทยากรเพื่อนำมาฟังเป็นการทบทวนความจำอีกรอบหนึ่ง

กิจกรรมที่ 8 : ลงพื้นที่สำรวจสภาพแวดล้อมคลองหมื่นเดช-คลองอีตอาดและกำหนดพื้นที่ทำแปลงตัวอย่าง
วัน เดือน ปี ที่ดำเนินกิจกรรม : 26 เมษายน 2557

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม : เพื่อให้สามารถกำหนดพื้นที่แปลงตัวอย่างได้ หลังจากการเดินเท้าเพื่อสำรวจสภาพแวดล้อมโดยละเอียดบริเวณคลองหมื่นเดช-คลองอีตอาด

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม : ทีมนักวิจัยโครงการจำนวน 15 คน ที่ปรึกษาโครงการ 1 คน ประชาชนและเยาวชนในหมู่บ้าน 23 คน

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม :

ขั้นตอนเตรียมการ

หัวหน้าทีมนักวิจัย ร่วมกับฝ่ายประสานงานนัดหมายทีมนักวิจัยประชุมเพื่อวางแผนการทำงาน แบ่งหน้าที่ทำงาน พร้อมทั้งกำหนดวัน เวลา และสถานที่รวมพลของทีมนักวิจัย ที่ปรึกษา และผู้เข้าร่วมกิจกรรมการลงพื้นที่สำรวจสภาพแวดล้อมคลองหมื่นเดช-คลองอีตอาด ประสานงานในส่วนของการอาหารและเครื่องดื่มซึ่งจะต้องนำไปรับประทานในพื้นที่โครงการ ฝ่ายเลขานุการจัดเตรียมหนังสือคู่มือและเอกสารที่เกี่ยวข้องของโครงการ ส่วนเหรียญกษาปณ์เงินล่วงหน้าเพื่อจ่ายเป็นค่าอาหาร ค่าถ่ายเอกสาร และค่าประสานงาน

เครื่องมือและวิธีการ

1. หนังสือพันธุ์ไม้ป่าชายเลนในประเทศไทย(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ของสำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทีมนักวิจัยใช้เป็นคู่มือในการตรวจสอบชนิดของพันธุ์ไม้ป่าชายเลนบริเวณพื้นที่โครงการวิจัย

2. แบบบันทึกข้อมูลชนิดของพันธุ์ไม้ป่าชายเลนของทีมนักวิจัย ที่บันทึกผลการสำรวจพื้นที่โครงการวิจัย

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีตอาด บ้าน

เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

3. ภาพถ่ายตัวอย่างพันธุ์ไม้ที่สำรวจพบในพื้นที่โครงการวิจัย
 4. แบบบันทึกการประชุมสำหรับเลขานุการใช้บันทึกผลการประชุม
 5. แบบลงชื่อผู้เข้าร่วมการประชุม และร่วมกิจกรรมการสำรวจ
 6. แบบใบรับรองแทนใบเสร็จรับเงินสำหรับเหรียญ เพื่อเป็นหลักฐานในการจ่ายเงินค่าอาหาร ค่าประสานงาน และค่าถ่ายเอกสาร
 7. กล้องถ่ายรูป สำหรับการบันทึกภาพการทำกิจกรรม ภาพต้นไม้ สัตว์น้ำ และสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในป่าชายเลน
- ขั้นตอนดำเนินการ

หัวหน้าทีมนักวิจัยชี้แจงเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรม แบ่งงาน แบ่งหน้าที่ กำหนดเส้นทางเดินสำรวจทางบก ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึกผลลงในแบบสำรวจ พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา สถานที่รวมพลเดินสำรวจทางบก ซึ่งเมื่อถึงวันเวลาตามนัดหมาย ทีมนักวิจัยและคณะที่ร่วมการสำรวจ ได้ออกเดินทางไปตามเส้นทางผ่านสวนป่าส้มของประชาชนในหมู่บ้าน เลียบไประหว่างฝืนป่าปกกับป่าชายเลนทางทิศตะวันออกของหมู่บ้าน โดยระหว่างทางได้มีการจดบันทึกพันธุ์ไม้ชนิดต่าง ๆ รวมไปถึงสัตว์น้ำที่พบเห็น เช่นปูและหอยต่าง ๆ อีกทั้งมีการจับพิกัดดาวเทียม GPS และวัดขนาดของลำต้นของต้นไม้ขนาดใหญ่ในพื้นที่โครงการในส่วนของพื้นที่อนุรักษ์ 120 ไร่ รวมทั้งการบันทึกภาพสิ่งสำคัญที่ได้พบเห็น

หลังจากร่วมรับประทานอาหารกลางวันในพื้นที่แล้ว ทีมนักวิจัยและคณะร่วมสำรวจ ได้ร่วมกันสำรวจพื้นที่บริเวณนาไร่ ซึ่งมีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 20 ไร่ เพื่อกำหนดแปลงตัวอย่าง โดยมีการสำรวจทั้งสภาพดิน สภาพน้ำ พันธุ์ไม้ และสัตว์น้ำต่าง ๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่อีกด้วย

สรุปผลและแผนงาน

จากการสำรวจสภาพแวดล้อมบริเวณคลองหมื่นเดช-คลองอีดอาด ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของพื้นที่อนุรักษ์จำนวน 120 ไร่ และส่วนพื้นที่โครงการวิจัยเพื่อฟื้นฟู หรือพื้นที่แปลงตัวอย่าง 20 ไร่ ผลการสำรวจพบว่า บริเวณพื้นที่อนุรักษ์มีพันธุ์ไม้ป่าชายเลนหลายชนิดและขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น ทั้งลำพูทะเล ลำแพนหิน โกงกางใบเล็ก โกงกางใบใหญ่ แสมขาว แสมดำ ต้นจาก ถั่วขาว แฉ่งน้ำ ตะบูนดำ ตะบูนขาว พังกาหัวสุมดอกขาว พังกาหัวสุมดอกแดง ตีนเป็ดน้ำ มะนาวผีผลกลม หลุมพอทะเล ต้นไทรย้อย ต้นแคทะเล ต้นน้ำนอง ต้นจิกทะเล ต้นเฟิร์น ต้นหยีทะเล ต้นตีนเป็ดทะเล ต้นหลาโอน ต้นกระเพาะปลา ต้นควายน้ำ ต้นลาม ต้นเต้าล้าง ต้นมะคะ ต้นเสม็ด ต้นแป้งทะเล ต้นเอื้องสาย ต้นเอื้องหมาก ต้นโคลงเคลง ต้นเหงือกปลาหมอ ต้นคมบาง ต้นสักชี ต้นลิเภา ต้นถอบแถบน้ำ ต้นใบพาย และต้นมะคะ

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีดอาด บ้าน
เกาะนค ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ต้นไม้ที่มีขนาดใหญ่ในพื้นที่ ได้แก่ต้น โคลงเคลง มีขนาดเส้นรอบวงต้น 100 ซม. ต้นลำพูหิน มีขนาดเส้นรอบวงต้น 137 ซม. ส่วนต้นไม้ใหญ่อื่นๆ มีเส้นรอบวงอยู่ระหว่าง 30 – 50 ซม. และมีความสูงระหว่าง 5 -10 เมตร

ทีมนักวิจัยได้พบหอยถั่วเขียว หอยกัน หอยกะทิ หอยกะทิลาย หอยกะทียอดปราบ หอยนน หอยตลับหรือในพื้นที่เรียกว่าหอยหวาน ปูแสมก้ามส้ม ปูแสมก้ามยาว ปูแสมก้ามม่วง เปรียงเจาะไม้ รวมไปถึงไส้เดือนทะเล

จากการสำรวจคลองอีตาดและคลองหมื่นเดช พบว่า คลองอีตาด มีความลึกของน้ำ 5 เมตร ความกว้าง 7 เมตร ความยาว 332 เมตร ส่วนคลองหมื่นเดช มีความลึกของน้ำ 5 เมตร ความกว้าง 6 เมตร ความยาว 300 เมตร โดยปากคลองของทั้งสองคลองติดกับคลองทุ่งมะพร้าว ส่วนปลายคลองเข้าไปพื้นที่สวนของประชาชนในหมู่บ้าน

สำหรับสภาพน้ำของทั้งสองมีสภาพขุ่น ตรวจค่า PH ของน้ำอยู่ในระดับปานกลางคือ 5.5 บริเวณตลิ่งมีบางส่วนที่ไม่ได้ถูกกัดเซาะ เนื่องจากมีรากของต้นจาก ต้นเหียงอกปลาหมอ และต้นใบพาย ช่วยยึดดินเอาไว้

ในส่วนของพื้นที่นาร้างโครงการวิจัย 20 ไร่ นั้น เนื่องจากเคยเป็นทุ่งนามาก่อน ทำให้พื้นที่เกือบทั้งหมดเป็นพื้นที่โล่ง มีลำคลองขนาดเล็กไหลผ่าน มีต้นจากและต้นโกงกางที่เกิดจากการโครงการปลูกป่าในชุมชนในรอบปีที่ผ่านมามีขึ้นอยู่จำนวนหนึ่งแต่ไม่มากนัก แต่มีต้นปรังขึ้นอยู่เป็นจำนวนมากจนกลายเป็นที่อยู่ของปูแสมพันธุ์ต่าง ๆ ต้นจากขึ้นเป็นหย่อม ๆ ส่วนต้นหลุมพอทะเลขนาดใหญ่ในพื้นที่ถูกโค่นจนเหลือแต่ตอ ทำให้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ว่างเปล่า

อย่างไรก็ตามบริเวณพื้นที่โครงการวิจัยเป็นพื้นที่ที่น้ำท่วมถึงตามระดับของน้ำขึ้นน้ำลง จึงสามารถใช้เป็นที่ปลูกป่าชายเลนได้ทั้งพื้นที่ และเป็นความสะดวกสบายสำหรับการจัดกิจกรรมปลูกป่าในพื้นที่ เนื่องจากผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมไม่ต้องลุยโคลนหรือน้ำทะเลเพื่อเข้าไปถึงพื้นที่

และจากการสำรวจที่พบว่า บริเวณที่ตลิ่งไม่ถูกทำลายโดยกระแสน้ำนั้นเป็นเพราะหน้าดินถูกยึดไว้โดยต้นเหียงอกปลาหมอที่ขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น รวมไปถึงบริเวณที่มีต้นจากขึ้นอยู่ด้วย

สภาพดินในบริเวณพื้นที่โครงการทั้งในส่วนของพื้นที่อนุรักษ์และพื้นที่ดำเนินโครงการวิจัยนั้นมีสภาพเป็นดินเลนปนดินเหนียว นิ่มแต่ไม่เป็นโคลน ทำให้เดินได้อย่างสะดวกโดยที่เท้าไม่จมอยู่ในเลน และจากการทดสอบสภาพความเค็มปรากฏว่า ดินไม่เค็มจัดเหมือนดินที่อยู่ตามป่าชายเลนทั่ว ๆ ไป เนื่องจากน้ำในบริเวณดังกล่าวนี้มีสภาพเป็นน้ำกร่อย อันเนื่องมาจากอยู่ติดกับคลองทุ่งมะพร้าว ที่คอยรองรับน้ำที่ลงมาจากภูเขาและน้ำขึ้นจากทะเลนั่นเอง

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีตาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ปัญหา อุปสรรค

ในการสำรวจที่นักวิจัยไม่สามารถสำรวจได้ทั้งพื้นที่ภายในการสำรวจครั้งเดียวได้ เนื่องจากการขึ้น-ลงของน้ำทะเล ทำให้ต้องรอให้น้ำทะเลลงจึงสามารถสำรวจต่อได้ แต่ก็ไม่สามารถสำรวจได้ทั่วทั้งพื้นที่ เนื่องจากพื้นที่มีขนาดกว้างใหญ่ ต้นไม้ขึ้นหนาแน่น ประกอบกับมีเครื่องมือสำหรับการบันทึกผลไม่เพียงพอ ทั้งกล้องถ่ายรูปและเครื่องจับพิกัด GPS ทำให้การทำงานล่าช้า เพราะไม่สามารถแยกเป็นทีมสำรวจได้ ขณะเดียวกันทีมสำรวจก็ไม่สามารถลงพื้นที่สำรวจหลายวันได้ เนื่องจากแต่ละคนติดภารกิจอื่น ๆ และงบประมาณมีอย่างจำกัด

ในการสำรวจ แม้ว่าทีมนักวิจัยจะได้ตรวจวัดขนาดรอบวงและความสูงของต้นไม้ แต่ก็ไม่สามารถทำทะเบียนหมายเลขได้ เพราะไม่ได้เตรียมอุปกรณ์ไปด้วย จึงทำได้เพียงแค่การผูกเชือกไว้รอบต้นไม้เพื่อเป็นสัญลักษณ์ว่าต้นไม้ต้นนี้ได้ผ่านการสำรวจมาแล้ว

ข้อเสนอแนะ/ แนวทางแก้ไข

ทีมนักวิจัยควรขอรับการสนับสนุนเครื่องจับพิกัดดาวเทียมภาคพื้นดิน GPS หรือขอกำลังเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีความชำนาญในการใช้เครื่องมือมาลงพื้นที่ร่วมการสำรวจ ส่วนกรณีของกล้องถ่ายรูปนั้น ทางทีมนักวิจัยที่มีเครื่องโทรศัพท์แบบสมาร์ตโฟนร่วมบันทึกภาพด้วย และให้เพิ่มผู้ชำนาญทางไปช่วยในส่วนของการสำรวจทางบก เพื่อให้สามารถแบ่งทีมสำรวจทางบกเป็นกลุ่มย่อย ซึ่งจะช่วยให้การสำรวจพื้นที่ที่มีความทั่วถึงมากขึ้น

ในการสำรวจทางบกนั้น ทีมนักวิจัยควรเตรียมผ้าสีแดงพร้อมหมายเลขไปผูกต้นไม้ขนาดใหญ่ในพื้นที่ที่ผ่านการบันทึกผลการสำรวจเรียบร้อยแล้ว และง่ายสำหรับการกลับมาสำรวจเพื่อบันทึกผลเพิ่มเติมในครั้งต่อไป

เนื่องจากพื้นที่บริเวณ โครงการวิจัย เป็นพื้นที่โล่งที่มีน้ำทะเลขึ้นถึงตามกระแสน้ำขึ้น-น้ำลง และในพื้นที่อนุรักษ์มีพันธุ์ไม้สำหรับการแพร่ขยายพันธุ์เป็นจำนวนมาก จึงเหมาะสมอย่างยิ่งที่โครงการวิจัยจะใช้พื้นที่นี้ทำแปลงเพาะชำกล้าไม้ เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อพันธุ์กล้าไม้ และสามารถสร้างรายได้จากการจำหน่ายให้กับหน่วยงานที่สนใจเข้ามาจัดกิจกรรมปลูกป่าในพื้นที่อีกด้วย

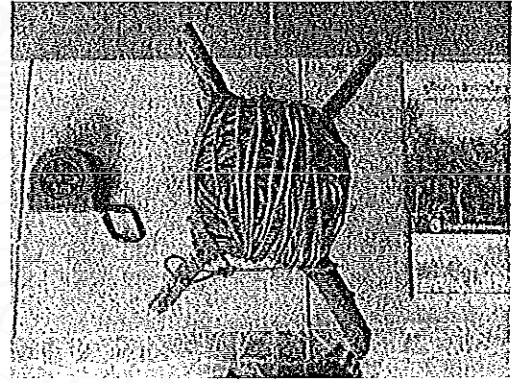
โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอี๊ดอาด บ้าน

เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

เครื่องมือที่ใช้เพื่อการสำรวจพื้นที่ในการสำรวจครั้งที่สองเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง

หนังสือคู่มือ

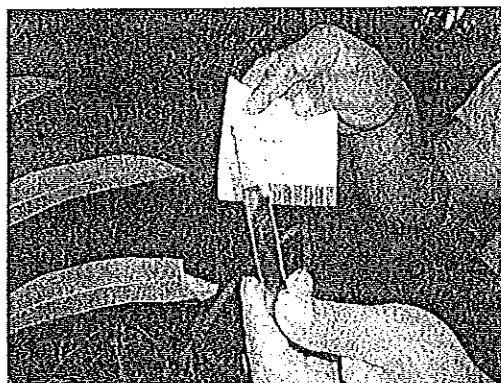
เชือกและตลับเมตร

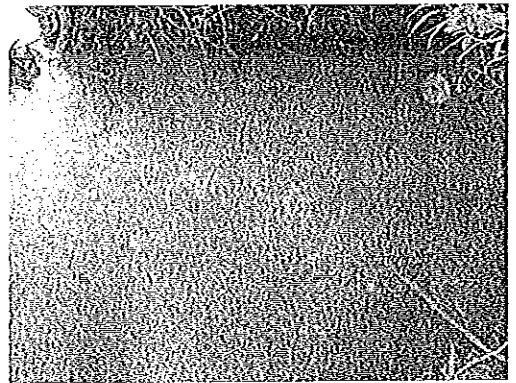
น้ำยาวัดค่า PH ของดินและน้ำ

สภาพดินในพื้นที่

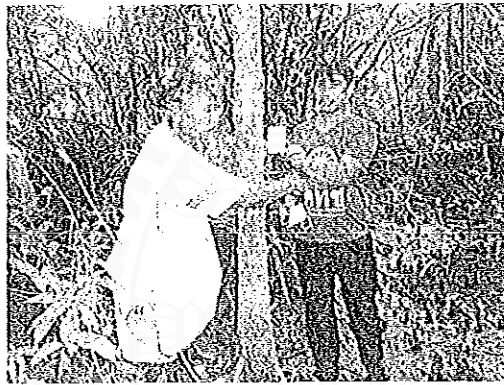

ผลการวัดค่า PH ของดิน

สภาพน้ำในพื้นที่

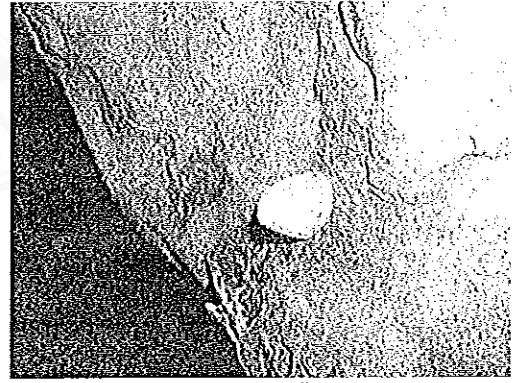
โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอี๊ดอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

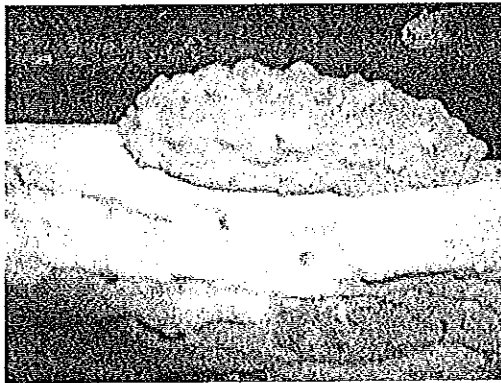
วัดขนาดต้นไม้และจับตะเบียน

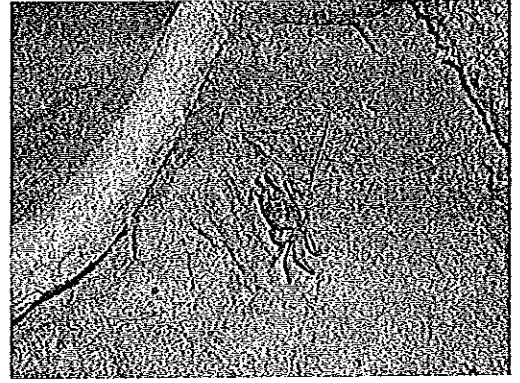
หอยเพรียง

หอยน้ำพริก

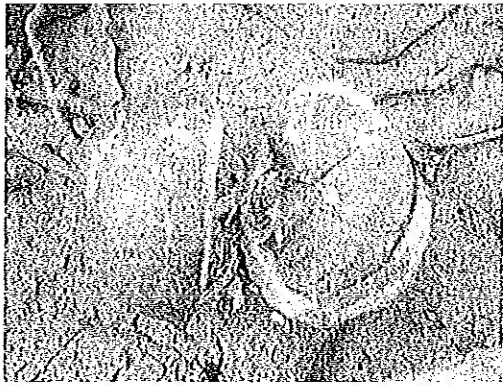

หอยหลิน

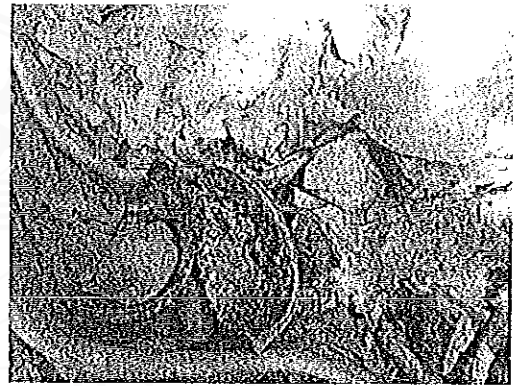

ปูแสม

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีตอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ผลตะบูนขาว

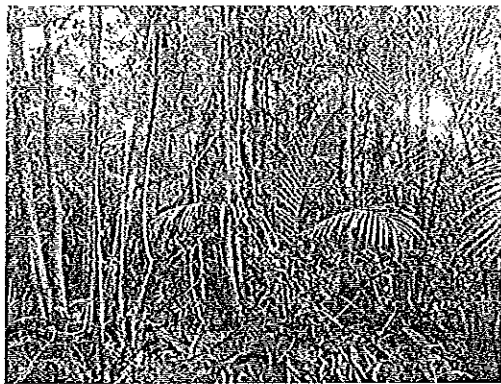
ผลตะบูนดำ

หอยก้น

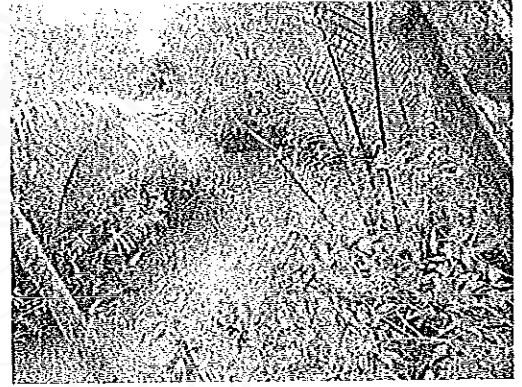
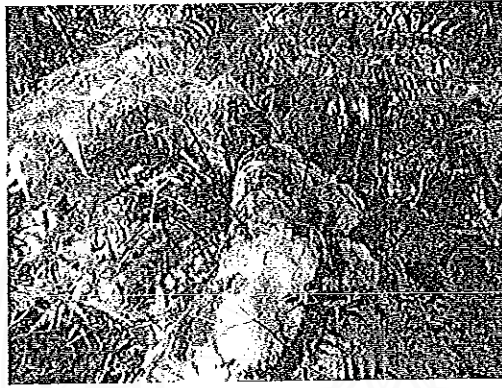

ลูกพลับ

สภาพป่าชายเลนในพื้นที่

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเคช – คลองอีตอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

กิจกรรมที่ 9 : จัดเวทีแลกเปลี่ยนกลุ่มย่อย

สถานที่ : ศูนย์วัฒนธรรม บ้านเกาะนก หมู่ที่ 2

วัน เดือน ปี ที่ดำเนินกิจกรรม : 10 พฤษภาคม 2557

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม : เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับชนิดพันธุ์พืชที่จะปลูกในพื้นที่ และชนิดพันธุ์สัตว์น้ำที่จะปล่อยเพื่อการฟื้นฟูอนุรักษ์

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม : ทีมนักวิจัยจำนวน 15 คน ที่ปรึกษาโครงการจำนวน 3 คน ผู้ประกอบอาชีพประมง 10 คน ประชาชนในชุมชน 10 คน

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม :

ขั้นตอนเตรียมการ

หัวหน้าทีมนักวิจัย ร่วมกับฝ่ายประสานงานนัดหมายทีมนักวิจัยประชุมเพื่อวางแผนการทำงาน ในกิจกรรมจัดเวทีแลกเปลี่ยนกลุ่มย่อย โดยแบ่งหน้าที่นำเสนอกิจกรรมที่ผ่านมาของทีมนักวิจัย และผลการสำรวจสภาพแวดล้อมคลองหมื่นเดช-คลองอีตอาด โทรศัพท์หรือประกาศเชิญผู้ประกอบอาชีพประมงเข้าร่วมประชุมประสานงานในส่วนของการจัดหาสำหรับจัดเลี้ยงผู้เข้าร่วมการประชุม สั่งพิมพ์ป้ายเวที ฝ่ายเลขานุการเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องของโครงการ ส่วนற்றுญิกเบิกเงินล่วงหน้าเพื่อจ่ายเป็นค่าอาหาร ค่าถ่ายเอกสาร ค่าบำรุงสถานที่ และค่าประสานงาน

เครื่องมือและวิธีการ

1. แบบบันทึกข้อมูลชนิดของพันธุ์ไม้ป่าชายเลนของทีมนักวิจัย ที่บันทึกผลการสำรวจพื้นที่โครงการวิจัย
2. ภาพถ่ายตัวอย่างพันธุ์ไม้ที่สำรวจพบในพื้นที่โครงการวิจัย

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีตอาด บ้าน

เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

3. แบบบันทึกการประชุมสำหรับเลขานุการใช้บันทึกผลการประชุม
4. แบบลงชื่อผู้เข้าร่วมการประชุม
5. แบบใบรับรองแทนในเสร็จรับเงินสำหรับเหรียญกษาปณ์ เพื่อเป็นหลักฐานในการจ่ายเงินค่าอาหาร
ค่าประสานงาน ค่าบำรุงสถานที่ และ ค่าถ่ายเอกสาร
6. กล้องถ่ายรูป สำหรับการบันทึกภาพการทำกิจกรรม
7. เครื่องคอมพิวเตอร์ สำหรับการนำเสนอผลการปฏิบัติงาน
8. เครื่องฉายภาพ และจอโปรเจกเตอร์ เพื่อฉายภาพกิจกรรมประกอบการนำเสนอผลการปฏิบัติงาน

ผลการดำเนินงาน

หัวหน้าทีมนักวิจัย ซึ่งแจ้งเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการจัดเวทีแลกเปลี่ยนกลุ่มย่อย เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับทราบ หลังจากนั้นตัวแทนทีมนักวิจัยนำเสนอผลการสำรวจพื้นที่พร้อมภาพถ่ายประกอบการบรรยาย จากนั้นก็เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมการประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับชนิดพันธุ์พืชที่สมควรปลูกในพื้นที่ และชนิดพันธุ์สัตว์น้ำที่จะปล่อยเพื่อการฟื้นฟูอนุรักษ์ เมื่อสิ้นสุดการแสดงความคิดเห็นแล้ว หัวหน้าทีมนักวิจัยกล่าวสรุปชนิดพันธุ์พืชที่จะปลูกและพันธุ์สัตว์น้ำที่จะปล่อยในพื้นที่

สรุปผลและแผนงาน

จากการเปิดเวทีแลกเปลี่ยนกลุ่มย่อย ปรากฏว่า หลังจากได้มีการนำเสนอข้อมูลการสำรวจพื้นที่โดยละเอียดแล้ว ได้พบพันธุ์ไม้หลายชนิดในพื้นที่ และเมื่อได้เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมการประชุมได้แสดงความคิดเห็นกันอย่างเต็มที่แล้ว ซึ่งความเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมดเห็นว่า ควรปลูกพันธุ์พืชที่เป็นพืชเศรษฐกิจในปริมาณมากและเป็นพืชที่เน้นปลูกเป็นพิเศษ ได้แก่ ต้นจาก ส่วนพันธุ์พืชอื่น ๆ ให้ปลูกเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะโกนงางใบใหญ่ ตะบูนดำ พังกาหัวสุมดอกขาว พังกาหัวสุมดอกแดง เพราะมีน้อยมากในพื้นที่ ส่วนพันธุ์ปลาที่ต้องการให้ปล่อยในพื้นที่ ได้แก่ ปลากระพงขาว เนื่องจากสามารถอาศัยอยู่ในสถานะน้ำกร่อย และที่ประชุมได้กำหนดให้มีการจัดกิจกรรมดังกล่าวขึ้น 2 ครั้งในวันที่ 12 สิงหาคม และ 5 ธันวาคม เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ

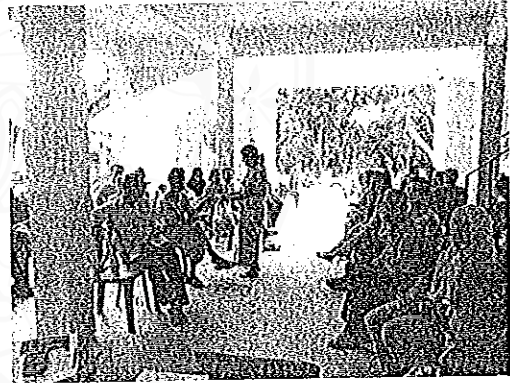
ปัญหา อุปสรรค

ผู้เข้าร่วมประชุมมีคนที่ประกอบอาชีพทางการประมงในปัจจุบันจำนวนน้อย ทำให้ไม่ทราบความต้องการของผู้ประกอบอาชีพส่วนใหญ่ ส่วนผู้เข้าร่วมประชุมที่เหลือเป็นประชาชนในหมู่บ้านที่ให้ความสนใจเข้ารับฟัง

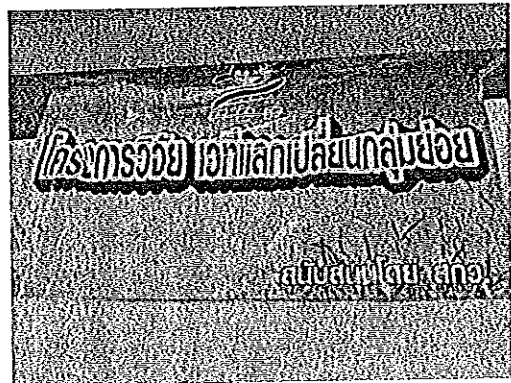
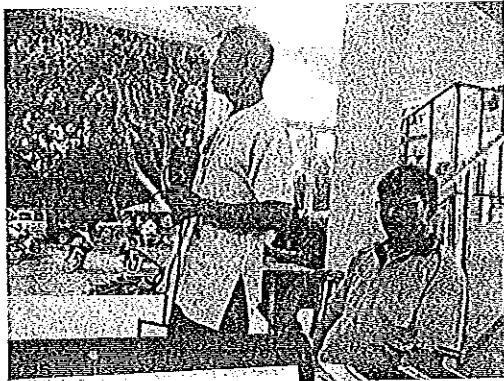
โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีตอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

แนวทางแก้ไข และข้อเสนอแนะ

ทีมนักวิจัยควรทำแบบสอบถามขึ้นมา 1 ชุด เพื่อสอบถามความเห็นของผู้ประกอบอาชีพประมงในส่วนที่เหลือที่ไม่ได้เข้าร่วมการประชุม เพื่อให้ได้รับทราบข้อเสนอแนะและความต้องการ

ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

กิจกรรมที่ 10 : ปลุ๊กป่าชายเลน-ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ

สถานที่ : พื้นที่นาร้างบริเวณคลองหมื่นเดช-คลองอีดอาด บ้านเกาะนก

วัน เดือน ปี ที่ดำเนินกิจกรรม : 20 ธันวาคม 2557

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม : เพื่อให้พื้นที่นาร้างคลองหมื่นเดช-คลองอีดอาดมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้นทั้งป่าชายเลนและสัตว์น้ำ

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีดอาด บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม : ทีมนักวิจัยจำนวน 15 คน ประชาชนและเยาวชนในหมู่บ้านเกาะนก 50 คน กลุ่ม

นักเรียนและนักศึกษา 20 คน

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม :

ขั้นตอนเตรียมการ

หัวหน้าทีมนักวิจัย ร่วมกับฝ่ายประสานงานนัดหมายทีมนักวิจัยประชุมเพื่อวางแผนการทำงาน ในกิจกรรมปลูกป่าชายเลน-ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ การจัดเตรียมสถานที่ การประสานงานในส่วนของการอาหารสำหรับจัดเลี้ยงผู้เข้าร่วมกิจกรรม สิ่งพิมพ์ฝ่ายกิจกรรม ฝ่ายเลขานุการ จัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องของโครงการ ส่วนเหรียญเบิกเงินล่วงหน้าเพื่อจ่ายเป็นค่าอาหาร ค่าพันธุ์ไม้ ค่าพันธุ์สัตว์น้ำ ค่าถ่ายเอกสาร ค่าบำรุงสถานที่ ค่าตอบแทนหัวหน้าโครงการและนักวิจัยและค่าประสานงาน

เครื่องมือและวิธีการ

1. หนังสือเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรม
2. พันธุ์ไม้ และพันธุ์สัตว์น้ำ สำหรับการดำเนินกิจกรรม
3. แบบบันทึกการประชุมสำหรับเลขานุการใช้บันทึกผลการประชุม
4. แบบลงชื่อผู้เข้าร่วมการประชุม
5. แบบลงชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม
6. แบบใบรับรองแทนใบเสร็จรับเงินสำหรับเหรียญ เพื่อเป็นหลักฐานในการจ่ายเงินค่าประสานงาน และ ค่าถ่ายเอกสาร
7. ใบสำคัญรับเงิน สำหรับค่าพันธุ์ไม้ ค่าพันธุ์สัตว์น้ำ ค่าอาหาร และค่าสถานที่
8. กล้องถ่ายรูป สำหรับการบันทึกภาพการทำกิจกรรม
9. แท็บเล็ต สำหรับการถ่ายทำวิดีโอตรงคัมปลูกป่า
10. เครื่องคอมพิวเตอร์ สำหรับการพิมพ์งาน
11. เครื่องพริ้นเตอร์ สำหรับพิมพ์เอกสารที่เกี่ยวข้อง
12. กระดาษสีขาว ขนาด A 4 เพื่อใช้ในงานพิมพ์
13. เครื่องตัดหญ้าแบบเหยียง พร้อมน้ำมันเชื้อเพลิง
14. มีดพร้า เพื่อถางพื้นที่
15. ไม้ไผ่ เพื่อปักจุดปลูกและยึดต้นไม้
16. เชือกฟาง เพื่อผูกยึดต้นไม้

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอี๊ดอาด บ้าน

เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

17. หมวกฟางแบบมีปีก สำหรับใส่กันแดด
18. รองเท้าบู๊ทยาง เพื่อใช้เดินในพื้นที่
19. ยาสามัญประจำบ้าน
20. โต๊ะสำหรับวางอาหารและน้ำดื่ม
21. ป้ายประชาสัมพันธ์ผู้แปลงตัวอย่าง

ผลการดำเนินงาน

หัวหน้าทีมนักวิจัย ได้เรียกประชุมทีมเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมปลูกป่าชายเลน-ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับทราบ จากนั้นได้เปิดโอกาสให้ทีมนักวิจัยได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการประชุมในกิจกรรมที่ 9 ว่า มติในกิจกรรมดังกล่าวเกี่ยวกับชนิดพันธุ์ไม้และพันธุ์สัตว์น้ำ มีประเด็นใดที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องบ้าง และควรจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรเพื่อความเหมาะสม ตลอดจนวิธีการจัดซื้อ ควรจะซื้ออะไร ซื้อที่ใด ซื้อจากใคร และปริมาณเท่าใด

นอกจากนี้ที่ประชุมยังเห็นชอบให้กำหนดพื้นที่แปลงย่อย เป็นแปลงขนาดเล็กและกำหนดตัวนักวิจัย ผู้รับผิดชอบดูแลในแปลงนั้น ๆ ร่วมกับทีมงานของตนเองที่เป็นเยาวชน รวมทั้งผู้รับผิดชอบในหน้าที่ต่าง ๆ ในวันจัดกิจกรรม การตั้งโต๊ะลงชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมในพื้นที่ การขนและการแจกจ่ายพันธุ์ไม้และพันธุ์สัตว์น้ำ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม การแจกจ่ายอาหารและน้ำดื่ม การเตรียมสถานที่จอดรถ มีการกำหนดวันเวลาสำหรับการเตรียมพื้นที่สำหรับการทำกิจกรรม และ วัน เวลาสำหรับการจัดกิจกรรม เพื่อความแน่นอนในการทำหนังสือเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรม

และเพื่อให้เป็นที่ทราบกัน โดยทั่วไปว่า พื้นที่ทั้งหมดเป็นพื้นที่อนุรักษ์ ทางทีมนักวิจัยได้ตัดสินใจให้มีการปักป้ายประชาสัมพันธ์แปลงตัวอย่างในวันดำเนินกิจกรรมนี้ทันที โดยไม่ต้องรอนถึงกิจกรรมที่ 11 เพื่อเป็นการป้องกันการเข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่

สรุปผลและแผนงาน

หัวหน้าทีมวิจัยได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า พันธุ์สัตว์น้ำ คือ ปลากระพงขาว ไม่ต้องซื้อแล้ว เพราะได้รับการสนับสนุนจากกรมประมง ดังนั้นจึงมีเงินเหลือสำหรับการจัดซื้อพันธุ์สัตว์น้ำชนิดอื่นมาปล่อยแทน ซึ่งที่ประชุมได้มีมติให้นำงบประมาณไปซื้อปูดำ(ปูทะเล) โดยเน้นให้เป็นปูไข่ และ หอยก้น เนื่องจากมีผู้ประกอบอาชีพหาสัตว์น้ำชนิดนี้กันมากในพื้นที่ โดยการจัดซื้อให้ซื้อจากผู้ประกอบอาชีพในพื้นที่ เพื่อเป็นการกระจายรายได้ และนำสัตว์น้ำกลับคืนพื้นที่อีกครั้ง ส่วนพันธุ์ไม้นั้นให้จัดซื้อจาก พังกาหัวสุมดอกขาว โกงกางใบใหญ่ โกงกางใบเล็ก และต้นถั่ว ในจำนวนที่เท่า ๆ กัน เพื่อให้มีความหลากหลายของชนิดพันธุ์ไม้ และให้ซื้อจากกลุ่มเรารักป่าชายเลนคลองทุ่ง

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีคอด บ้าน

เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

มะพร้าว ซึ่งได้ทำแปลงเพาะพันธุ์ในพื้นที่ เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานร่วมกับโครงการวิจัยฯ ต่อไป

ก่อนถึงวันดำเนินกิจกรรม ทีมนักวิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อเตรียมพื้นที่ โดยมีการตัดและฉางป่าที่ขึ้นรกมาก เพื่อความสะดวกในการเดินปลูกป่าและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำในพื้นที่ มีการปักไม้ไผ่เพื่อกำหนดจุดปลูก รวมทั้งมีการขุดหลุมเตรียมไว้ในพื้นที่ที่มีความแข็งของดิน อีกทั้งมีการซ่อมแซมทางเดินไม้ไผ่ และแพลานพัก ให้มีความแข็งแรง เพื่อป้องกันอุบัติเหตุในระหว่างการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ อีกทั้งมีการเตรียมสถานที่สำหรับการตั้งโต๊ะลงชื่อ โต๊ะตั้งอาหารและน้ำดื่ม

เมื่อถึงวันดำเนินกิจกรรม ทางทีมวิจัยได้จัดเตรียมทุกอย่างพร้อมตั้งแต่เช้า ไม่ว่าจะเป็นอาหาร น้ำดื่ม พันธุ์ไม้ พันธุ์สัตว์น้ำ มีตัวแทนจากหน่วยงานราชการและผู้นำในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม ทั้งจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งมะพร้าว โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งมะพร้าว สถานีพัฒนาป่าไม้ชายเลนที่ 19 ลำแก่น ประมงอำเภอท้ายเหมือง กำนันตำบลทุ่งมะพร้าว ประธานเครือข่ายอนุรักษ์ป่าชายเลนอำเภอท้ายเหมือง โดยการปลูกได้กำหนดเขตปลูกพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน เพื่อความสะดวกในการดูแลรักษา ส่วนปลาดำ(ปลูทะเล)ได้มีการปล่อยลงในคลองและหอยกันได้มีการฝังลงในแปลงที่ได้กำหนดเอาไว้

และเพื่อเป็นการป้องกันการเข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ในขณะที่พันธุ์ไม้และพันธุ์สัตว์น้ำยังไม่เจริญเติบโต หรือมีปริมาณไม่มากพอ ทางทีมวิจัยจึงได้ติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์พันธุ์แปลงตัวอย่างไว้ในพื้นที่อีกด้วย นอกเหนือไปจากการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายของหมู่บ้าน และการประกาศให้ทราบในที่ประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน

ปัญหา อุปสรรค

การจัดกิจกรรมนี้ไม่สามารถดำเนินการตามมติของที่ประชุมในการจัดกิจกรรมครั้งก่อนหน้านี้ได้ เนื่องจากในวันที่ 12 สิงหาคม และ 5 ธันวาคม เป็นวันหยุดราชการ ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ไม่สะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรม อีกทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่ ต้องเข้าร่วมกิจกรรมถวายพระพรของทางอำเภอ จึงจำเป็นต้องเลื่อนวันจัดกิจกรรม

การเดินทางเข้าสู่พื้นที่มีอุปสรรค เพราะทางเข้าที่ใกล้ที่สุดไม่สามารถนำรถยนต์เข้าไปถึงจุดทางลงสู่พื้นที่ได้ เพราะต้องผ่านสวนปาล์มที่มีทางห้อยต่ำ จึงต้องใช้การเดินเท้า หรือรถจักรยานยนต์แทนในระยะทางประมาณ 150 เมตร เมื่อประสานงานกับเจ้าของสวนปาล์มเพื่อดำเนินการตัดทางที่รถ ก็ไม่ได้รับความยินยอม ขณะที่เส้นทางอีกเส้นหนึ่งที่มีความสะดวกกว่า เพราะไม่มีสวนปาล์มกั้นก็อยู่ห่างไปอีก 200 เมตร แต่ก็ต้องใช้การเดินเท้าเข้าไปราว

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีตอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

100 เมตร ขณะที่ทางลงสู่พื้นที่ที่มีความลาดชันสูง แม้ว่าจะมีการปรับให้เป็นขั้นบันได และมีราวจับ แต่ก็เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุสำหรับผู้ที่มีร่างกายไม่แข็งแรง หรือผู้สูงอายุ

แนวทางแก้ไข และข้อเสนอแนะ

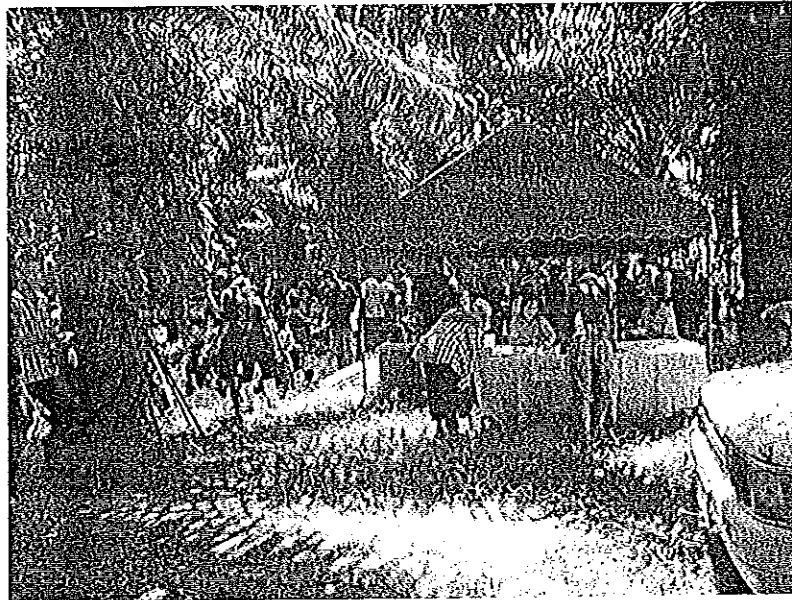
ทีมวิจัยต้องการสร้างทางเข้าสู่พื้นที่ ซึ่งรถยนต์สามารถเข้าถึง โดยเส้นทางนั้นไม่มีความขัดแย้งกับคนในพื้นที่ คือ เส้นทางริมขอบป่าชายเลนพื้นที่อนุรักษ์ ซึ่งอยู่ติดกับถนนทางเข้าสวนของนายพด สมุทรวารี หนึ่งในทีมนักวิจัย โดยทีมวิจัยต้องการตัดถนนขนาดความกว้าง 3 เมตรตรงเข้าไปในพื้นที่ ซึ่งมีระยะทางประมาณ 50 เมตร โดยการตัดถนนเข้าไปไม่ได้เป็นการทำลายป่าแต่อย่างใด เนื่องจากเป็นพื้นที่โล่ง และวางแผนที่จะปลูกจากทั้งสองข้างทาง เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้กับป่าอีกด้วย แต่ทีมวิจัยต้องได้รับอนุมัติจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จึงจะสามารถดำเนินการได้

ปลูกป่าชายเลน

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอี๊ดอาด บ้าน

เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ร่วมแรงร่วมใจปลูกป่าชายเลน

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ - คลองอี๊ดอาด บ้าน

เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ปล่อยหอยกัน - ปล่อยปูดำ

กิจกรรมที่ 11 : สสำรวจภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน

สถานที่ : ภายในชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านเกาะนก

วัน เดือน ปี ที่ดำเนินกิจกรรม : 20 มกราคม 2558

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม: เพื่อทราบข้อมูลปริมาณการจับปูแต่ละวันว่ามีการเปลี่ยนแปลงเท่าไร

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม : หัวหน้าโครงการและทีมนักวิจัยจำนวน 16 คน ที่ปรึกษาโครงการจำนวน 2 คน

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม :

ขั้นตอนเตรียมการ

หัวหน้าทีมนักวิจัย ร่วมกับฝ่ายประสานงานนัดหมายทีมนักวิจัยประชุมเพื่อวางแผนการทำงาน ประสานงานในส่วนของการจัดหาสำหรับจัดเลี้ยงผู้เข้าร่วมกิจกรรม ฝ่ายเลขานุการจัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องของโครงการ ส่วนเหรียญกบเปิดเงินล่วงหน้าเพื่อจ่ายเป็นค่าอาหาร ค่าถ่ายเอกสาร ค่าตอบแทนหัวหน้าโครงการ ค่าตอบแทนนักวิจัย และค่าประสานงาน

เครื่องมือและวิธีการ

1. แบบลงชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม
2. แบบบันทึกผลการสำรวจ
3. แบบใบรับรองแทนในเสร็จรับเงินสำหรับเหรียญกบ เพื่อเป็นหลักฐานในการจ่ายเงิน
ค่าประสานงาน และค่าถ่ายเอกสาร
4. ใบสำคัญรับเงิน ค่าตอบแทนหัวหน้าโครงการและทีมนักวิจัย ค่าอาหาร

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ - คลองอี๊ดอาด บ้าน

เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

5. กล้องถ่ายรูป สำหรับการบันทึกภาพการทำกิจกรรม
6. เครื่องคอมพิวเตอร์ สำหรับการพิมพ์งาน
7. เครื่องพริ้นท์เตอร์ สำหรับการพิมพ์เอกสารที่เกี่ยวข้อง
8. กระดาษสีขาว ขนาด A 4 เพื่อใช้ในงานพิมพ์

ผลการดำเนินงาน

หัวหน้าทีมนักวิจัย ซึ่งแจ้งเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมสำรวจภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับทราบ และได้มีการแบ่งทีมนักวิจัยออกเป็น 3 ชุด ชุดละ 6 คน เพื่อสำรวจจำนวนประชากรเรือประมง และสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพตกปูดำในชุมชนทั้ง 3 ชุมชนตามแบบบันทึกผลการสำรวจ

สรุปผลและแผนงาน

ทีมวิจัยได้ออกสำรวจจำนวนประชากรเรือประมงพบว่า มีเรือหางยาวจำนวน 25 ลำ และเรือท้องแบนอีก 50 ลำ แต่ผู้ประกอบการอาชีพจับปูดำในชุมชนบ้านเกาะนกทั้ง 3 ชุมชน ซึ่งใช้เรือท้องแบนมีจำนวนทั้งสิ้น 24 คน แบ่งออกเป็นชุมชนบ้านเกาะนกจำนวน 9 คน ชุมชนบ้านห้วยไม้ไผ่ 8 คน และชุมชนบ้านคลองเจริญ 7 คน อาชีพตกปูดำสามารถทำได้ระหว่างแรม 13. ค่ำ ถึง แรม 5 .ค่ำ รวม 22 วัน ทำให้มีรายได้ระหว่าง 300-600 บาทต่อวัน จากการจับได้คนละ 2-5. กิโลกรัมต่อวัน

ปริมาณการจับปูดำในแต่ละวันไม่เท่ากัน มีการเปลี่ยนแปลงแบบขึ้น-ลง เนื่องจากความแตกต่างกันของขนาด และจำนวนคนที่ออกตกปูในแต่ละวัน รวมไปถึงปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อม เช่น สภาพอากาศ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ปริมาณของปูดำที่จับได้นั้นไม่นับรวมปูที่มีขนาดเล็ก คือ ไม่เกินความกว้าง 3 นิ้วมือ เนื่องจากผู้ที่จับได้ทิ้งกลับลงในทะเลทั้งหมด

แบบบันทึกผลการสำรวจปริมาณการจับปูดำ

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล	อายุ (ปี)	ปริมาณการ จับปูต่อวัน (กิโลกรัม)	รายได้ต่อวัน (บาท)
1	นายวิค สมุทรวารี	58	2- 5	300-600

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอีตอาด บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

2	นายสถาพร ดาวกระจาย	50	2- 5	300-600
3	นายอุทิศ อัมมัต	46	2- 5	300-600
4	นายสุชาติ ทองชุม	42	2- 5	300-600
5	นายสังเวียน โทอุดทา	43	2- 5	300-600
6	นายสมพร หมุ่มมาก	39	2- 5	300-600
7	นายสุพจน์ ทัพไชย	45	2- 5	300-600
8	นายเรวัตร์ ดาวกระจาย	27	2- 5	300-600
9	นายนนท์ กงเกลียง	20	2- 5	300-600
10	นายสมนึก บุงหา	65	2- 5	300-600
11	นายสุวิน แซ่ขอ	47	2- 5	300-600
12	นายอุสัน หลงหล้า	50	2- 5	300-600
13	นายจักษ์พันธุ์ ตันสกุล	16	2- 5	300-600
14	นายสมพร บุงหา	25	2- 5	300-600
15	นายโสภ หลงหล้า	50	2- 5	300-600
16	นายปัญญาวุฒิ หลงหล้า	18	2- 5	300-600
17	นายสืบศักดิ์ หลงหล้า	40	2- 5	300-600
18	นายมนคง จารีก	38	2- 5	300-600
19	นายห้าโหรน สุวิสัน	45	2- 5	300-600

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอี๊ดอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

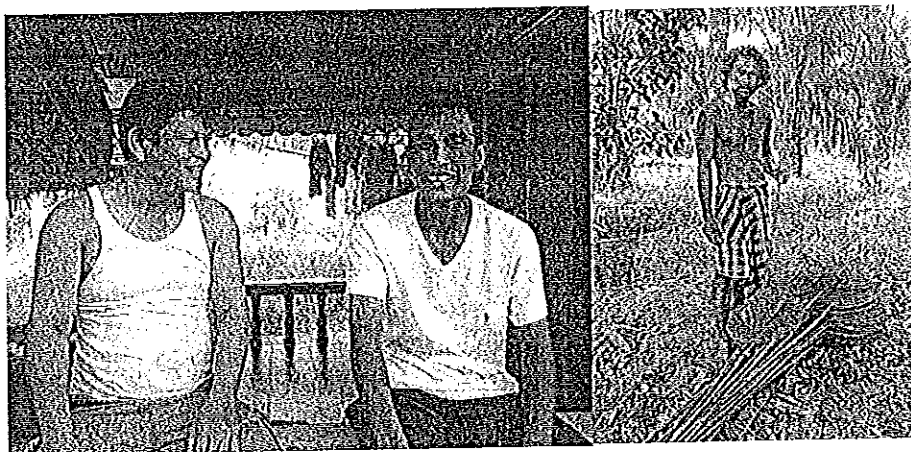
20	นายวันชัย จันทร์แก้ว	36	2- 5	300-600
21	นายอรรถชัย ละไมหมาด	25	2- 5	300-600
22	นายรณชัย วารี	30	2- 5	300-600
23	นายชาญวิทย์ จารีก	45	2- 5	300-600
24	นายอุเสิน จารีก	50	2- 5	300-600

ปัญหา อุปสรรค

การสำรวจไม่ได้ข้อมูลซึ่งตรงกับข้อเท็จจริง 100 เปอร์เซ็นต์ เนื่องจากผู้ประกอบการอาชีพนี้ไม่ได้มีการจดบันทึกปริมาณที่จับได้ในแต่ละวันของตนเอง อีกทั้งในการสำรวจก็ไม่สามารถลงสำรวจตรงกับวันที่กลุ่มเป้าหมายออกตกปูดำ เนื่องจากที่มนักวิจัยมีภาระงานอื่นที่ต้องทำ ทำให้ไม่สามารถไปหากกลุ่มเป้าหมายได้ทุกวัน ประกอบกับกลุ่มเป้าหมายบางคน ไม่ได้ให้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากนัก เพราะเกรงว่าจะมีผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของตนเอง แม้ว่าที่มนักวิจัยจะได้ชี้แจงเหตุผลของการสำรวจก็ตาม ขณะที่บางคนได้มีการนัดหมายเอาไว้ล่วงหน้าแต่เมื่อถึงเวลานัดกลับไม่พบตัว หรือติดธุระอื่นที่จำเป็น ทำให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงในวันนั้นถูกลืมไปเมื่อเลื่อนไปสัมภาษณ์ในวันอื่น

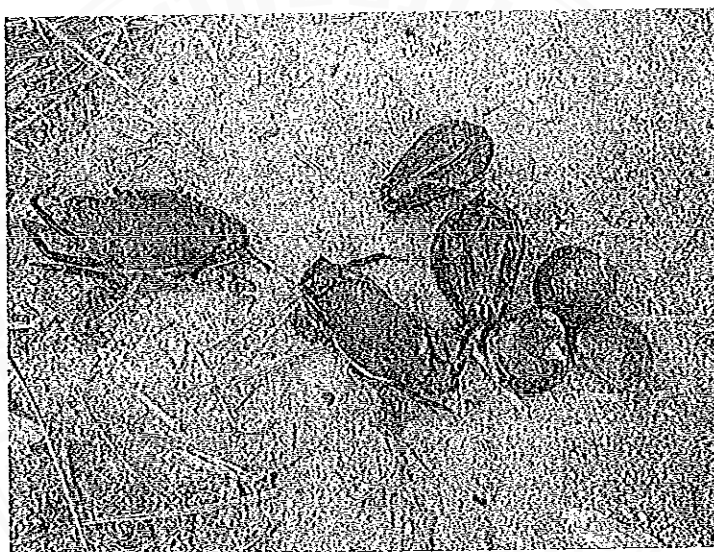
แนวทางแก้ไข และข้อเสนอแนะ

ขอความร่วมมือให้กลุ่มเป้าหมายบันทึกปริมาณการจับปูดำในในแต่ละวันของตนเอง โดยกรอกข้อมูลลงในแบบสำรวจที่มนักวิจัยจัดทำให้ และเก็บคืนเมื่อหมดช่วงระยะเวลาของการจับปูดำในเดือนนั้น ๆ

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมีนเคซ - คลองอีคอด บ้าน
เกาะนค ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ลงพื้นที่สำรวจและสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพตกปูดำ

ปูดำและหอยก้น

กิจกรรมที่ 12 : สำรวจการใช้ประโยชน์การประมงชายฝั่ง

สถานที่ : ภายในชุมชนหมู่ที่ 2 บ้านเกาะนก

วัน เดือน ปี ที่ดำเนินกิจกรรม : 20 กุมภาพันธ์ 2558

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม : ศึกษาข้อมูลการใช้ประโยชน์จากป่าจาก

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม : หัวหน้าโครงการและทีมนักวิจัยจำนวน 16 คน ที่ปรึกษาโครงการ 2 คน

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม :

ขั้นตอนเตรียมการ

หัวหน้าทีมนักวิจัย ร่วมกับฝ่ายประสานงานนัดหมายทีมนักวิจัยประชุมเพื่อวางแผนการทำงานประสานงานในส่วนของอาหารสำหรับจัดเลี้ยงผู้เข้าร่วมกิจกรรม ฝ่ายเลขานุการจัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องของโครงการ ส่วนเหรียญกษาปณ์เบิกเงินล่วงหน้าเพื่อจ่ายเป็นค่าอาหาร ค่าถ่ายเอกสาร ค่าตอบแทนหัวหน้าโครงการ ค่าตอบแทนนักวิจัย และค่าประสานงาน

เครื่องมือและวิธีการ

1. แบบลงชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม
2. แบบบันทึกผลการสำรวจ
3. แบบใบรับรองแทนในเสร็จรับเงินสำหรับเหรียญกษาปณ์ เพื่อเป็นหลักฐานในการจ่ายเงิน

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมีนเดซ – คลองอีตอาด บ้าน

เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ค่าประสานงาน และค่าถ่ายเอกสาร

4. ใบสำคัญรับเงิน ค่าตอบแทนหัวหน้าโครงการและทีมวิจัย ค่าอาหาร
5. กล้องถ่ายรูป สำหรับการบันทึกภาพการทำกิจกรรม
6. เครื่องคอมพิวเตอร์ สำหรับการพิมพ์งาน
7. เครื่องพริ้นเตอร์ สำหรับการพิมพ์เอกสารที่เกี่ยวข้อง
8. กระดาษสีขาว ขนาด A 4 เพื่อใช้ในงานพิมพ์

ผลการดำเนินงาน

หัวหน้าทีมวิจัย ซึ่งแจ้งเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมสำรวจการใช้ประโยชน์จากการประมงชายฝั่งให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับทราบ และได้มีการแบ่งทีมนักวิจัยออกเป็น 3 ชุด ชุดละ 6 คน เพื่อสำรวจและสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพในชุมชนทั้ง 3 ชุมชนตามแบบบันทึกผลการสำรวจ

สรุปผลและแผนงาน

ทีมวิจัยได้ออกสำรวจผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวกับจากในชุมชนบ้านเกาะนกกทั้ง 3 ชุมชน พบว่า มีผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวกับจาก 2 รูปแบบคือ ตัดใบจากและตัดยอดจาก

มีผู้ตัดยอดจากเพื่อมาทำใบจากสำหรับการสูบ รวมทั้งสิ้น 5 คน มีรายได้เฉลี่ย 4,500 บาท/เดือน โดยผู้ที่ทำใบจากขาย จะออกตัดยอดจากเดือนละ 4 ครั้ง ครั้งละไม่ต่ำกว่า 5 ยอด

อาชีพตัดใบจากมาทำจากมุงหลังคาขาย จะออกไปตัดใบจากครั้งละอย่างน้อย 3 มัดใหญ่ และตัด 3 ครั้งต่อเดือน ซึ่งผู้ประกอบการอาชีพนี้มีจำนวน 1 คน มีรายได้เฉลี่ย 3,000 บาท/เดือน

นอกจากนี้ยังมีผู้ที่ตัดยอดจากเพื่อสูบเองอีก 5 คน โดยตัดยอดจากครั้งละ 3-5 ยอด และตัดเดือนละ 2 ครั้ง

เมื่อมีการสอบถามเกี่ยวกับการอนุรักษ์จาก พบว่า ผู้ประกอบการอาชีพส่วนใหญ่ไม่เคยปลูกจากเพื่อเพิ่มปริมาณของจาก และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตัดจากอย่างถูกวิธีน้อยมาก

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอี๊ดอวด บ้านเกาะนกก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

แบบบันทึกผลการสำรวจการใช้ประโยชน์จากป่าจาก

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	อายุ (ปี)	ทำใบจาก	ทำจากมุง หลังคา
1	นางพรรณี ทัพไชย	80	√	-
2	นางสมใจ สมุทรวารี	59	√	-
3	นางหม้าย สมุทรวารี	64	√	-
4	นางทิพย์ หาญทะเล	45	√	-
5	นางดวงสมร เกิดฉาย	59	√	-
6	นางสุขศรี ดาวกระจาย	49	-	√

ปัญหา อุปสรรค

ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับจาก ไม่ได้มีการจดบันทึกปริมาณของจากที่ตัดมาทำใบจากและรายได้จากการจำหน่ายในแต่ละวันของตนเอง นอกจากนี้กลุ่มเป้าหมายบางคนไม่ได้ให้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากนัก เพราะเกรงว่าจะมีผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของตนเอง แม้ว่าทีมนักวิจัยจะได้ชี้แจงเหตุผลของการสำรวจก็ตาม ขณะที่บางคนได้มีการนัดหมายเอาไว้ล่วงหน้าแต่เมื่อถึงเวลานัดกลับไม่พบตัว หรือคิดธุระอื่นที่จำเป็น

แนวทางแก้ไข และข้อเสนอแนะ

ขอความร่วมมือให้กลุ่มเป้าหมายบันทึกปริมาณการตัดใบจากและยอดจากของตนเอง โดยกรอกข้อมูลลงในแบบสำรวจที่ทีมนักวิจัยจัดทำให้ และส่งคืนเมื่อกรอกข้อมูลเรียบร้อยแล้ว

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอี๊ดอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ลงพื้นที่สำรวจและสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพทำไบจาก

กิจกรรมที่ 13 : สำรวจติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

สถานที่ : พื้นที่ทำไร่บริเวณคลองหมื่นเดช-คลองอี๊ดอาด บ้านเกาะนก

วัน เดือน ปี ที่ดำเนินกิจกรรม : 25 เมษายน 2558

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม : เพื่อทราบเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของพันธุ์ไม้ป่าชายเลนต่าง ๆ ในแปลงตัวอย่าง

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม : ทีมนักวิจัยจำนวน 16 คน ที่ปรึกษาโครงการจำนวน 2 คน และผู้เข้าร่วมการสำรวจจำนวน 10 คน

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม :

ขั้นตอนเตรียมการ

หัวหน้าทีมนักวิจัย ร่วมกับฝ่ายประสานงานนัดหมายทีมนักวิจัยประชุมเพื่อวางแผนการทำงาน ในการสำรวจความเปลี่ยนแปลงของพันธุ์ไม้ป่าชายเลนต่าง ๆ ในแปลงตัวอย่าง ประสานงานในส่วนของอาหารสำหรับจัดเลี้ยงผู้เข้าร่วมกิจกรรม สั่งพิมพ์ป้ายกิจกรรม ฝ่ายเลขานุการจัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องของโครงการ ส่วนเหรียญกบิกเงินล่วงหน้าเพื่อจ่ายเป็นค่าอาหาร ค่าถ่ายเอกสาร และค่าประสานงาน

เครื่องมือและวิธีการ

1. แบบลงชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม
2. แบบบันทึกผลการสำรวจ
3. แบบใบรับรองแทนในเสร็จรับเงินสำหรับเหรียญกบิก เพื่อเป็นหลักฐานในการจ่ายเงิน

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอี๊ดอาด บ้าน

เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ค่าประสานงาน และค่าถ่ายเอกสาร

4. ใบสำคัญรับเงิน ค่าตอบแทนหัวหน้าโครงการและทีมวิจัย ค่าอาหาร
5. กล้องถ่ายรูป สำหรับการบันทึกภาพการทำกิจกรรม
6. เครื่องคอมพิวเตอร์ สำหรับการพิมพ์งาน
7. เครื่องพริ้นเตอร์ สำหรับการพิมพ์เอกสารที่เกี่ยวข้อง
8. กระดาษสีขาว ขนาด A 4 เพื่อใช้ในงานพิมพ์
9. สายวัดขนาดต้นไม้
10. ป้ายประชาสัมพันธ์แปลงตัวอย่าง 3 ป้าย
11. แสงสำหรับชุดหลุมปักเสาดัดป้ายประชาสัมพันธ์แปลงตัวอย่าง
12. เสาดัดป้ายประชาสัมพันธ์แปลงตัวอย่าง

ผลการดำเนินงาน

หัวหน้าทีมนักวิจัย ชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมสำรวจติดตามประเมินผลการดำเนินงานให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับทราบ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึกผลการสำรวจลงในแบบสำรวจ พร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ในการจัดเตรียมอุปกรณ์ในการสำรวจ และนัดหมายเวลาในการเดินทางไปยังพื้นที่แปลงตัวอย่าง

สรุปผลและแผนงาน

หัวหน้าทีมนักวิจัย ทีมนักวิจัย ที่ปรึกษาโครงการ และผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้ออกเดินทางสู่แปลงตัวอย่าง โดยทางเท้า ตั้งแต่เช้า เพื่อหลีกเลี่ยงน้ำขึ้น ซึ่งจะทำให้ไม่สะดวกในการปฏิบัติงาน ทีมนักวิจัยได้ปักป้ายประชาสัมพันธ์แปลงตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 3 ป้าย จากนั้นได้แยกกันปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ทั้งการสำรวจจำนวนต้นไม้ที่มีชีวิตรอด สำรวจสภาพการกักเซาะตลิ่ง สำรวจการเข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ และ วัดขนาดของต้นไม้ที่ปลูกในพื้นที่ ซึ่งพบว่า ต้นไม้ที่ปลูกมีอัตราการรอดเกือบทั้งหมด มีเพียงแค่ต้นจากเท่านั้นที่มีบางส่วนตายไป เพราะการปลูกที่ไม่ถูกวิธี การกักเซาะตลิ่งของน้ำไม่ได้เพิ่มขึ้นไปจากเดิม เนื่องจากไม่เกิดฝนตกหนักติดต่อกันหลายวันเช่นปีที่ผ่านมา ทำให้น้ำไม่ไหลแรงมากนัก ประกอบกับมีต้นไม้ต่าง ๆ ขึ้นริมตลิ่งมากขึ้น จึงช่วยยึดดินเอาไว้ได้ ส่วนต้นไม้ที่มีอัตราการเจริญเติบโตเร็วที่สุดคือ คั้น โกงกาง ที่ส่วนใหญ่มีขนาดความสูงกว่า 2 เมตร และขึ้นเป็นแถวอย่างสวยงาม ส่วนต้นจากในพื้นที่ ซึ่งมีอยู่โดยธรรมชาติก่อนหน้าที่จะมีการดำเนินการวิจัย ได้ถูกตัดยอดเป็นจำนวนมาก ทำให้ไม่เห็นยอดจากที่มีขนาดใหญ่เลย

ปัญหา อุปสรรค

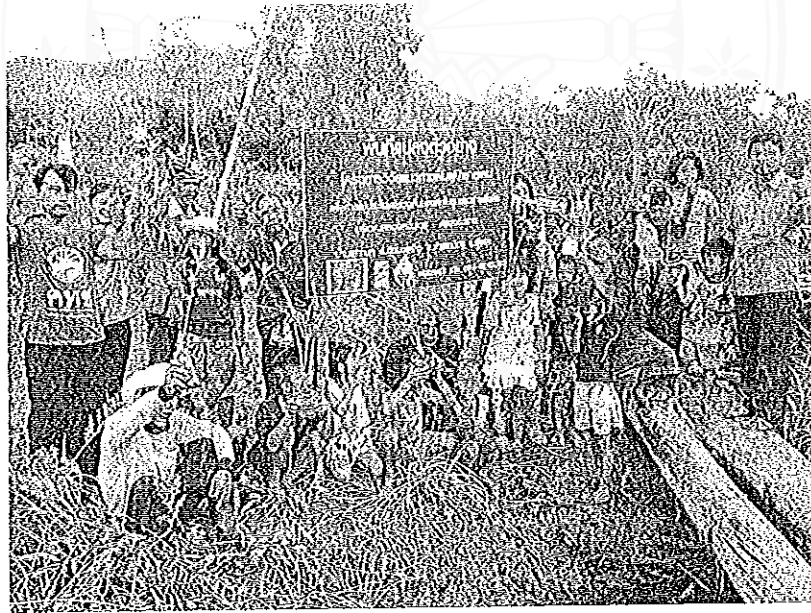
โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอี๊ดอาด บ้าน

เกาะนกก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

พื้นที่แปลงตัวอย่าง ถึงแม้ว่าจะเป็นพื้นที่นาร้าง แต่ก็มีวัชพืชขึ้นเป็นจำนวนมาก รวมไปถึงต้นเหียงอกปลาหมอกที่ขึ้นหนาทึบ ทำให้การสำรวจไม่ค่อยสะดวกเท่าที่ควร โดยเฉพาะเมื่อนำเยาวชนเข้าไปร่วมสำรวจด้วย ขณะที่ทางเดินเท้า ซึ่งเป็นทางไม้ไผ่ได้ชำรุดไปตามกาลเวลา จนเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

แนวทางแก้ไข และข้อเสนอแนะ

ต้องดำเนินการถางพื้นที่ก่อนการสำรวจ เพื่อให้เกิดความสะดวกและประหยัดเวลาในการสำรวจ

ติดตั้งป้ายพื้นที่แปลงตัวอย่าง

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ -- คลองอีตอาด บ้าน

เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ต้นโกงกาง

ต้นจาก

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมีแดง - คลองอีตอาด บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

กิจกรรมที่ 14 : สรุปรบเทียบจากการดำเนินงานวิจัย

สถานที่ : ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 บ้านเกาะนก

วัน เดือน ปี ที่ดำเนินกิจกรรม : 27 เมษายน 2558

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม : หัวหน้าโครงการและทีมนักวิจัยจำนวน 16 คน ที่ปรึกษาโครงการจำนวน 2 คน

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม :

ขั้นตอนเตรียมการ

หัวหน้าทีมนักวิจัย ร่วมกับฝ่ายประสานงานนัดหมายทีมนักวิจัยและที่ปรึกษาโครงการร่วมประชุมเพื่อกิจกรรมสรุปรบเทียบจากการดำเนินงานวิจัย ติดต่อประสานงานในส่วนของอาหารสำหรับจัดเลี้ยงผู้เข้าร่วมกิจกรรม ฝ่ายเลขานุการเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องของ โครงการ ส่วนเหรียญเบิกเงินล่วงหน้าเพื่อจ่ายเป็นค่าอาหาร ค่าถ่ายเอกสาร ค่าวัสดุ ค่าประสานงาน และค่าตอบแทนหัวหน้าโครงการและทีมนักวิจัย

เครื่องมือและวิธีการ

1. แบบบันทึกการประชุมสำหรับเลขานุการใช้บันทึกผลการประชุม
2. แบบลงชื่อผู้เข้าร่วมการประชุม
3. แบบใบรับรองแทนในเสร็จรับเงิน ใบสำคัญรับเงินสำหรับเหรียญ เพื่อเป็นหลักฐานในการจ่ายเงินค่าอาหาร ค่าประสานงาน ค่าวัสดุ ค่าถ่ายเอกสาร และค่าตอบแทนหัวหน้าโครงการและทีมนักวิจัย
4. กล้องถ่ายรูป สำหรับการบันทึกภาพการทำกิจกรรม
5. เครื่องคอมพิวเตอร์ สำหรับการพิมพ์งาน
6. เครื่องพริ้นเตอร์ สำหรับพิมพ์เอกสารที่เกี่ยวข้อง
7. กระดาษสีขาว ขนาด A 4 เพื่อใช้ในงานพิมพ์
8. กระดาษขาว-เทา
9. ปากกาเคมี

ขั้นตอนดำเนินการ

หัวหน้าทีมนักวิจัยกล่าวทบทวนเกี่ยวกับกิจกรรมงวดที่ 2 และบอกวัตถุประสงค์ของการเรียกทีมนักวิจัยเข้าร่วมการประชุม หลังจากนั้นให้สอบถามความคิดเห็นของทีมนักวิจัยแต่ละคนเกี่ยวกับบทเรียนที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นกรณีศึกษาสำหรับการดำเนินกิจกรรมที่มีลักษณะใกล้เคียงกันในอนาคตต่อไป

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีตอาด บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

สรุปผลและแผนงาน

ที่ประชุมได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ในงวดที่ 2 เริ่มตั้งแต่กิจกรรมการปลูกป่าชายเลน และปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ซึ่งต่างเห็นพ้องต้องกันว่าควรปล่อยสัตว์น้ำซึ่งหายากมากขึ้นในท้องถิ่น เช่น หอยกัน และหอยอื่น ๆ ซึ่งเป็นที่นิยมในการบริโภคของคนในพื้นที่ แต่ต่างก็มีความกังวลว่า คนที่ไม่ได้เข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้จะเข้ามาเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ เมื่อทราบข่าวว่ามีการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำจำนวนมากในบริเวณ โครงการวิจัย ซึ่งทีมนักวิจัยไม่สามารถเข้าไปดูแลได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากพื้นที่กว้างขวาง และต่างก็มีภาระกิจอื่นที่ต้องทำ ทำให้ไม่สามารถลงไปเฝ้าพื้นที่ได้

ในส่วนของพันธุ์ไม้ที่ปลูกในพื้นที่ ควรจะเน้นป่า โกงกาง มากกว่าจาก เนื่องจากเป็นพืชที่โตเร็ว เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์ต่าง ๆ มากกว่าจาก ซึ่งมีผู้เข้าไปทำประโยชน์มากกว่าการร่วมมือในการอนุรักษ์กับทีมนักวิจัย และเมื่อจาก โตก็จะถูกตัดยอดตั้งแต่ยอดยังเล็ก ทำให้ต้นจากไม่สมบูรณ์ หรือตายไปก่อนที่จะโตเต็มที่ อีกทั้งป่า โกงกางก็เป็นแนวป้องกันการพังทลายของดินเป็นอย่างดีอีกด้วย

ในส่วนของผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวกับป่าชายเลนนั้น การบอกให้พวกเขาเข้าร่วมการอนุรักษ์นั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ยากมาก เนื่องจากต่างคนต่างคิดว่า ถ้าตนเองไม่เข้าไปตัด คนอื่นก็ตัดอยู่ดี ทำให้ทีมนักวิจัยหันมาเน้นการร่วมอนุรักษ์กับกลุ่มเด็กและเยาวชนแทน เพราะเห็นว่าไม่อ่อนดัดง่าย ไม่แก่ดัดยาก

ถ้าทีมนักวิจัยยังไม่สามารถทำให้พื้นที่นาร้างกลับมาสมบูรณ์อย่างในอดีตได้ การการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลนคลองหมีนเดช-คลองอีตอาด บ้านเกาะนก จำเป็นต้องอาศัยตัวบทกฎหมายป่าชายเลน โดยขอความร่วมมือจากสถานีพัฒนาป่าไม้ชายเลนที่ 19 ลำแก่น ในการปักป้ายประกาศพื้นที่อนุรักษ์ 120 ไร่ และพื้นที่โครงการวิจัยเพื่อฟื้นฟูป่าชายเลนคลองหมีนเดช-คลองอีตอาด 20 ไร่ ให้เป็นเขตห้ามตัดไม้ทำลายป่าอย่างเด็ดขาด พร้อมกันนี้ให้ดำเนินการออกกฎหมายหมู่บ้านเพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้ปฏิบัติตามอีกหนทางหนึ่งด้วย

การทำทางเดินเท้าที่มั่นคงแข็งแรง เพื่อไปยังบริเวณพื้นที่อนุรักษ์เป็นสิ่งจำเป็น เพื่อความสะดวกของผู้ที่ประสงค์จะมาปลูกป่าหรือปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำในพื้นที่ในอนาคตเป็นสิ่งที่ทีมนักวิจัยต้องการเป็นอย่างยิ่ง เพราะแพไม้ไผ่ที่กลุ่มบริษัทท่องเที่ยวใช้สำหรับการล่องแพบริเวณคลองวังကျီ ตำบลลำแก่น อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ให้การอนุเคราะห์มานั้น ได้ชำรุดไปตามกาลเวลา และเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุเมื่อขึ้นไปเดิน

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมีนเดช – คลองอีตอาด บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ปัญหา/อุปสรรค

หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสถานีพัฒนาป่าไม้ชายเลนที่ 19 ลำแก่น มีการเปลี่ยนแปลงในตำแหน่งผู้นำขององค์กร ทำให้ความร่วมมือระหว่างโครงการวิจัยกับหน่วยงานต้องสะดุดไปด้วย และทีมนักวิจัยก็ไม่กล้าเข้าไปดำเนินการตามแผนงานที่วางเอาไว้ เช่น การขุดดินเพื่อทำทางเดินเท้า เนื่องจากเกรงว่าจะถูกจับกุมแนวทางแก้ไข และข้อเสนอแนะ

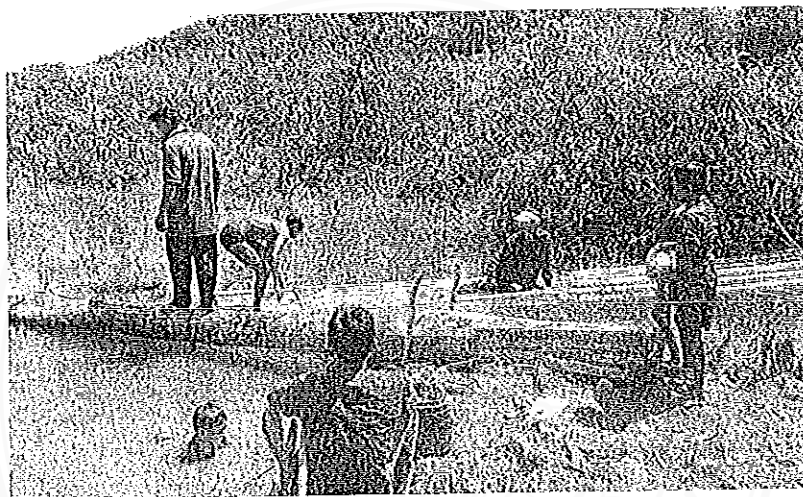
ทีมนักวิจัยควรทำหนังสือเชิญหัวหน้าสถานีพัฒนาป่าไม้ชายเลนที่ 19 ลำแก่นคนใหม่ ร่วมพูดคุยกับทีมนักวิจัยเกี่ยวกับแผนอนุรักษ์ตามโครงการวิจัย และลงพื้นที่พร้อมกับทีมนักวิจัย เพื่อให้ได้ทราบข้อเท็จจริงและความต้องการของทีมนักวิจัย

ทางลงพื้นที่โครงการวิจัยก่อนข้างชัน

ทางเดินเท้าไม้ไผ่ที่ผู้หวังไปตามกาลเวลา

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอี๊ดอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

สภาพน้ำที่ขุ่นสูงในพื้นที่แปลงตัวอย่าง

กิจกรรมที่ 15 : จัดเวทีนำเสนอผลการวิจัยและปิดโครงการวิจัย

สถานที่ : ศูนย์วัฒนธรรมบ้านเกาะนก

วัน เดือน ปี ที่ดำเนินกิจกรรม : 29 เมษายน 2558

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม: ประชาชนและเยาวชนมีจิตสำนึกและตระหนักในคุณค่าของป่าชายเลนและช่วยกันอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลน

จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม : หัวหน้าโครงการและทีมนักวิจัยจำนวน 16 คน ที่ปรึกษาโครงการจำนวน 2 คน ประชาชนและเยาวชนในหมู่บ้านเกาะนกจำนวน 100 คน

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม :

ขั้นตอนเตรียมการ

หัวหน้าทีมนักวิจัย ร่วมกับฝ่ายประสานงานนัดหมายทีมนักวิจัยประชุมเพื่อวางแผนการทำงาน ในกิจกรรมจัดเวทีนำเสนอผลการวิจัยและปิดโครงการวิจัย ประสานงานในส่วนของการจัดหาอาหารสำหรับจัดเลี้ยงผู้เข้าร่วมกิจกรรม สั่งพิมพ์ป้ายกิจกรรม ฝ่ายเลขานุการจัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องของ โครงการ ส่วนเหรียญเบิกเงินล่วงหน้าเพื่อจ่ายเป็นค่าอาหาร ค่าถ่ายเอกสาร ค่าบำรุงสถานที่ ค่าวิทยากร ค่าของที่ระลึก และค่าประสานงาน

เพื่อให้การปิดการวิจัยเป็นที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น ทางทีมนักวิจัยได้เห็นชอบให้จัดทำวิดีโอเพื่อนำเสนอ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ผ่านมาของ โครงการ รวมไปถึงการประกอบอาชีพ และอาหารที่ได้จากป่าชายเลน

เครื่องมือและวิธีการ

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอี๊ดอาด บ้าน

เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

1. หนังสือเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรม
 2. กำหนดการจัดกิจกรรม
 3. แบบบันทึกการประชุมสำหรับเลขานุการใช้บันทึกผลการประชุม
 4. แบบลงชื่อผู้เข้าร่วมการประชุม
 5. แบบใบรับรองแทนใบเสร็จรับเงิน ใบสำคัญรับเงินสำหรับเหรียญ เพื่อเป็นหลักฐานในการจ่ายเงิน
- ค่าอาหาร ค่าประสานงาน ค่าวัสดุ ค่าถ่ายเอกสาร ค่าตอบแทนหัวหน้าโครงการและทีมนักวิจัย
ค่าบำรุงสถานที่ ค่าวิทยากร และค่าของที่ระลึก
6. กล้องถ่ายรูป สำหรับการบันทึกภาพการทำกิจกรรม
 8. เครื่องฉายภาพ และจอโปรเจกเตอร์ สำหรับการนำเสนอวิดีโอ ภาพนิ่ง และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
 9. เครื่องคอมพิวเตอร์ สำหรับการพิมพ์งาน และนำเสนอผลงาน
 10. เครื่องพริ้นเตอร์ สำหรับพิมพ์เอกสารที่เกี่ยวข้อง
 11. กระดาษสีขา ขนาด A 4 เพื่อใช้ในงานพิมพ์

ผลการดำเนินงาน

หัวหน้าทีมนักวิจัย ซึ่งแจ้งเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเวทีนำเสนอผลการวิจัยและปิดโครงการวิจัย เพื่อให้ประธานในพิธีเปิดและผู้เข้าร่วมประชุมได้รับทราบ หลังจากประธานในพิธีได้ให้ข้อเสนอแนะและความรู้ที่เป็นประโยชน์แล้ว การนำเสนอผลการวิจัยเริ่มต้นขึ้นตามหมายกำหนดการข้างล่างนี้

กำหนดการจัดกิจกรรมจัดเวทีนำเสนอผลการวิจัยและปิดโครงการวิจัย
โครงการแนวทางฟื้นฟูป่าชายเลนเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน
บริเวณคลองหมื่นเดช-คลองอีตาด บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ณ อาคารศูนย์วัฒนธรรมบ้านเกาะนก

วันที่ 29 เมษายน พ.ศ.2558

เวลา 14.30 น.	- ลงทะเบียนผู้เข้าร่วมกิจกรรม
เวลา 15.00 น.	- นายอำนาจ นาวารักษ์ หัวหน้าโครงการวิจัย กล่าวรายงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่อนายสนิท อุดมสุวรรณกุล นายอำเภอท้ายเหมือง ประธานในพิธี
	- ประธานในพิธีเปิดกรวยถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
	- ประธานในพิธีกล่าวเปิดการจัดกิจกรรม

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีตาด บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

- นายประธาน หลีขาว ผู้ดำเนินรายการ กล่าวแนะนำผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมกิจกรรม
- เปิดวิดิทัศน์แนะนำคณะทำงานที่มวิจัยโครงการแนวทางฟื้นฟูป่าชายเลนฯ บ้านเกาะนก
- เปิดวิดิทัศน์แนะนำโครงการแนวทางฟื้นฟูป่าชายเลนฯบ้านเกาะนก และสถานที่ดำเนินโครงการ
 - สาเหตุของการดำเนินโครงการวิจัยฯ
 - สัมภาษณ์พิเศษอดีตชาวนาในพื้นที่โครงการวิจัยฯ
- เปิดวิดิทัศน์การใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน / การประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้อง

กับป่าชายเลน

- ต้นจาก พืชเศรษฐกิจสำคัญในป่าชายเลน / วิธีการตัดยอดจากที่ถูกต้อง
 - / สัมภาษณ์พิเศษผู้ประกอบการอาชีพลอก ใบจากขาย
- ต้นแป้ง พืชที่ถูกลืมน แต่ประโยชน์มากมาย
- สัมภาษณ์พิเศษผู้ประกอบการอาชีพหาหอยดิบ
- เข้าป่าไปฟันเพรียง
- ปูเอี้ยงปูดำ/สัมภาษณ์พิเศษผู้ประกอบการอาชีพหาและขายปูดำ(ปูทะเล)
- หอยกัน ไม่ใช่หอยกัน โปรดช่วยกันดูแล
- สมุนไพรป่าชายเลน ยาดีหาง่ายไม่เปลืองเงิน
- เปิดวิดิทัศน์กิจกรรมที่ดำเนินการในพื้นที่ และ ผลที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรม
 - แพ้ไม้ไผ่...ทางเดินทางเลือก...ดีแต่ไม่ถาวร
- บรรยายหัวข้อ “กว่าจะเป็นทางเดินแพไม้ไผ่...แต่ไม่ใช่คำตอบสุดท้ายของการสร้างเส้นทางชมธรรมชาติถาวร” โดยนายประทีป เกิดฉาย คณะทำงาน/ผู้ประสานงานที่มวิจัย
- เปิดวิดิทัศน์กิจกรรมที่ดำเนินการในพื้นที่ และผลที่เกิดจากการดำเนิน

กิจกรรม

- มือน้อยๆช่วยกันปลูก เพราะป่าคือชีวิตของต้น
- ไม้ต้นนี้เติบโตได้เพราะฝีมือเรา

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอี๊ดอาด บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

วิจัย

- บรรยายหัวข้อ “หยาดเหงื่อเพื่อเมล็ดพันธุ์” โดยนางสาวศิลาพร นาวารักษ์
นางสาวสมฤทัย ชาลีเปี่ยม และนางสาววลัยพร สมทวารี คณะทำงานทีมวิจัย
- บรรยายหัวข้อ “ดูงานเพื่องาน นำประสบการณ์มาปรับใช้”
 - แห่งที่ 1 – ตำบลแหลมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
โดย
นายลักษณะ สมทวารี คณะทำงานทีมวิจัย
 - แห่งที่ 2 - สถานที่ปลูกป่าและอนุรักษ์ป่าชายเลน บ้านบ่อล่าง หมู่ที่
10 ตำบลบางแก้วอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยนายยงยุทธ เถิด
ฉาย คณะทำงานทีมวิจัย
 - แห่งที่ 3 – ศูนย์วิจัยทรัพยากรป่าชายเลนจังหวัดระนอง ตำบลห
งาว อำเภอเมือง จังหวัดระนอง โดยนายอำนาจ นาวารักษ์ คณะทำงานทีม
วิจัย
 - แห่งที่ 4 – ศูนย์เรียนรู้ลอยน้ำป่าชายเลน บ้านจิมี่ หมู่ที่ 8 ตำบล
กะเปอร์ อำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง โดยนายสง่า จินดาพล คณะทำงาน
ทีมวิจัย
- บรรยายหัวข้อ “ชนิดพันธุ์ไม้ที่พบในพื้นที่โครงการวิจัยฯ” โดยนายดีบุก
สมทวารี คณะทำงานทีมวิจัย
- บรรยายหัวข้อ “แผนการพัฒนาพื้นที่โครงการวิจัยฯในอนาคต” โดยนาย
ประทีป เถิดฉาย คณะทำงาน/ผู้ประสานงานทีมวิจัย
- ระดมความคิด เสนอความเห็น เพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและการใช้ประโยชน์ร่วมกันของชุมชน โดยบูรณาการ
ร่วมกับภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ประธานในพิธีมอบป้ายประกาศพื้นที่โครงการวิจัยฯ
- หัวหน้าทีมวิจัยกล่าวปิดโครงการวิจัยฯ
- ร่วมรับประทานอาหาร

17.00 น.

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอีตาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

สรุปผลและแผนงาน

การนำเสนอผลการวิจัยและปิดโครงการวิจัยได้รับความสนใจเป็นอย่างดีจากผู้เข้าร่วมงาน โดยเฉพาะการนำเสนอโดยวีดิทัศน์ ซึ่งมีความน่าสนใจมากกว่าการเสนอด้วยคำพูด ซึ่งไม่เห็นภาพ

ปัญหา อุปสรรค

เนื่องจากบริเวณที่ประชุมมีแสงมากเกินไป เพราะจัดการประชุมในช่วงบ่าย ทำให้ภาพที่เห็นในจอไม่ชัดเจนเท่าที่ควร

แนวทางแก้ไข และข้อเสนอแนะ

จัดการประชุมในตอนเย็นหรือค่ำ หรือจัดการประชุมในห้องที่ไม่มีแสงรบกวน หากต้องเริ่มต้นกิจกรรมในตอนบ่าย และต้องชีวิตทัศน์ประกอบกิจกรรม

-ตัวอย่างหนังสือเชิญหน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วมกิจกรรม-

ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 บ้านเกาะนก

ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

วันที่ 28 เมษายน พ.ศ.2558

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นประธานกิจกรรมจัดเวทีนำเสนอผลการวิจัยและปิดโครงการวิจัย

เรียน นายนพสิทธิ์ อุดมสุวรรณกุล นายอำเภอท้ายเหมือง

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. กำหนดการจัดกิจกรรมโครงการวิจัยฯ

2. บทคัดย่อโครงการวิจัยฯ

เนื่องด้วยโครงการแนวทางฟื้นฟูป่าชายเลนเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช-คลองอีดอาด บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา ได้ดำเนินการมาถึงกิจกรรมสุดท้ายแล้ว คือ กิจกรรมนำเสนอผลการวิจัยและปิดโครงการวิจัย ซึ่งได้กำหนดขึ้นในวันพุธที่ 29 เมษายน พ.ศ.

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีดอาด บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

2558 นี้ ณ ศูนย์วัฒนธรรม บ้านเกาะนก หมู่ที่ 2 ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา เริ่มตั้งแต่เวลา 15.00 น. เป็นต้นไป

คณะกรรมการวิจัยโครงการแนวทางฟื้นฟูป่าชายเลนฯ บ้านเกาะนก จึงขอเรียนเชิญท่านมาเป็นประธานการจัดกิจกรรม และร่วมแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อโครงการวิจัยฯ ตามวันและเวลาดังกล่าวข้างต้น

ขอแสดงความนับถือ

ลงชื่อ

(นายอำนาจ นาวารักษ์)

หัวหน้าคณะกรรมการวิจัยโครงการแนวทางฟื้นฟูป่าชายเลนฯ บ้านเกาะนก

ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 บ้านเกาะนก
ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

วันที่ 28 เมษายน พ.ศ.2558

เรื่อง ขอเรียนเชิญเข้าร่วมกิจกรรมจัดเวทีนำเสนอผลการวิจัยและปิดโครงการวิจัย
เรียน นายกิตติเดช โชโต หัวหน้าสถานีพัฒนาป่าไม้ชายเลนที่ 19 ล่ามแก่น
สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. กำหนดการจัดกิจกรรม โครงการวิจัยฯ

เนื่องด้วยโครงการแนวทางฟื้นฟูป่าชายเลนเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช-คลองอีดอาด บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา ได้ดำเนินการมาถึงกิจกรรมสุดท้ายแล้ว คือ กิจกรรมนำเสนอผลการวิจัยและปิดโครงการวิจัย ซึ่งได้กำหนดขึ้นในวันพุธที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2558 นี้ ณ ศูนย์วัฒนธรรม บ้านเกาะนก หมู่ที่ 2 ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา เริ่มตั้งแต่เวลา 15.00 น. เป็นต้นไป

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีดอาด บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

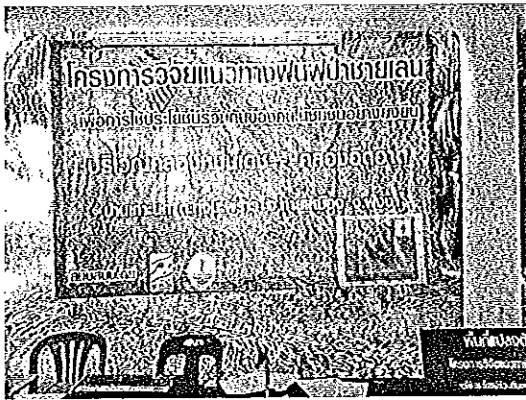
คณะกรรมการทิววิจัย โครงการแนวทางฟื้นฟูป่าชายเลนฯ บ้านเกาะนก จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมรับฟัง และร่วมแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อโครงการวิจัยฯ ตามวัน และเวลาดังกล่าวข้างต้น

ขอแสดงความนับถือ

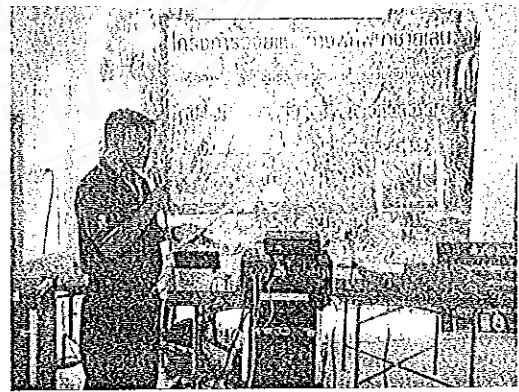
ลงชื่อ

(นายอำนาจ นาวารักษ์)

หัวหน้าคณะกรรมการทิววิจัยโครงการแนวทางฟื้นฟูป่าชายเลนฯ บ้านเกาะนก

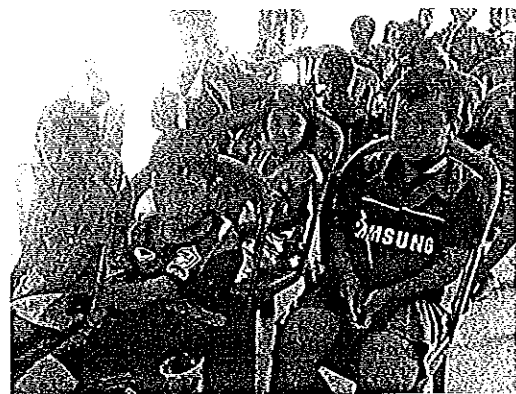
ป้ายประกอบกิจกรรมที่ 15

หัวหน้าโครงการกล่าวรายงานต่อประธาน

ประธานในพิธี กล่าวเปิดกิจกรรมปิดวิจัยฯ

เด็ก ๆ นั่งฟัง นั่งชม อย่างตั้งใจ

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีตาด บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

กำนันศิริ มอบป้ายพื้นที่แปลงตัวอย่าง

ทีมวิจัยฯ(ส่วนหนึ่ง) ถ่ายภาพร่วมกัน

มีขนมจัน น้ำยา แกง ไตปลา เลี้ยงผู้เข้าร่วมงาน

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอี๊ดอาด บ้าน
เกาะนค ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

บทที่ 4

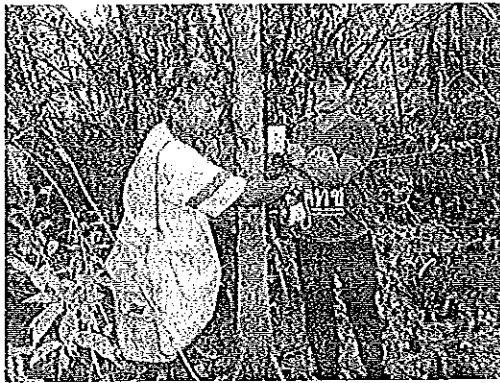
ผลการดำเนินงานวิจัย

จากการศึกษาเกี่ยวกับระบบนิเวศป่าชายเลนบริเวณพื้นที่เสื่อมโทรม(นาร้าง)และฟื้นฟูพื้นที่นาร้างไปสู่ป่าชายเลนที่ยั่งยืนพบว่า ระบบนิเวศป่าชายเลนบริเวณพื้นที่เสื่อมโทรม(นาร้าง) บริเวณคลองหมื่นเดช-คลองอีดอาด

ระบบนิเวศป่าชายเลนบริเวณพื้นที่เสื่อมโทรม(นาร้าง)

ระบบนิเวศป่าชายเลนบริเวณพื้นที่เสื่อมโทรม(นาร้าง) บริเวณคลองหมื่นเดช-คลองอีดอาด มีคลองเล็ก ๆ เข้ามาในพื้นที่ มีชนิดพันธุ์ไม้ทั้งหมด 71 ชนิด โดยพันธุ์ไม้ที่พบมากได้แก่ ต้นเหงือกปลาหมอ ที่ขึ้นอยู่ริมตลิ่งและช่วยยึดดินไม่ให้ถูกกระแสน้ำทำลายไว้ได้บางส่วน ในบริเวณพื้นที่เรียกก็มีต้นปรงทะเลขึ้นเต็มไปหมด จนกลายเป็นอุปสรรคในการเดินสำรวจในพื้นที่

ภาพต้นไม้ที่สำรวจพบในพื้นที่

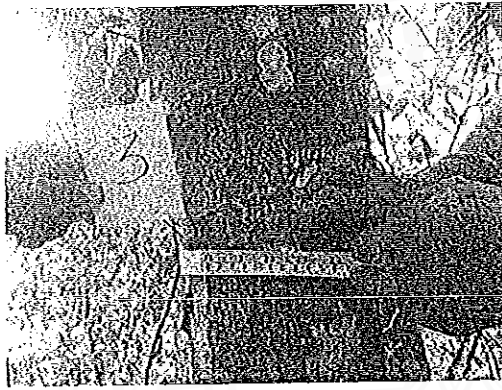

ต้นพังกาหัวสุมดอกขาว

ต้นหงอนไก่ทะเล

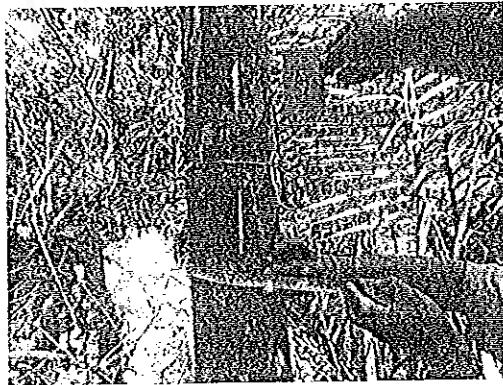
โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีดอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

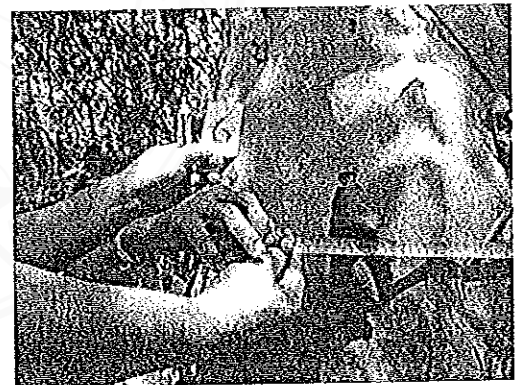
ต้นหิโตะเล

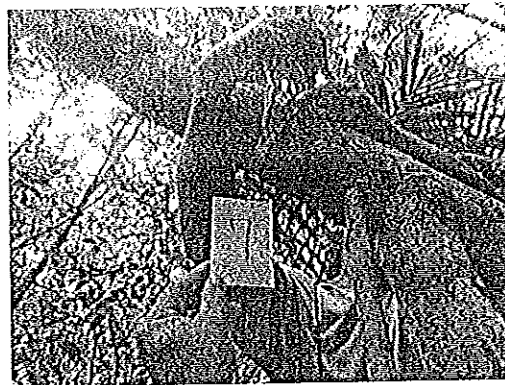
ต้นแดงน้ำ

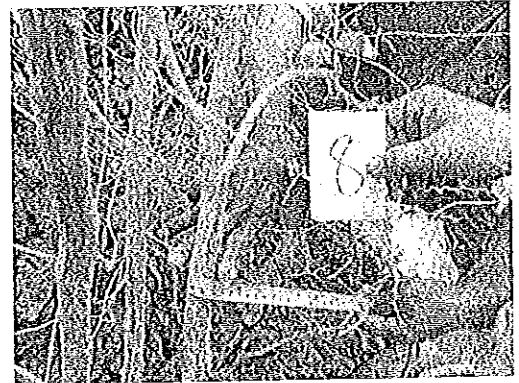
ต้นหลุมพองขาว

ต้นตะบูนขาว

ต้นไทรย้อย

ต้นมะนาวผี

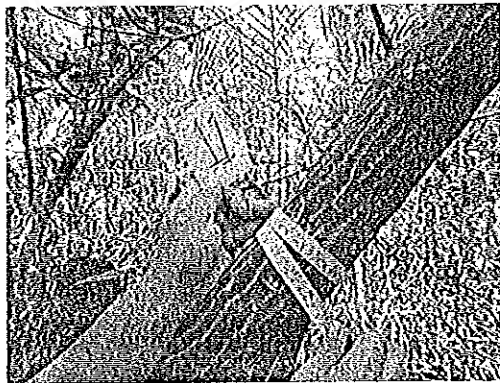
โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอีตาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

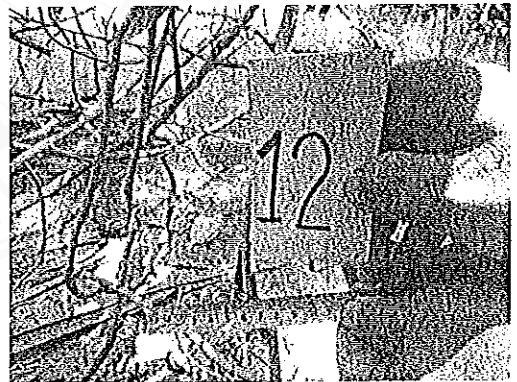
ต้นแคทะเล

ต้นลำแพนหิน

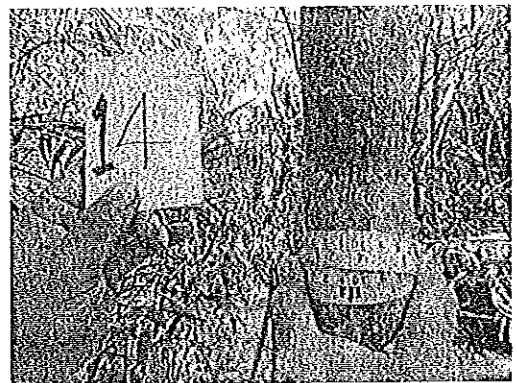
ต้นโกงกาง

ต้นน้ำนอง

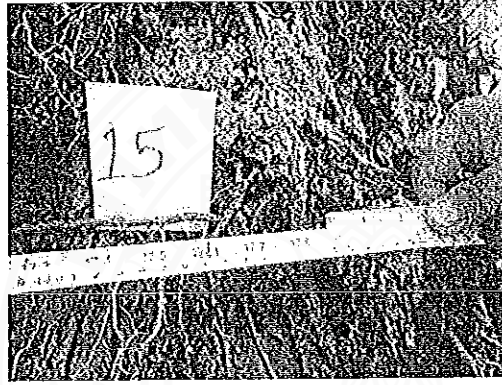

ต้นจาก

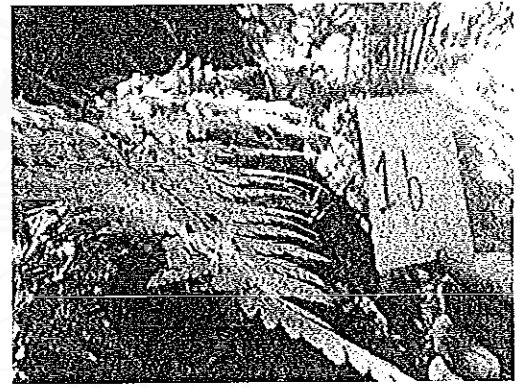

ต้นจิกทะเล

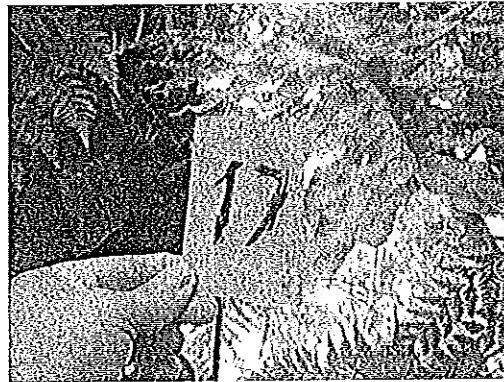
โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอีตอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

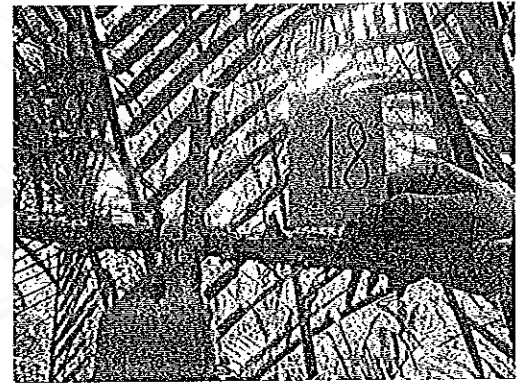
ต้นลำพูหิน

ต้นเฟิร์นนาคราช

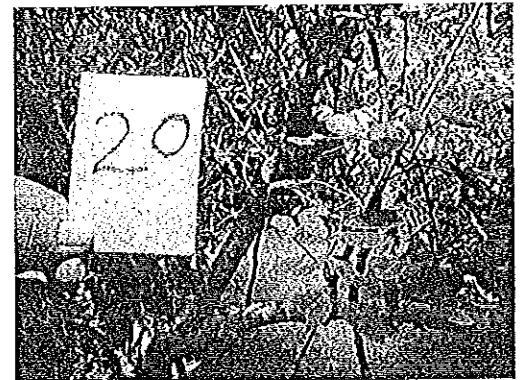
ต้นเฟิร์นใบเล็ก

ต้นเทพี

ต้นลิเพา

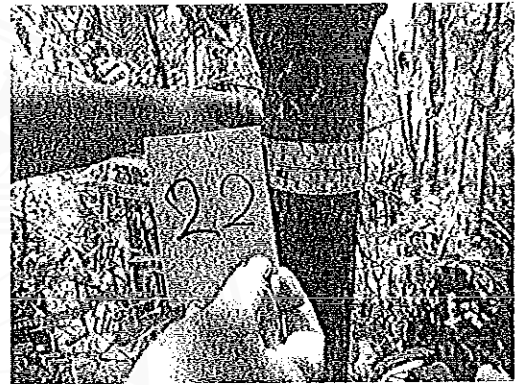

ต้นสักชี

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ - คลองอีตอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

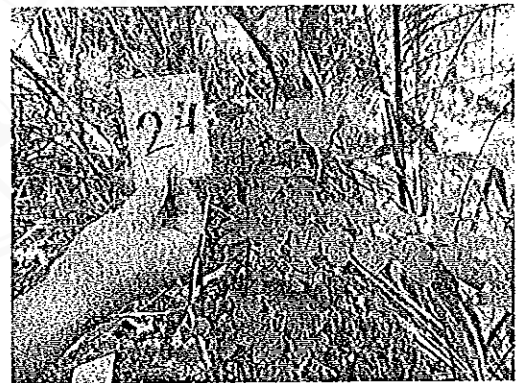
ต้นหื้อทะเล

ต้นตีนเป็ดทะเล

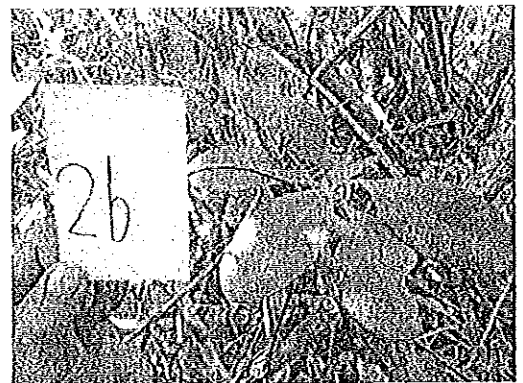
ต้นหลาโอบ

ต้นงาไทร

ต้นโคลงเกลด

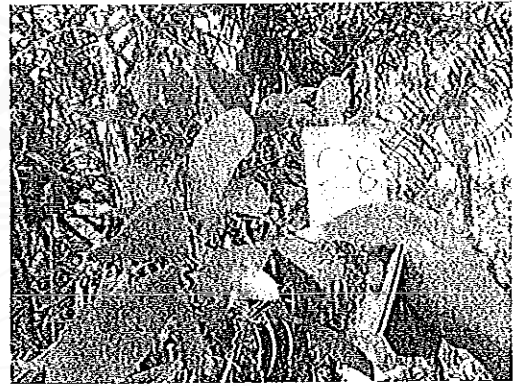

ต้นกะเพาะปลา

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ - คลองอีคอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

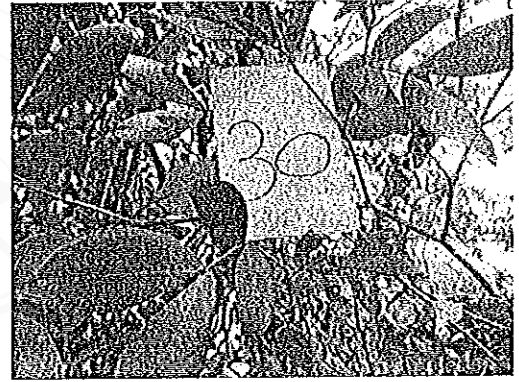
ต้นหวายน้ำ

ต้นลาม

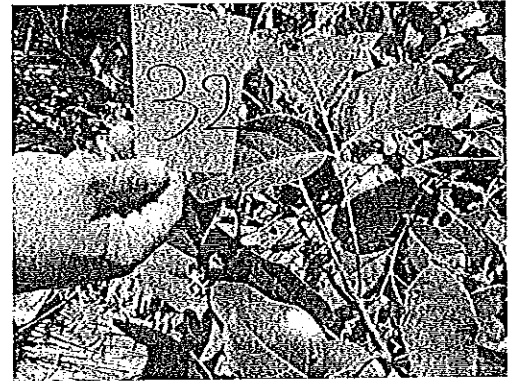
ต้นเต่าร้าง

ต้นมะค่า

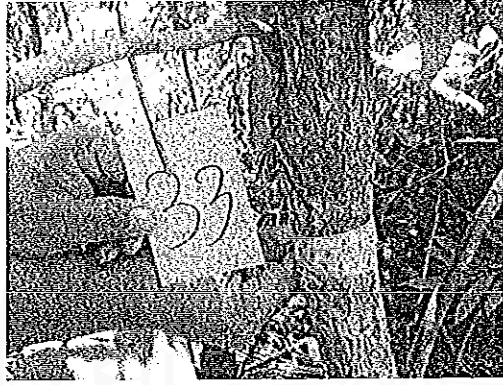
ต้นหวายลิง

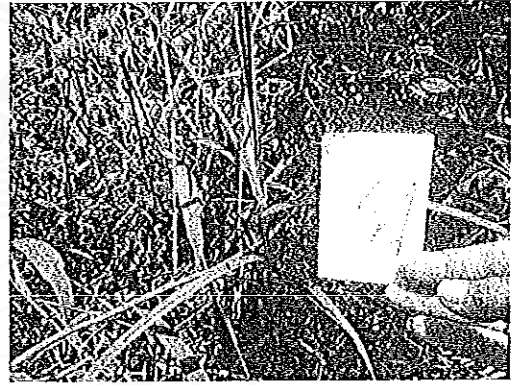
ต้นแดงน้ำ

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช - คลองอีคอด บ้าน

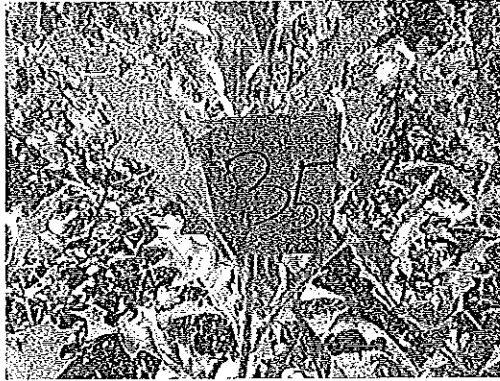
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ต้นคมบาง

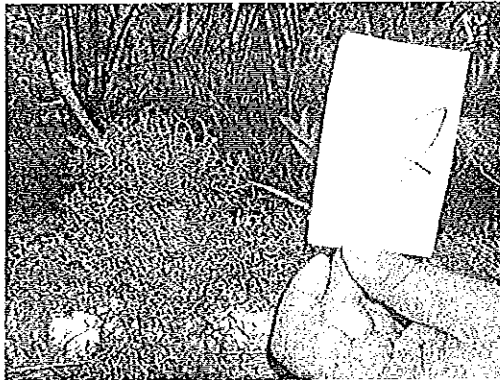
ต้นกก

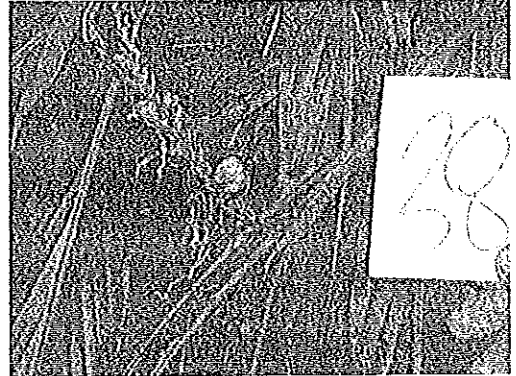
เหงือกปลาหมอ

ต้นเฟิร์นก้างปลา

ต้นแป้งทะเล

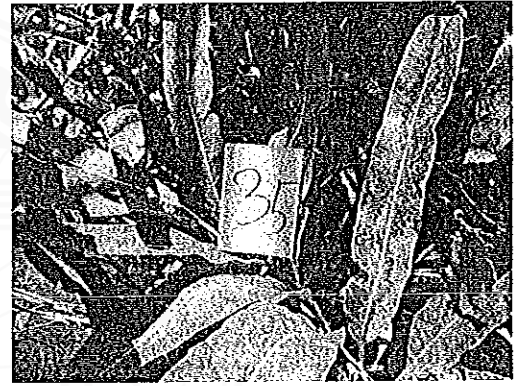

ต้นเฟิร์น

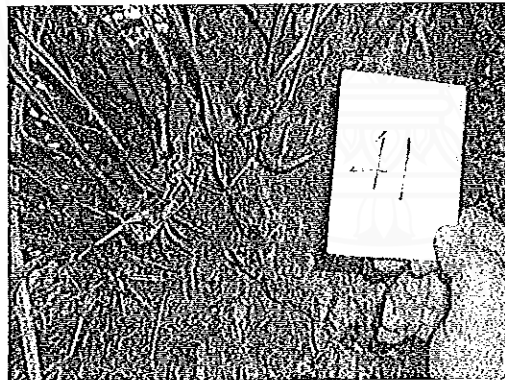
โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอีตาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

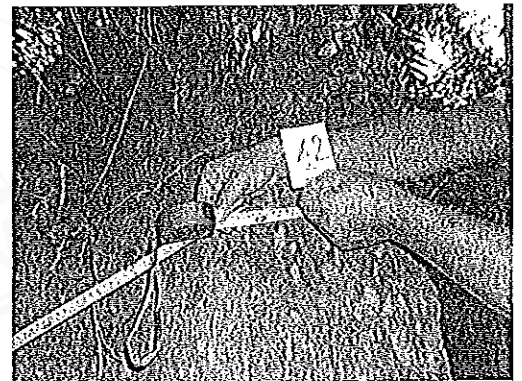
ต้นเงิร้นหางนกยูง

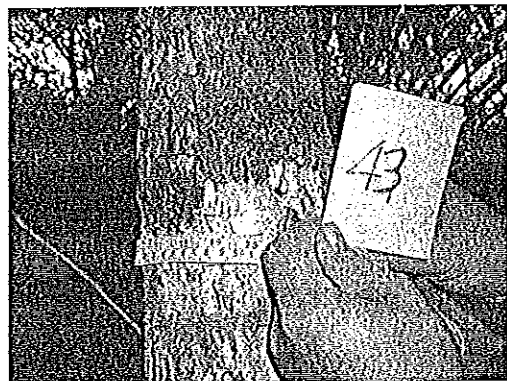
ต้นปรังทะเล

ต้นเอื้องหมาก

ต้นตำพู่ใหญ่

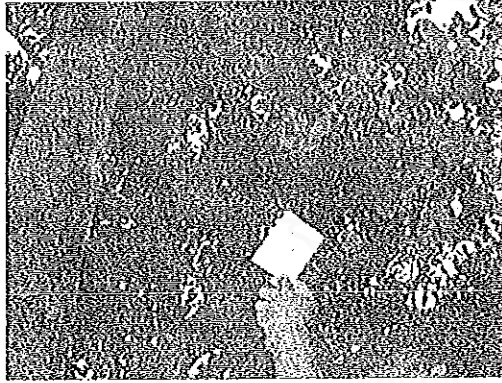

ต้นโกงกางใบใหญ่

ต้นดอแบนน้ำ

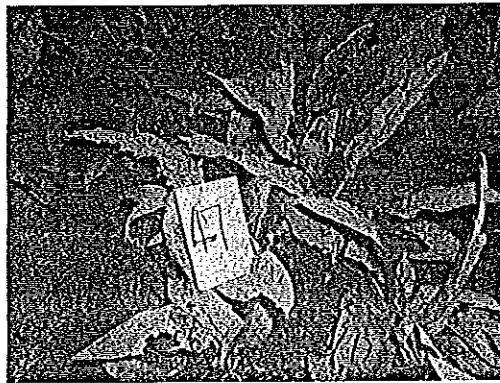
โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอีตอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

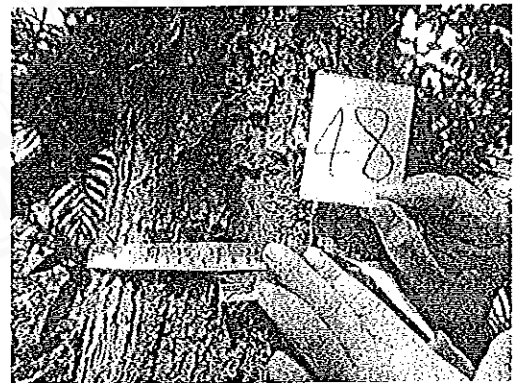
ต้นหัวร้อยรู

ต้นพังก้าหัวส้มดอกแดง

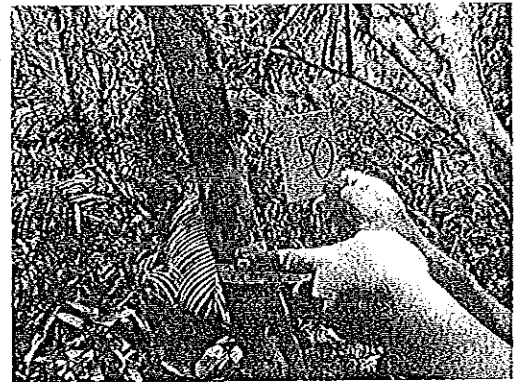
ต้นใบพาย

ต้นตะบูนดำ

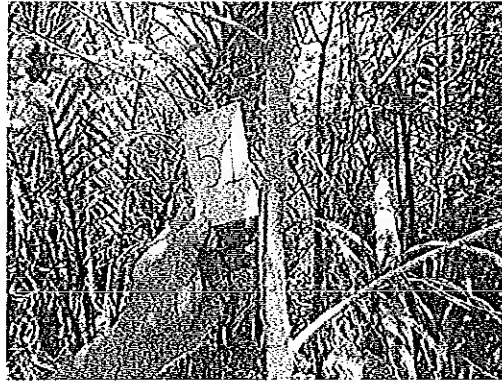

ต้นมะลิป่า

ต้นมะคะ

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอีตอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ต้นไม้แดง

ต้นไม้พลอง

ต้นพลับ

ในพื้นที่ที่เคยเป็นนาร้าง จะมีต้นไม้ขึ้นอยู่อย่างบางตา ทั้งต้นจาก ต้นโกกงางที่เกิดจากกิจกรรมการปลูกป่าชายเลนของประชาชนในชุมชน แต่ยังมีขนาดเล็ก ส่วนพื้นที่อีกส่วนหนึ่งนั้นมิได้มีเต็มไปด้วยหัวจี้แคร์ ซึ่งเกิดจากการก่อดินขึ้นมาทำรังของแม่หอย แต่ทีมนักวิจัยไม่เคยพบตัวเป็น ๆ

บริเวณพื้นที่นาร้าง ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 20 ไร่ เป็นบริเวณที่น้ำทะเลขึ้นถึงทั้งแปลง ทำให้ดินในบริเวณนี้มีความชุ่มชื้นตลอดเวลา แต่เนื้อดินไม่เป็นโคลน สามารถเดินได้อย่างสะดวก ที่อยู่ของปูแสมจำนวนมาก เนื่องจากมีต้นปรังทะเลอยู่เป็นจำนวนมากนั่นเอง ส่วนในบริเวณคลองขนาดเล็กนั้นมีการพบหอยตัวเขียว หอยก้นหอยกะทิ หอยกะทิลาย หอยกะทียอดราบ หอยนูน ปูแสมก้ามส้ม ปูแสมก้ามยาว และปูแสมก้ามม่วง

ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนชุมชนบ้านเกาะนก

จากการศึกษาพบว่า ต้นโกกงางทั้ง โกกงางใบเล็กและโกกงางใบใหญ่ รวมไปถึงต้นพังกา เป็นพันธุ์ไม้ที่โดดเด่นที่สุดในพื้นที่ เนื่องจากมีจำนวนมาก เป็นแหล่งอนุบาลของสัตว์น้ำวัยอ่อนทั้งหลาย เป็นเสมือนเขื่อนป้องกันคลื่นลมทางทะเล ป่าชายเลนประเภทนี้เคยช่วยให้หลายหมู่บ้านรอดพ้นจากสึนามิมาแล้วเมื่อปี 2547 รวมไปถึง

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอี๊ดอาด บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ถึงหมู่บ้านเกาะนกกด้วย อีกทั้งยังเป็นแหล่งทำมาหากินของคนในชุมชน เช่นผู้ประกอบอาชีพหาหอย ตกปูทะเล ตกปลา ซ่อนกุ้ง เป็นต้น

ต้น โกงกางยังสามารถนำไปใช้ในการเผาถ่าน เป็นถ่านคุณภาพดีที่ให้ไฟแรง แดงนาน ประกายไฟไม่แตกฟู ฟูเล็กน้อย อีกทั้งยังสามารถนำมาใช้ในการสร้างบ้าน สร้างคอกสัตว์ เล้าเป็ด เล้าไก่ ขณะที่ยอดอ่อนของ โกงกางใบเล็กสามารถนำมาเป็นผักกินกับน้ำพริกได้ ขณะที่ใบอ่อนของ โกงกางใบใหญ่สามารถนำมาชุบแป้งทอดรับประทานได้อีกด้วย

ส่วนต้นจากนั้นนับเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะสำหรับผู้ประกอบอาชีพทำใบมวนยาสูบ และทำจากเพื่อมุงหลังคา ซึ่งมีคนอยู่จำนวนหนึ่งในชุมชนที่ยึดอาชีพนี้ นอกจากนี้ใบจากยังใช้ห่อทำขนมจากอีกด้วยแล้ว ปลายของงวงจากหรือก้านดอกที่ยังไม่แก่สามารถนำมาประกอบอาหาร ส่วนของโคนงวงทุบจนแตกใช้ทำไส้ปัดแมลงวัน นอกจากนี้ปลายงวงอายุราว ๆ 3-4 เดือนสามารถใช้น้ำตาลจาก โดยนำมานวดและปาดงวงทิ้ง นำภาชนะมารองรับน้ำตาลแล้วนำไปเคี่ยวกลายเป็นน้ำตาลจาก ขณะที่ดอกจากหรือนกกจากที่ยังอ่อน ๆ กินเป็นผักจิ้มหรือใส่แกงคั่ว แต่ต้องต้มน้ำทิ้ง 3 ครั้งก่อนเพื่อลดรสฝาด ส่วนลูกจากแก่อายุประมาณ 4-6 เดือน สีทะลายเป็นสีน้ำตาลเข้ม สามารถนำมาทำลูกจากลอยแก้ว โดยเจาะและแคะเอาเนื้อ ไปล้างน้ำแล้วต้มด้วยน้ำเปล่าทิ้งหนึ่งครั้ง จากนั้นนำไปคั้นให้แห้งแล้วนำไปต้มกับน้ำตาลทราย ทำเป็นลูกตาลลอยแก้วใส่น้ำแข็งกินเย็นๆคลายร้อนได้อีกด้วย

และเพื่อเป็นการพึ่งตนเองและเพิ่มพันธุ์ไม้อื่นที่มีอยู่น้อยในชุมชน อีกทั้งยังเป็นการหารายได้เสริมจากการจำหน่ายพันธุ์กล้าไม้ให้กับหน่วยงานที่สนใจมาปลูกป่าในพื้นที่ ทางทีมวิจัยได้วางแผนเพาะพันธุ์กล้าไม้ขึ้นในพื้นที่ และได้มีการดำเนินการปลูกทดลองไปแล้ว โดยทีมวิจัยได้ดำเนินการเก็บเมล็ดพันธุ์ที่มีในพื้นที่มาเพาะในแปลงทดลอง ได้แก่ ต้นจาก ต้น โกงกางใบเล็ก ต้น โกงกางใบใหญ่ พังกาหัวสุมดอกขาว พังกาหัวสุมดอกแดง ซึ่งผลการทดลองพบว่า ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ เนื่องจากพันธุ์กล้าไม้ที่เพาะชำมีการเจริญเติบโตดีและไม่มีอัตราการตายเลย

ทีมวิจัยได้ออกสำรวจจำนวนประชากรเรือประมงพบว่า มีเรือหางยาวจำนวน 25 ลำ และเรือท้องแบนอีก 50 ลำ แต่ผู้ประกอบอาชีพจับปูดำในชุมชนบ้านเกาะนกกทั้ง 3 ชุมชน ซึ่งใช้เรือท้องแบนมีจำนวนทั้งสิ้น 24 คน แบ่งออกเป็นชุมชนบ้านเกาะนกกจำนวน 9 คน ชุมชนบ้านห้วยไม้ไผ่ 8 คน และชุมชนบ้านคลองเจริญ 7 คน อาชีพตกปูดำสามารถทำได้ระหว่างแรม 13. คำ ถึง แรม 5. คำ รวม 22 วัน ทำให้มีรายได้ระหว่าง 300-600 บาทต่อวัน จากการจับได้คนละ 2-5. กิโลกรัมต่อวัน

นอกจากนี้ มีการจับปูดำ จากการสำรวจพบว่าปริมาณการจับปูดำในแต่ละวันไม่เท่ากัน มีการเปลี่ยนแปลงแบบขึ้น-ลง เนื่องจากความแตกต่างกันของขนาด และจำนวนคนที่ออกตกปูในแต่ละวัน รวมไปถึงปัจจัยทางด้าน

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอี๊ดอาด บ้านเกาะนกก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

สภาพแวดล้อม เช่น สภาพอากาศ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ปริมาณของปูดำที่จับได้นั้น ไม่นับรวมปูที่มีขนาดเล็ก คือ ไม่เกินความกว้าง 3 นิ้วมือ เนื่องจากผู้ที่จับได้ทิ้งกลับลงในทะเลทั้งหมด

แนวทางการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างไปสู่ป่าชายเลนอย่างยั่งยืน

สำหรับแผนฟื้นฟูพื้นที่นาร้างไปสู่ป่าชายเลนที่ยั่งยืน ทางทีมนักวิจัยได้ริเริ่มด้วยงานที่ทางทีมนักวิจัยสามารถทำได้เอง คือ การเพาะชำกล้าไม้จากเมล็ดพันธุ์ของป่าชายเลนในพื้นที่ เพื่อที่ทีมนักวิจัยจะได้ใช้ปลูกในแปลงตัวอย่างโดยประชาชนในชุมชนเอง ในวันเฉลิมพระชนมพรรษา 12 สิงหาคม และ 5 ธันวาคมของทุกปี

ขณะเดียวกันทีมนักวิจัยได้ร่วมมือกับสถานีพัฒนาป่าชายเลนที่ 19 ลำแก่น เพื่อนำหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนเข้ามาปลูกป่าชายเลนในพื้นที่ และมีแผนปลูกต้นเหียงกปลาหมอบและต้นจากตลอดลำคลองของพื้นที่โครงการ เพื่อป้องกันน้ำกัดเซาะตลิ่ง

อย่างไรก็ตามในส่วนของการฟื้นฟูพื้นที่นาร้าง ทางชุมชนได้รับมอบพันธุ์กล้าไม้ป่าชายเลนจากสถานีพัฒนาป่าชายเลนที่ 19 ลำแก่น มาดำเนินการทดลองปลูกในพื้นที่ไปแล้วส่วนหนึ่งตั้งแต่ก่อนการดำเนินโครงการวิจัยในครั้งนี้ โดยชนิดพันธุ์ไม้ที่ปลูกประกอบด้วย ต้นโกงกาง และ ต้นจาก ซึ่งจากการสำรวจพบว่ามีอัตราการรอดมากกว่าตาย ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งในการเลือกใช้พันธุ์ไม้ชนิดนี้ปลูกในพื้นที่นาร้าง นอกเหนือไปจากประโยชน์ด้านระบบนิเวศป่าชายเลน และการประกอบอาชีพของคนในชุมชน

และเพื่อให้การฟื้นฟูพื้นที่นาร้าง โดยเฉพาะกิจกรรมการร่วมปลูกป่าชายเลนได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนมากขึ้น ทางทีมนักวิจัยได้จัดทำทางเดินชมธรรมชาติขึ้นเป็นการชั่วคราว เพื่อให้คนในชุมชนเห็นถึงความตั้งใจของทีมนักวิจัย โดยทีมนักวิจัยได้ขอรับบริจาคแพไม้ไผ่จากเจ้าองกิจการท่องเที่ยวบริเวณน้ำตกวังเคียงคู่มาทำเป็นทางเดินไปยังพื้นที่ปลูกป่าเพื่อเพิ่มความสะดวก อีกทั้งบริเวณพื้นที่ด้านล่างของทางเดินยังสามารถกั้นเป็นห้องๆ เพื่อเลี้ยงปู เลี้ยงหอยได้อีกด้วย โดยทีมนักวิจัยมีแผนเลี้ยงหอยกัน และหอยจ๊อบแจง แต่ยังไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณ นอกจากนี้ทางทีมนักวิจัยยังได้มีการสร้างที่พักรับประทานอาหารไว้อีกด้วย

ขณะเดียวกันทีมนักวิจัยได้วางแผนศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ขึ้นในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นการล่องแพบริเวณคลองหุ้งมะพร้าว การพายเรือแคนู พ่วงไปกับกิจกรรมการเดินชมธรรมชาติ การปลูกป่า และสัมผัสการประกอบอาชีพทางทะเลอย่างใกล้ชิด

ด้านการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนบ้านเกาะนก นำไปสู่การมีทรัพยากร ป่าไม้ สัตว์น้ำ ไร่ไร่อย่างเพียงพอ

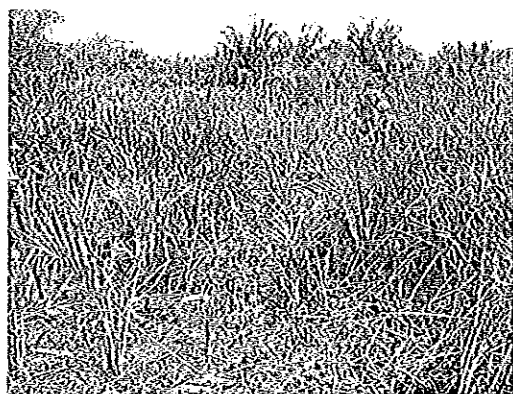
โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเคษ – คลองอี้อาด บ้านเกาะนก ต.หุ้งมะพร้าว อ.ห้วยเมือ่ง จ.พังงา

จากผลการดำเนินงานในระยะแรก ประชาชนในหมู่บ้านที่เข้ามาเป็นแกนนำมีเฉพาะทีมนักวิจัยเท่านั้น เนื่องจากประชาชนมองเห็นประโยชน์ในระยะสั้น พร้อมทั้งมักตั้งคำถามต่อทีมนักวิจัยว่าทำแล้วได้อะไร ด้วยความรู้สึกว่า สิ่งทีมนักวิจัยกำลังทำอยู่เป็นสิ่งที่ไกลตัว พวกเขาไม่ได้เป็นผู้ได้ประโยชน์โดยตรงส่งผลให้การขับเคลื่อนงานวิจัยในช่วงแรกประสบปัญหาการมีส่วนร่วมในการดึงมวลชนเข้ามาช่วยเหลือในกิจกรรมที่ต้องใช้คนจำนวนมาก เช่น กิจกรรมการสำรวจสภาพแวดล้อม พันธุ์ไม้และสัตว์น้ำในพื้นที่

หลังจากทีมนักวิจัยได้มีโอกาสได้พูดคุยทำความเข้าใจกับประชาชนทั้งเป็นการส่วนตัวและอย่างเป็นทางการในการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน โดยชี้แจงให้เห็นถึงประโยชน์ที่ประชาชนในหมู่บ้านจะได้รับจากการดำเนินโครงการ และผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมหากไม่ดำเนินโครงการนี้ โดยเฉพาะผลกระทบที่จะเกิดกับลูกหลานในอนาคต ทีมนักวิจัยก็ได้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น ทั้งผู้ใหญ่ เยาวชน และเด็ก ๆ ทั้งชายและหญิง ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งการสำรวจ การร่วมเพาะชำกล้าไม้ และร่วมปลูกป่าชายเลนในพื้นที่โครงการ แม้ว่าจะมีจำนวนไม่มากนัก เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรในชุมชน เหตุเป็นเพราะปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้เกือบทุกคนครัวเรือนในชุมชนต้องออกจากบ้านไปประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างตามสถานประกอบการต่าง ๆ ทั้งโรงแรม โรงงาน และบางส่วนก็ออกไปรับจ้างทั่วไป เช่น ก่อสร้าง กรีดยางพารา และตัดผลปาล์ม

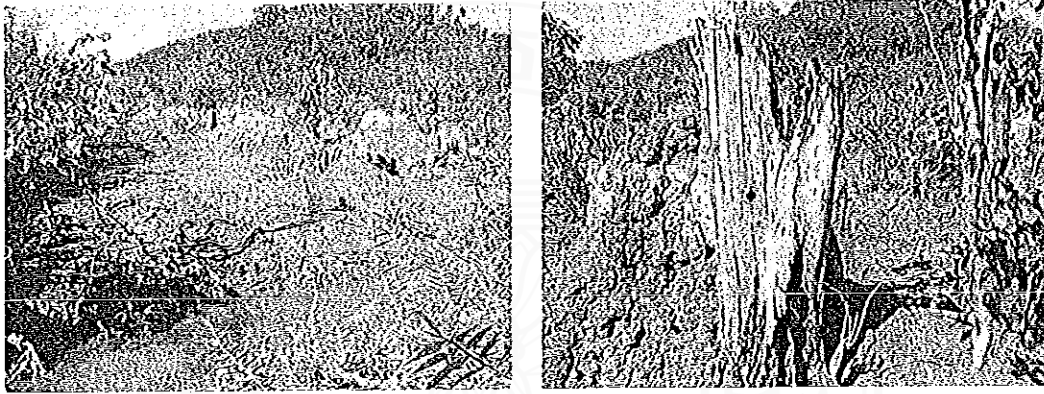
ภาพถ่ายเปรียบเทียบสภาพพื้นที่ก่อน และ หลังการวิจัย

ภาพถ่ายก่อนการวิจัย

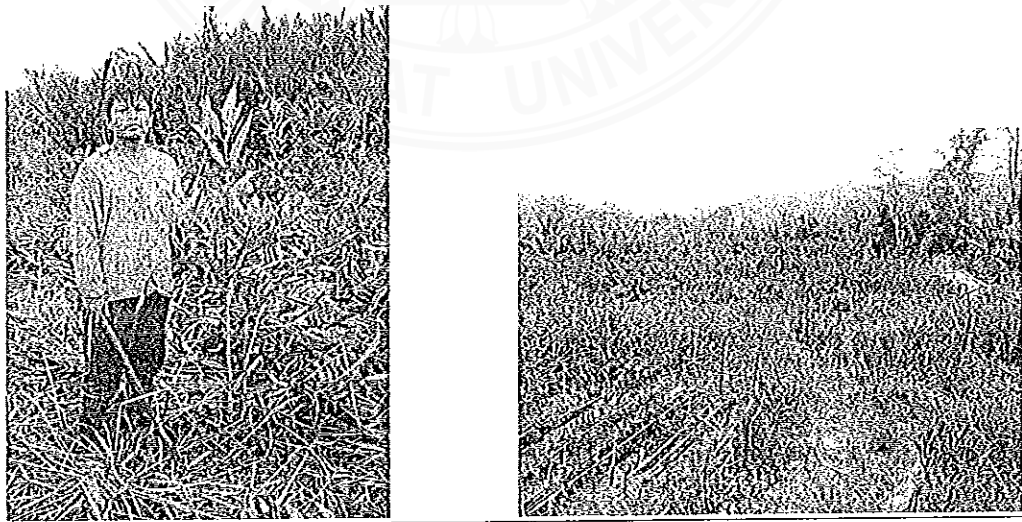
ก่อนวิจัย-พื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นป่าพรุ ดิน ไม้รกรมาก มีต้นจากอยู่เล็กน้อย และถูกตัดไปใช้อย่างผิดวิธี

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอี๊ดอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ห้วยเมือ่ง จ.พังงา

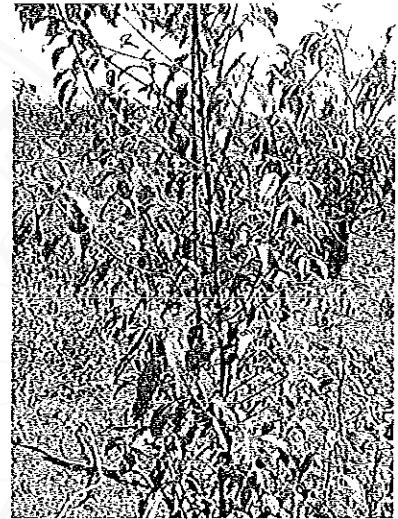
ก่อนวิจัย - พื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่โล่ง ต้นไม้ใหญ่ถูกตัดจนเหลือแต่ตอ

ภาพถ่ายหลังการวิจัย

หลังวิจัย - ป่าที่รกได้ถูกตัดถูกถางจนโล่ง เดินได้อย่างสะดวก ต้นไม้ที่ปลูกไว้ก็เติบโต

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ - คลองอีตอาด บ้าน
เกาะนกก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

หลังวิจัย - พื้นที่รก พื้นที่โล่ง เต็มไปด้วยต้น โกงกาง ต้นจาก ต้นไม้ที่ได้รับการดูแลก็เจริญงอกงาม

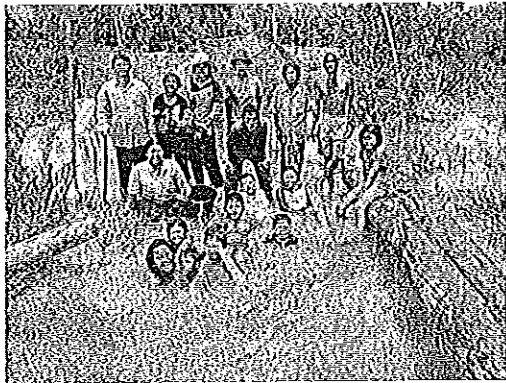
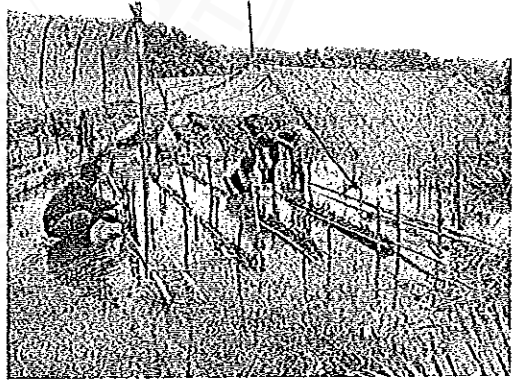
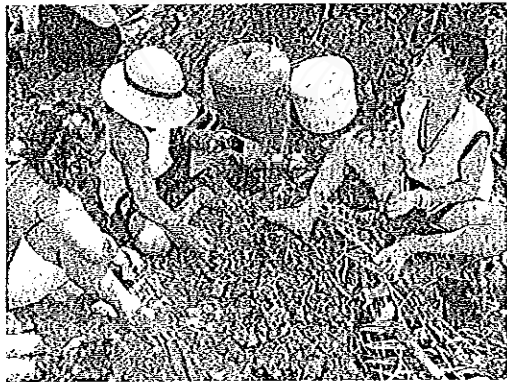
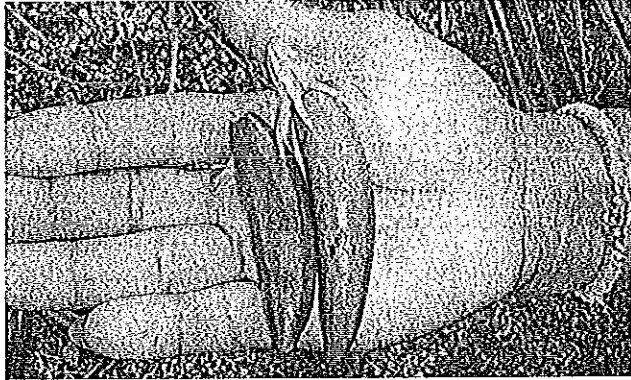
ภาพข้างล่างนี้คือเบื้องหลังความสำเร็จ

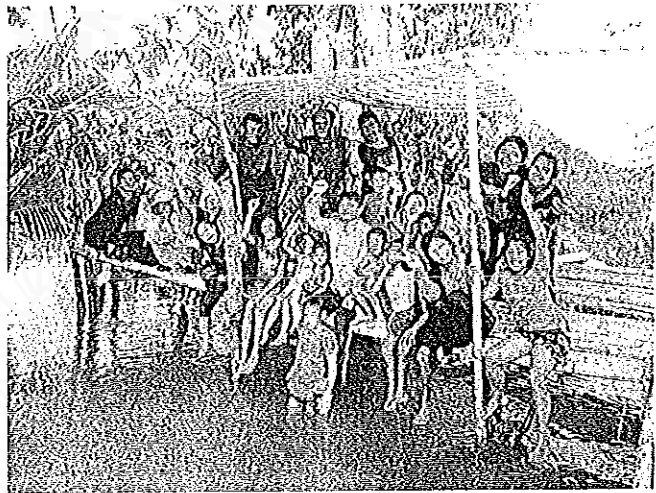
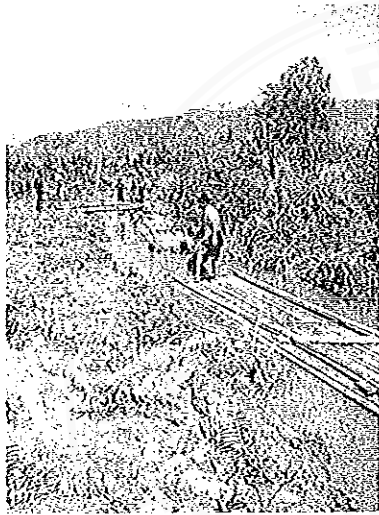
ร่วมแรงร่วมใจเก็บพันธุ์กล้าไม้ ไล่ดิน ทำแปลงเพาะพันธุ์

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช - คลองอีตอาด บ้าน

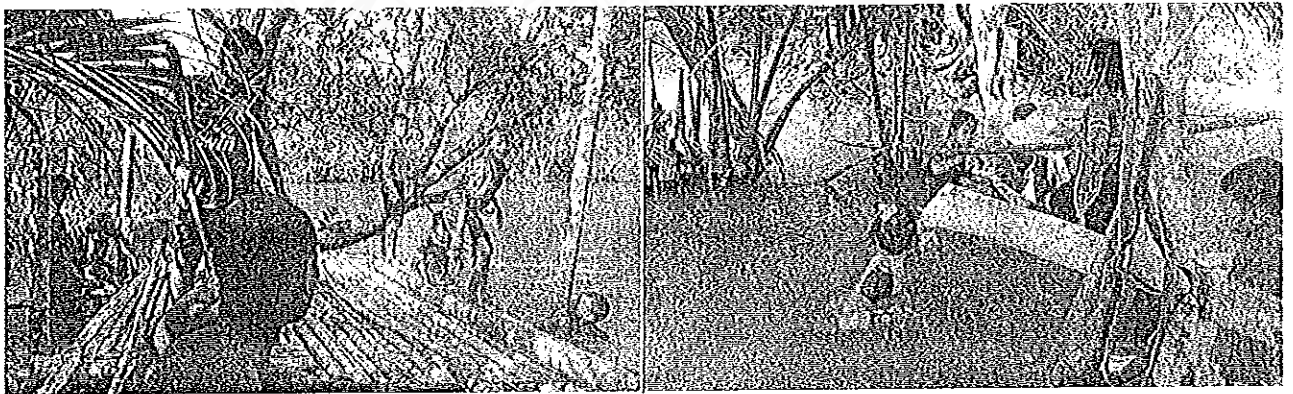
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ - คลองอีตอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ร่วมลากแพ ฝายแพ เพื่อทำศาลาพักเหนื่อย และทางเดินลงพื้นที่

สนุกเต็มที่กับสถานที่พักผ่อนแห่งใหม่ใกล้บ้าน

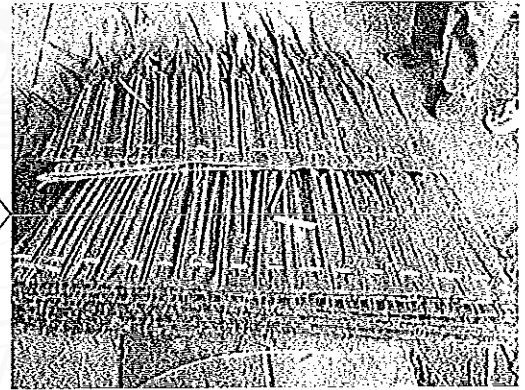
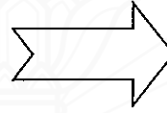
ขณะที่การศึกษามีปัญหาการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนชุมชนบ้านเกาะนก พบว่า มีการใช้ประโยชน์ทั้งเพื่อการบริโภคเพียงอย่างเดียว และเพื่อประกอบอาชีพ โดยเฉพาะการจับปูดำ หาทอยกัน และ การตัดยอดจากเพื่อทำใบยาสูบ

อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการจับปูดำ หาทอยกัน และการตัดยอดจากมีจำนวนลดน้อยลงในแต่ละปี เนื่องมาจากการปริมาณของปูดำและยอดจากมีจำนวนน้อยลงมาก สืบเนื่องมาจากการจับและตัดเพียงอย่างเดียว โดยไม่มีการอนุรักษ์ ปล่อยหอยกัน ปูดำคืนธรรมชาติ หรือการปลูกจากทดแทน อีกทั้งหลายคนที่เคยประกอบอาชีพนี้มีอายุมากขึ้น หรือมีปัญหาด้านสุขภาพ การออกไปจับปูดำ หาทอยกัน หรือตัดจากเป็นการเสี่ยงต่อชีวิต ส่วนอีกส่วนหนึ่งหันไปประกอบอาชีพอื่นที่มีรายได้แน่นอนกว่า เช่น การทำงานรับจ้างในโรงงาน หรือโรงแรม เป็นต้น

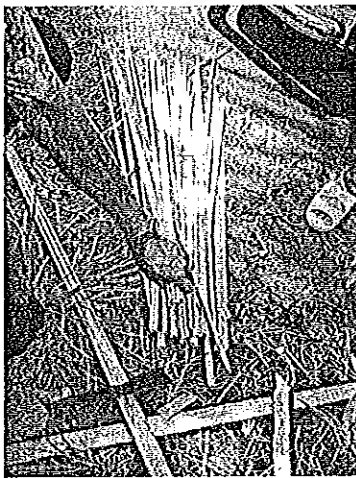
โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีคอด บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

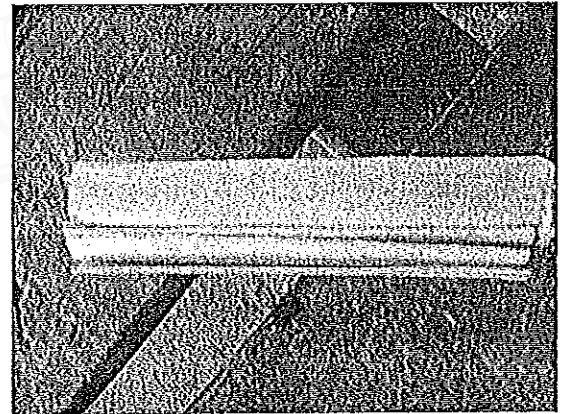
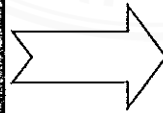
ใบจาก

ตับจากมุงหลังคา

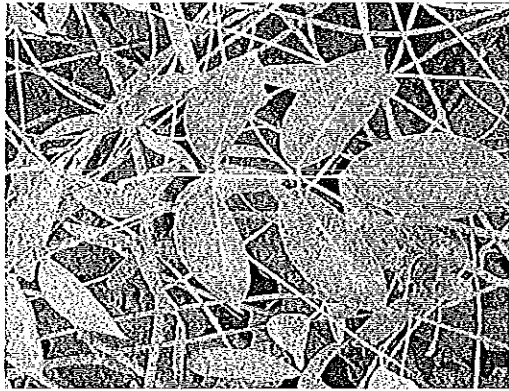

ยอดจาก

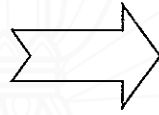

ใบจาก

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ - คลองอีตอาด บ้าน
เกาะนกก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ใบอบแถบ

ยากำจัดเหา

อาชีพเลี้ยงปลาในกระชัง

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีตอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ผลจากการดำเนินงานกระบวนการวิจัยสามารถสรุปผลการดำเนินงานวิจัยที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ คือ ผลจากการศึกษาพบว่า ระบบนิเวศป่าชายเลนบริเวณพื้นที่เสื่อมโทรม(นาไร่ร้าง) บริเวณคลองหมื่นเดช-คลองอีดอาด มีคลองเล็ก ๆ เข้ามาในพื้นที่ มีต้นไม้ขึ้นขึ้นอยู่อย่างบางตา ทั้งต้นจาก ต้น โกงกางที่เกิดจากกิจกรรมการปลูกป่าชายเลนของประชาชนในชุมชน แต่ยังมีขนาดเล็ก โดยพันธุ์ไม้ที่พบมากได้แก่ ต้นเหียงอกปลาหมอ ที่ขึ้นอยู่ริมคลอง และช่วยยึดดินไม่ให้ถูกกระแสน้ำทำลายไว้ได้บางส่วน ในบริเวณพื้นที่เรียกก็มีต้นปรังทะเลขึ้นเต็มไปหมด จนกลายเป็นอุปสรรคในการเดินสำรวจในพื้นที่ ส่วนพื้นที่อีกส่วนหนึ่งนั้นมีเต็มไปด้วยหญ้าแคร์ ซึ่งเกิดจากการก่อดินขึ้นมาทำรังของแม่หอย แต่ที่ทีมนักวิจัยไม่เคยพบตัวเป็นๆ

บริเวณพื้นที่นาไร่ร้าง ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 20 ไร่ เป็นบริเวณที่น้ำทะเลขึ้นถึงทั้งแปลง ทำให้ดินในบริเวณนี้มีความชุ่มชื้นตลอดเวลาแต่เนื้อดินไม่เป็นโคลน สามารถเดินได้อย่างสะดวก ที่อยู่ของปูแสมจำนวนมาก เนื่องจากมีต้นปรังทะเลอยู่เป็นจำนวนมากนั่นเอง ส่วนในบริเวณคลองขนาดเล็กนั้นมีการพบหอยถั่วเขียว หอยก้นหอยกะทิ หอยกะทิลาย หอยกะทิยอดราบ หอยนูน ปูแสมก้ามส้ม ปูแสมก้ามยาว และปูแสมก้ามม่วง

สำหรับแผนฟื้นฟูพื้นที่นาไร่ร้างไปสู่ป่าชายเลนที่ยั่งยืนนั้น ทางทีมนักวิจัยได้ริเริ่มด้วยงานที่ทางทีมนักวิจัยสามารถทำได้เอง คือ การเพาะชำกล้าไม้จากเมล็ดพันธุ์ของป่าชายเลนในพื้นที่ เพื่อที่ทีมนักวิจัยจะได้ใช้ปลูกในแปลงตัวอย่างโดยประชาชนในชุมชนเองในวันเฉลิมพระชนมพรรษา 12 สิงหาคม และ 5 ธันวาคมของทุกปี

ขณะเดียวกันทีมนักวิจัยได้ร่วมมือกับสถานีพัฒนาป่าชายเลนที่ 19 ลำแก่น เพื่อนำหน่วยงานของภาครัฐ และเอกชนเข้ามาปลูกป่าชายเลนในพื้นที่ และมีแผนปลูกต้นเหียงอกปลาหมอและต้นจากตลอดลำคลองของพื้นที่โครงการ เพื่อป้องกันน้ำกัดเซาะตลิ่ง

จากผลการดำเนินงานในระยะแรก ประชาชนในหมู่บ้านที่เข้ามาเป็นแกนนำมีเฉพาะทีมนักวิจัยเท่านั้น เนื่องจากประชาชนมองเห็นประโยชน์ในระยะสั้น พร้อมทั้งมักตั้งคำถามต่อทีมนักวิจัยว่าทำแล้วได้อะไร ด้วยความรู้สึกละอายใจว่า สิ่งที่ทีมนักวิจัยกำลังทำอยู่เป็นสิ่งที่ไกลตัว พวกเขาไม่ได้เป็นผู้ได้ประโยชน์โดยตรงส่งผลให้การขับเคลื่อนงานวิจัยในช่วงแรกประสบปัญหาพอสมควรในการดึงมวลชนเข้ามาช่วยเหลือในกิจกรรมที่ต้องใช้คนจำนวนมาก เช่น กิจกรรมการสำรวจสภาพแวดล้อม พันธุ์ไม้และสัตว์น้ำในพื้นที่

หลังจากทีมนักวิจัยได้มีโอกาสได้พูดคุยทำความเข้าใจกับประชาชนทั้งเป็นการส่วนตัวและอย่างเป็นทางการในการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน โดยชี้แจงให้เห็นถึงประโยชน์ที่ประชาชนในหมู่บ้านจะได้รับจากการ

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีดอาด บ้าน

เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ดำเนินโครงการ และผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมหากไม่ดำเนินโครงการนี้ โดยเฉพาะผลกระทบที่จะเกิดกับลูกหลานในอนาคต ทีมนักวิจัยก็ได้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น ทั้งผู้ใหญ่ เยาวชน และเด็กๆ ทั้งชายและหญิง ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งการสำรวจ การร่วมเพาะชำกล้าไม้ และร่วมปลูกป่าชายเลนในพื้นที่โครงการ แม้ว่าจะมีจำนวนไม่มากนัก เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรในชุมชน เหตุเป็นเพราะปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้เกือบทุกครัวเรือนในชุมชนต้องออกจากบ้าน ไปประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างตามสถานประกอบการต่าง ๆ ทั้ง โรงแรม โรงงาน และบางส่วนก็ออกไปรับจ้างทั่วไป เช่น ก่อสร้าง ครีดยางพารา และตัดผลปาล์ม

นอกจากนี้ ทางทีมวิจัยยังได้นำประสบการณ์จากการศึกษาดูงานมาแล้วให้กับประชาชนในหมู่บ้านได้รับฟัง เพื่อให้เห็นถึงสิ่งที่เหมือนกันและสิ่งที่มีความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างชุมชนบ้านเกาะนกกับชุมชนต่าง ๆ ที่ไปศึกษาดูงาน โดยทางทีมวิจัยได้นำความรู้ที่ได้รับมาจากแต่ละชุมชนมาเผยแพร่ให้ประชาชนในชุมชนบ้านเกาะนก โดยเฉพาะเรื่องของการตัดยอดจากอย่างถูกวิธี การป้องกันการพังทลายของหน้าดินและการฟื้นฟูหน้าดินโดยใช้รั้วไม้ไผ่ การเพาะพันธุ์ต้นกล้าป่าชายเลนเพื่อปลูกในพื้นที่และจำหน่ายเป็นรายได้เสริม การสร้างทางเดินชมระบบนิเวศป่าชายเลน และแนวทางการดำเนินกิจการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ในประเด็นเรื่องการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้น ทางทีมวิจัยมีแผนปรับพื้นที่บริเวณโครงการร่วมกับสถานีพัฒนาป่าชายเลนที่ 19 ลำแก่น เพื่อความสะดวกในการเข้าไปปลูกป่าชายเลนของหน่วยงานต่าง ๆ และขุดคลองเพื่อความสะดวกในการนำเรือเข้าถึงพื้นที่และเพื่อเป็นแนวพิทักษ์ป่า อีกทั้งมีแผนสร้างกระดือบเป็นที่พักของเจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า รวมไปถึงนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสธรรมชาติอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานต่าง ๆ ต้องทำแบบค่อยเป็นค่อยไป โดยเฉพาะกระบวนการมีส่วนร่วมโดยตรงของประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจของแต่ละครัวเรือนที่สามารถเรียกได้ว่า อยู่อย่างปากกัดตีนถีบ ประชาชนบางส่วนมีพฤติกรรมบริโภคในสิ่งที่ไม่จำเป็น เช่น การดื่มเหล้า โดยเฉพาะเหล้าขาว และ บุหรี่ หรือ ใบบายาบ้า ทำให้มีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย ซึ่งส่งผลต่อการสละเวลามาร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ กับทีมวิจัย

แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วงของประชาชนในชุมชนบ้านเกาะนกคือ การไม่ตัดไม้ทำลายป่าชายเลน ทำให้สภาพป่าชายเลนส่วนใหญ่ยังมีความอุดมสมบูรณ์

สิ่งที่เป็นอุปสรรคมากที่สุดของการดำเนิน โครงการวิจัยในครั้งนี้กลับเป็นเรื่องของแนวความคิดของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งมะพร้าว ที่มีการขุดขยายคลองทุ่งมะพร้าวให้กว้างขึ้น ด้วยเหตุผลทางด้านการป้องกันน้ำท่วมในชุมชนทุ่งมะพร้าว ซึ่งนี่ก็จะเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คลองขุดทุ่งมะพร้าวขยายกว้างขึ้น โดยไม่ต้องรอเวลานาน ซึ่งเท่ากับจะทำให้พื้นที่ของป่าชายเลนลดลงไปด้วย

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเดช – คลองอีตาด บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ข้อเสนอแนะ

1. ในการดำเนินโครงการวิจัยใด ๆ ก็ตาม ผู้วิจัยควรศึกษาหรือหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่วิจัยจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถตอบคำถามต่าง ๆ ได้อย่างมั่นใจ
2. ทีมวิจัยต้องมีการจัดประชุมก่อนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทุกครั้ง และต้องกำหนดหัวข้อของการพูดคุยอย่างชัดเจน เพื่อแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับทีมวิจัย ไม่ให้ภาระงานหลายอย่างตกอยู่ที่คน ๆ เดียว
3. เมื่อดำเนินกิจกรรมในขั้นตอนใดแล้ว ให้ดำเนินการสรุปผลกิจกรรมนั้นหลังเสร็จสิ้นการทำงานในพื้นที่ ไม่ปล่อยให้เป็นที่ดินพอกหางหมูจนสร้างภาระหนักในภายหลัง
4. ทีมวิจัยต้องจัดหาเครื่องมือ เครื่องมือ อุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการดำเนินกิจกรรมให้พร้อม ไม่ว่าจะเป็น เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องพริ้นเตอร์ กล้องถ่ายรูป เทปบันทึกเสียง เครื่องบันทึกวิดีโอ หรือแม้กระทั่งเครื่องเขียน กระดาษต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมราบรื่น
5. ทีมวิจัยต้องเป็นผู้เสียสละ มีความอดทน มีความอดกลั้น พร้อมทั้งจะทำให้เป็นตัวอย่าง ทำโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนที่เป็นตัวเงิน ทำอย่างมีความสุข เพราะผลที่สุดแล้วมันจะเป็นทางนำให้คนอื่นปฏิบัติตาม
6. ผู้ที่เข้ามาอยู่ในทีมวิจัย นอกจากจะมีบุคลิกตามข้อ 5 แล้ว จำเป็นต้องเป็นคนช่างสังเกต ช่างจดช่างจำ และขยันบันทึกสิ่งที่ได้พบเห็น หรือได้รับฟัง อีกทั้งยังต้องเป็นคนกล้าถามและกล้าตอบ และมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลอีกด้วย
7. นักวิจัยในทีมวิจัยต้องมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับโครงการวิจัยนั้นอยู่ด้วย เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ปัญหาได้อย่างตรงจุด
8. ประชาชนในชุมชนจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อรักษาแหล่งอาหารไว้ให้กับลูกหลานของตนเองในอนาคต ไม่ใช่ปล่อยให้เป็นที่ของคนใดคนหนึ่ง
9. ประชาชนในชุมชนควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในสิ่งที่สงสัย และควรมองย้อนกลับไปในอดีต เพื่อค้นหาสาเหตุว่า เพราะเหตุใดการประกอบอาชีพประมงในปัจจุบันจึงลำบากขึ้นทุกวัน ๆ
10. ประชาชนในชุมชน โดยเฉพาะผู้นำในชุมชนต้องให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่หน่วยงานจัดขึ้น เพื่อให้มีความรู้อย่างกว้างขวางในเรื่องต่าง ๆ และมีความเข้าใจที่ตรงกัน ซึ่งจะเป็นการลดความเห็นแก่ตัวไปได้มากยิ่งขึ้น

โครงการฟื้นฟูเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน บริเวณคลองหมื่นเศษ – คลองอี๊ดอาด บ้าน
เกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

ภาคผนวก

ประวัตินักวิจัย

1. นายอำนาจ นาวารักษ์ ตำแหน่ง หัวหน้าโครงการ
เลขที่บัตรประชาชน 3-8208-00113-46-0
ที่อยู่ 34/2 หมู่ที่ 2 บ้านเกาะนกก ต.ทุ่งมะพร้าว อ. ห้วยหมือง จ. พังงา
วัน/เดือน/ปี เกิด 16 กรกฎาคม 2515
อาชีพ ทำสวน
โทรศัพท์ 089-908-7570

วุฒิการศึกษา ม.6

ประสบการณ์ทำงาน

1. ประธานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตข้าวไทยใหม่
2. ประธานกลุ่มแก้ไขปัญหาคาความยากจน (กข.คจ)
3. ประธานวัดเนตรธรรมระดับตำบลทุ่งมะพร้าว

2. นายสง่า จินดาพล ตำแหน่ง รองประธาน/ คณะทำงาน
เลขที่บัตรประชาชน 3-8208-00111-25-4
ที่อยู่ 15/10 หมู่ที่2 บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ. ท้ายเหมือง จ. พังงา
วัน/เดือน/ปี เกิด 20 มกราคม 2524
อาชีพ ทำสวน/รับจ้าง
โทรศัพท์ 088-440-1438

วุฒิการศึกษา ม.3

ประสบการณ์ทำงาน

- 1.สมาชิกกลุ่มรักบี้ป่าชายเลน
- 2.สมาชิกชมรมกีฬาบ้านเกาะนก

3. นายจรูญ เขาทอง ตำแหน่ง รองประธาน / คณะทำงาน
เลขที่บัตรประชาชน 2-8208-00018-23-0
ที่อยู่ 66/4หมู่ที่2 บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ. ท้ายเหมือง จ. พังงา
วัน/เดือน/ปี เกิด 19 กรกฎาคม 2523
อาชีพ ทำสวน/ประมง
โทรศัพท์ 091-650-6092

วุฒิการศึกษา ม.3

ประสบการณ์ทำงาน

1. เจริญญิกกลุ่มออมทรัพย์ประมง
- 2.กลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลน
- 3.อาสาสมัครคุมประพฤติ

4. นางสาวศิลาพร นาวารักษ์ ตำแหน่งเลขานุการ / คณะทำงาน
เลขที่บัตรประชาชน 1-8205-00142-79-4
ที่อยู่ 34/2 หมู่ที่ 2 บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ. ห้วยหมือง จ. พังงา
วัน/เดือน/ปี เกิด 4 กรกฎาคม 2540
อาชีพ นักศึกษา
โทรศัพท์ 091-654-3614

วุฒิการศึกษา ปวช. 2

ประสบการณ์ทำงาน

1. ประธานเยาวชน ร้องแจ้ง
2. มุลนิธิเพื่อการศึกษา แพลน

5. นายประสาน หดีขาว ตำแหน่ง เหมัญญิก / คณะทำงาน

เลขที่บัตรประชาชน 3-1012-03207-56-9
ที่อยู่ 37/11 หมู่ที่ 2 บ้านเกาะนกก ต.ทุ่งมะพร้าว อ. ท้ายเหมือง จ. พังงา
วัน/เดือน/ปี เกิด 7 มกราคม 2510
อาชีพ ครู
โทรศัพท์ 083-691-3740

วุฒิการศึกษาปริญญาตรี

ประสบการณ์ทำงาน

- 1.คณะกรรมการหมู่บ้าน
- 2.คณะทำงานแผนพัฒนาหมู่บ้าน
- 3.เลขานุการชมรมกีฬาบ้านเกาะนกก

6. นายขงยุทธ เกิดฉาย ตำแหน่ง คณะทำงาน

เลขที่บัตรประชาชน 3-8208-00020-26-7
ที่อยู่ 36/6 หมู่ที่ 2 บ้านเกาะนกก ต.ทุ่งมะพร้าว อ. ท้ายเหมือง จ. พังงา
วัน/เดือน/ปี เกิด 4 สิงหาคม 2497
อาชีพ ทำสวน
โทรศัพท์ -

วุฒิการศึกษาปวช.

ประสบการณ์ทำงาน

- 1.หมอดินอาสา
- 2.ปราชญ์ชาวบ้าน
- 3.ประธานกลุ่มอินทรีย์

7. นายประทีป เถิดฉาย ตำแหน่งคณะทำงาน / ผู้ประสานงาน
เลขที่บัตรประชาชน 3-8208-00020-33-0
ที่อยู่ 36/6 หมู่ที่ 2 บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ. ท้ายเหมือง จ. พังงา
วัน/เดือน/ปี เกิด 15 กันยายน 2524
อาชีพ เกษตร
โทรศัพท์ 091-051-0268

วุฒิการศึกษา ปวศ.2

ประสบการณ์ทำงาน

1. กรรมการหมู่บ้าน
2. ทีมนักวิจัย โครงการแนวทางการจัดการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนเพื่อสร้าง
จิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยชุมชนมีส่วนร่วม
3. ผู้ประสานงานเครือข่ายที่ดิน (พอช.)

8. นายลักษณะณ์ สมุทรวารี	ตำแหน่งคณะทำงาน
เลขที่บัตรประชาชน	3-8208-00111-40-8
ที่อยู่	17/5 หมู่ที่ 2 บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ. ท้ายเหมือง จ. พังงา
วัน/เดือน/ปี เกิด	26 เมษายน 2514
อาชีพ	รับจ้าง
โทรศัพท์	-
วุฒิการศึกษา	ป.4
ประสบการณ์ทำงาน	-

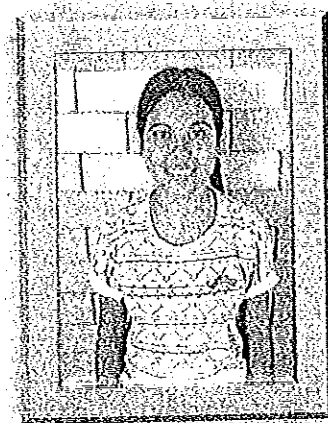

๑. นางนิทรา ไหมหมด ตำแหน่งคณะทำงาน
เลขที่บัตรประชาชน 3-8208-00113-34-6
ที่อยู่ 33/2 หมู่ที่ 2 บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ. ท้ายเหมือง จ. พังงา
วัน/เดือน/ปี เกิด 16 เมษายน 2505
อาชีพ ทำสวน
โทรศัพท์ 098-264-2599

วุฒิการศึกษา ม.3

ประสบการณ์ทำงาน

- อดีตเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งมะพร้าว
- อสม.
- คณะกรรมการหมู่บ้าน
- อนุกรรมการกลุ่มชาวเล จังหวัดพังงา

10. นางสาวลลิตพร สมุทวารีย์ ตำแหน่ง คณะทำงาน
เลขที่บัตรประชาชน 1-8208-80008-760-8
ที่อยู่ 20/4 หมู่ที่ 2 บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ. ท้ายเหมือง จ. พังงา
วัน/เดือน/ปี เกิด 1 มิถุนายน 2540
อาชีพ นักศึกษา
โทรศัพท์ 089-129-3715

วุฒิการศึกษา ปวส.2

ประสบการณ์ทำงาน

1. กลุ่มเยาวชน รongเงิ่ง
2. มูลนิธิเพื่อการศึกษาPlan

11. นางสาวสมฤทัย ชาลีเปี่ยม ตำแหน่ง คณะทำงาน
เลขที่บัตรประชาชน 1-8205-00127-93-1
ที่อยู่ 20/3 หมู่ที่ 2 บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ. ท้ายเหมือง จ. พังงา
วัน/เดือน/ปี เกิด 14 เมษายน 2539
อาชีพ นักศึกษา
โทรศัพท์ 091-647-5790

วุฒิการศึกษา ปวส.2

ประสบการณ์ทำงาน

1. กลุ่มเยาวชน รongเงิ่ง
2. มูลนิธิเพื่อการศึกษาPlan

12. นายดีบุก สมุทวารี ตำแหน่งคณะกรรมการ
เลขที่บัตรประชาชน 3-8208-00113-99-1
ที่อยู่ 42 หมู่ที่ 2 บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา
วัน/เดือน/ปี เกิด 13 สิงหาคม 2522
อาชีพ ทำสวน
โทรศัพท์ 092-094-6325
วุฒิการศึกษา ป.6
ประสบการณ์ทำงาน
- หมอพิธีกรรม

13. นายโรจน์ นาวาล็อก ตำแหน่งคณะกรรมการ
เลขที่บัตรประชาชน 3-8205-00099-22-4

ที่อยู่ 72/3 หมู่ที่ 2 บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ. ห้วยหมือง จ. พังงา
วัน/เดือน/ปี เกิด 1 มกราคม 2492
อาชีพ ทำสวน
โทรศัพท์ -
วุฒิการศึกษา -
ประสบการณ์ทำงาน
1. สมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลน

14. นายอนิรุทธ์ กล้าทะเล ตำแหน่ง คณะทำงาน
เลขที่บัตรประชาชน 1-8208-00077-56-4
ที่อยู่ 15/6 หมู่ที่ 2 บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ. ห้วยหมือง จ. พังงา
วัน/เดือน/ปี เกิด 12 สิงหาคม 2547
อาชีพ รับจ้าง
โทรศัพท์ 082-805-7360
วุฒิการศึกษา ม.6
ประสบการณ์ทำงาน
1. สมาชิกกลุ่มเยาวชน
2. สมาชิกกลุ่มรักษ์ป่าชายเลน

15. นายยงยุทธ สมุทรวารี ตำแหน่ง คณะทำงาน
เลขที่บัตรประชาชน 3-8208-00111-82-3
ที่อยู่ 20/4 หมู่ที่ 2 บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ. ท้ายเหมือง จ. พังงา
วัน/เดือน/ปี เกิด 13 ธันวาคม 2517
อาชีพ ทำสวน / ประมง
โทรศัพท์ -

วุฒิการศึกษา ป.6

ประสบการณ์ทำงาน

1. คณะทำงานควบคุมดูแลหมู่บ้าน
2. กลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลน
3. สมาชิกกลุ่มประมง

16. นายหต สมุทรวารี

ตำแหน่ง คณะทำงาน

เลขที่บัตรประชาชน 3-8208-00114-08-3
ที่อยู่ 41/2 หมู่ที่ 2 บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ. ท้ายเหมือง จ. พังงา
วัน/เดือน/ปี เกิด 5 สิงหาคม 2495
อาชีพ ทำสวน
โทรศัพท์ -
วุฒิการศึกษา -
ประสบการณ์ทำงาน
1.กลุ่มเกาะนกอินทรี

17. นาย สมนึก แซ่ตัน ตำแหน่ง คณะทำงาน

เลขที่บัตรประชาชน

ที่อยู่ 36/5 หมู่ที่ 2 บ้านเกาะนก ต.ทุ่งมะพร้าว อ. ท้ายเหมือง จ. พังงา

วัน/เดือน/ปี เกิด

อาชีพ ทำสวน

โทรศัพท์ -

วุฒิการศึกษา ปวส.2

ประสบการณ์ทำงาน

1. คณะกรรมการหมู่บ้านที่ 2
2. ทีมวิจัยโครงการแนวทางการจัดการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนเกาะนกเพื่อสร้าง

จิตสำนึกในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนโดยชุมชนมีส่วนร่วม

ที่ปรึกษาโครงการ

1. นายวิศิษฐ์ ราษฎร์สภา ประธานกลุ่ม
2. นายกิตติภักดิ์ ตาภูริตหัวหน้าสถานีพัฒนาป่าไม้ชายเลนที่ 19 ลำแก่น
3. นายอารยันต์ คงชุม ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านเกาะนก

